

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

3

SIRA SAYISI: 365

Ceza Muhakemesi Kanunu ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ile İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal'ın; İstanbul Milletvekili Sırrı Süreyya Önder'in; Hakkari Milletvekili Adil Kurt'un; İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıku'nun; Barış ve Demokrasi Partisi Grup Başkanvekili Bingöl Milletvekili İdris Baluken'in Benzer Mahiyetteki Kanun Teklifleri ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu ve Adalet Komisyonu Raporları (1/708, 2/240, 2/262, 2/373, 2/539, 2/934, 2/955, 2/956)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• 1/708 Esas Numaralı Tasarının

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı5
- Genel Gerekçesi5
- Madde Gerekçeleri6

• 2/240 Esas Numaralı Teklifin

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı10
- Genel Gerekçesi10
- Madde Gerekçeleri12
- Metni13

• 2/262 Esas Numaralı Teklifin

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı14
- Genel Gerekçesi14
- Madde Gerekçeleri15
- Metni16

• 2/373 Esas Numaralı Teklifin

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı17
- Genel Gerekçesi17
- Madde Gerekçeleri19
- Metni20

• 2/539 Esas Numaralı Teklifin

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı21
- Genel Gerekçesi21
- Madde Gerekçeleri22
- Metni23

• **2/934 Esas Numaralı Teklifin**

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı 24
- Genel Gerekçesi 24
- Madde Gerekçeleri 27
- Metni 28

• **2/955 Esas Numaralı Teklifin**

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı 29
- Genel Gerekçesi 29
- Madde Gerekçeleri 30
- Metni 31

• **2/956 Esas Numaralı Teklifin**

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı 32
- Genel Gerekçesi 32
- Madde Gerekçeleri 32
- Metni 33

• **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Raporu 34**

• **Muhalefet Şerhleri 41**

• **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun Kabul Ettiği Metin 51**

• **Alt Komisyon Raporu 54**

• **Muhalefet Şerhleri 60**

• **Alt Komisyon Metni 73**

• **Adalet Komisyonu Raporu 77**

• **Muhalefet Şerhleri 90**

• **Tasarı Metni 111**

• **Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin 111**

T.C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

12/11/2012

Sayı: B.02.0.KKG.0.10/101-513/4848

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adalet Bakanlığı’nca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulu’nca 22/10/2012 tarihinde kararlaştırılan “Ceza Muhakemesi Kanunu ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı” ile gerekçesi ilişkile gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (1/708)	
ESAS	Adalet Komisyonu
TALİ	İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu

GENEL GEREKÇE

Çağdaş ceza infaz sisteminin temel amacı, hükümlünün sosyalleşmesini teşvik etmek, yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, üretken, kanunlara ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmak, böylece özel ve genel önlemeyi sağlamak, bireyi ve toplumu suça karşı korumaktır.

Ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlülerin ruh ve beden sağlığını koruyucu ve geliştirici programları uygulamak, hükümlülerin topluma uyum sağlamasına ve toplum hayatına geri dönmelerine önemli derecede yardımcı olmaktadır. Bu sürece, hükümlüyle beraber kamu görevlileri, toplum ve aile bireylerinin de katkı vermesi; söz konusu amaca yönelik yöntem ve araçlar geliştirilmesi gerekmektedir.

Anayasanın 41 inci maddesinde belirtildiği üzere, Türk toplumunun temelini aile oluşturmaktadır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunmasını sağlamak için gerekli önlemleri almak ve örgütleri kurmakla görevlendirilmiştir. 12/9/2010 tarihinde yapılan Halkoylamasıyla kabul edilen 5982 sayılı Kanunla Anayasanın 10 uncu maddesine eklenen hükümde, çocuklar için alınacak tedbirlerin eşitlik ilkesine aykırı sayılmayacağı; 41 inci maddesine eklenen hükümde ise her çocuğun ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahip olduğu belirtilmiştir.

Belirtilen amaç ve hükümler doğrultusunda, hükümlülerin aileleriyle belirli sürelerle görüşmesine imkân tanınması için düzenleme yapılması zorunluluğu ortaya çıkmıştır.

Mukayeseli hukukta, Amerika Birleşik Devletlerinin bazı eyaletlerinde, Kanada, Brezilya, İspanya, Fransa, Almanya, Finlandiya, Danimarka, Hollanda, Estonya, Rusya, İsrail, Suudi Arabistan, Meksika, Arjantin, Filipinler, Hindistan ve Pakistan gibi ülkelerde aile görüşmesi uygulaması bulunmaktadır.

Ceza ve infaz hukuku alanında insana değer veren düşüncenin etkinlik kazanması nedeniyle, hapis cezalarının her zaman iyi sonuç vermediği, hükümlünün toplumla bütünleşmesini gerçekleştirmede yeterli etkiyi yapmadığı, infaz rejimlerinde hükümlünün iyileştirilmesini ve topluma yeniden kazandırılmasına imkân sağlayacak iyileştirici değişiklikler yapılması gerektiği ifade edilmektedir.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesince hazırlanan R(87)3 sayılı “Avrupa Cezaevi Kuralları”, tüm hükümlülerin salıverilme sonrası topluma ve aile yaşamına uyumlarının kolaylaştırılmasını, uzun süreli hapis cezasına hükümlü olanların etkili bir sosyal desteği de içeren denetim altında cezalarının yerine getirilmesini ve koşullu salıverilme olanağının bulunmasını, salıverilenlerin toplumdaki yerlerini alabilmeleri için sosyal hizmetler ve diğer kuruluşlarla işbirliği içinde bulunulmasına ilişkin düzenlemelere yer vermiştir.

Belirtilen amaç ve hükümler doğrultusunda, açık ceza infaz kurumunda bulunan ve koşullu salıverilmelerine bir yıldan az süre kalan iyi hâlli hükümlülerin cezalarının koşullu salıverilme tarihine kadar olan kısmının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazına karar verilebilmesi imkânı getirilmektedir.

Tasarıda, ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı aşamasında uygulamada ortaya çıkan bazı sorunların giderilmesine yönelik hükümlere de yer verilmektedir.

Ayrıca, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda yapılan düzenlemeyle, sanığın sözlü savunmasını kendisini daha iyi ifade edeceğini belirttiği başka bir dilde yapabilmesi imkânı sağlanmaktadır.

Tasarıyla, 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda yapılması öngörülen düzenlemelerle, hükümlülerin dış dünyayla daha iyi ilişki kurmaları sağlanmakta ve toplumsal hayata uyum sağlamalarında geçiş süreci öngörülmekte ve sanığın savunmasını daha iyi yapabilmesine imkân sağlanmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Maddeyle, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 202 nci maddesinde değişiklik yapılmaktadır.

Bu değişiklikte sanık, meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilmesine rağmen kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde savunma yapabilecektir. Sanık, bu imkândan iddianamenin okunması ve esas hakkındaki mütalâanın verilmesi üzerine yapacağı sözlü savunmasında yararlanabilecektir. Ancak, bu imkân, yargılamanın sürüncemede bırakılması amacına yönelik olarak kötüye kullanılamayacaktır. Sanığın, bu imkândan faydalanabilmesi için savunma yapacağı oturumda tercümanını hazır bulundurması gerekmektedir. Öte yandan, 5271 sayılı Kanunun 324 üncü maddesinin beşinci fıkrasında, Türkçe bilmeyen şüpheli, sanık, mağdur veya tanık için görevlendirilen tercümanın giderlerinin Devlet Hazinesince karşılanacağı düzenlenmiştir. Değişiklikle, meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilmesine rağmen kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan eden sanığın tercümandan bir imkân olarak yararlanması öngörülmüş olup, bu suretle yararlanılmış olan tercümanın giderleri 324 üncü madde kapsamında Devlet tarafından karşılanacak olan giderlerden olmayıp, yapılmış olan giderler sanık tarafından karşılanacaktır.

Madde 2- Maddeyle, 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 16 ncı maddesinde düzenlenen, hapis cezasının infazının hastalık nedeniyle ertelenmesi hâllerine yeni bir erteleme nedeni getirilmektedir.

Yürürlükteki düzenlemeye göre, ceza infaz kurumundaki mahkûmun hastalığı, mahkûmun hayatı için kesin bir tehlike teşkil etmesi durumunda, hapis cezasının infazı iyileşinceye kadar geri bırakılmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında yer alan bu düzenlemeye ilave olarak, eklenen beşinci fıkrayla, “ağır bir hastalık veya sakatlık nedeniyle ceza infaz kurumu koşullarında hayatını yalnız idame ettirememesi” hâlinde de infazın ertelenebilmesi nedenleri arasına alınmaktadır.

İnfazın geri bırakılabilmesi için, Cumhuriyet Başsavcılığınca hükümlünün toplum güvenliği bakımından tehlike oluşturmayacağı değerlendirilmesinin yapılması gerekmektedir.

Geri bırakma kararı üçüncü fıkrada belirlenen usule göre verilebilecektir.

Diğer taraftan, mevcut düzenlemede, raporda bir süre bulunmadığı takdirde üçer aylık dönemlerde hastalık değerlendirilmektedir. Değişiklikle, üç aylık süre, bir yıla çıkarılmaktadır.

Ayrıca, maddenin dördüncü fıkrasında, gebe olan veya doğurduğu tarihten itibaren altı ay geçmemiş bulunan kadınların hapis cezasının infazının geri bırakılacağı düzenlenmiştir. Tasarının çerçeve 5 inci maddesiyle, Kanunun 51 inci maddesinde yapılması öngörülen düzenlemeyle, hükümlü ve tutuklulara ödül olarak eş görüşmesi imkânı getirilmektedir. Bunun sonucu olarak, 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamında yer alan suçlardan mahkûm olanlardan kapalı ceza infaz kurumuna girdikten sonra gebe kalanların hapis cezalarının geri bırakılmamasına yönelik bir düzenleme yapılmaktadır. Bu kişilerin cezası, ceza infaz kurumlarında kendileri için düzenlenen uygun yerlerde infaz edilecektir.

Madde 3- Maddeyle, 5275 sayılı Kanunun 17 nci maddesinde düzenlenen, hükümlünün istemiyle infazın ertelenmesi şartlarından bazılarında değişiklik yapılmakta ve erteleme kapsamı genişletilmektedir.

Mevcut düzenlemede üç yıl ve daha az süreli hapis cezaları için öngörülen erteleme miktarı, kasten işlenen suçlardan üç yıl, taksirle işlenen suçlardan ise beş yıl veya daha az süreli hapis cezaları bakımından düzenlenmektedir. Altı aylık erteleme süresi, en fazla iki yıla çıkarılmaktadır. Erteleme, her defasında bir yılı geçmemek üzere, en fazla iki kez uygulanabilecektir. Erteleme yapılabilmesi için, hükümlünün çağrı üzerine gelmesi ve talep etmesi gerekmektedir. Erteleme kararı Cumhuriyet Başsavcılığınca verilecektir. Erteleme süresi içinde hükümlü hakkında kasten işlenen bir suçtan dolayı kamu davası açılması hâlinde, Cumhuriyet Başsavcılığınca erteleme kararı kaldırılacak ve ceza derhal infaz olunacaktır. Erteleme imkânından; terör suçlarından mahkûm olanlar, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlardan mahkûm olanlar, cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlardan mahkûm olanlar, mükerrirlere özgü infaz rejimi uygulanmasına karar verilenler ve disiplin veya tazyik hapsine mahkûm olanlar faydalanamayacaktır.

Diğer yandan, mevcut düzenlemede, zorunlu ve çok ivedi hâllerde, Cumhuriyet Başsavcılığınca altı ayı geçmeyen sürelerle infaza ara verilebilmektedir. Değişiklikle, zorunlu ve çok ivedi hâller arasına; ana, baba, eş veya çocuklarının ölümü veya bu kişilerin sürekli hastalık veya malûllükleri nedeniyle ailenin ticari faaliyetlerinin yürütülebilmesinin imkânsız hâle gelmesi durumu da eklenmektedir.

Madde 4- Maddeyle, 5275 sayılı Kanunun 19 uncu maddesinin ikinci fıkrası değiştirilmekte ve maddeye yeni bir fıkra eklenmektedir. Mevcut düzenlemeye göre, üç yıldan fazla hapis cezalarının infazı için doğrudan yakalama emri çıkarılmaktadır. Değişiklikle, üç yıllık sınır, kasten işlenen suçlar bakımından korunmakta, taksirle işlenen suçlar bakımından ise beş yıla çıkarılmaktadır.

Maddeye eklenmesi öngörülen üçüncü fıkra uyarınca adli para cezasından çevrilen hapsin infazında hükümlüye öncelikle çağrı kâğıdı gönderilecek, gelmediği takdirde yakalama emri çıkarılacaktır. Bu düzenlemeye göre adli para cezasının infazında hükümlüye önce ödeme emri gönderilecek, ödemediği takdirde çağrı kâğıdı gönderilecek, gelmediği takdirde yakalama emri çıkarılacaktır.

Maddede yapılan düzenlemeyle, açık ceza infaz kurumuna doğrudan gönderilen hükümlülerin durumları bakımından uyum sağlanması amaçlanmaktadır.

Madde 5- Maddeyle, 5275 sayılı Kanunun 51 inci maddesinde değişiklik yapılmaktadır.

Maddenin mevcut düzenlemesinde, ödüllendirmeye ilişkin hususlar Tüzüğe bırakıldığı için, ödüllendirme sistemi Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzükte ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

Değişiklikle, hükümlülere verilecek ödüllerin neler olduğu maddede saymak suretiyle belirlenmekte ve Tüzükte düzenlenen ödüllere ilaveten aile görüşmesi de eklenmektedir.

Kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan evli hükümlülerin, eşleriyle ceza infaz kurumu görevlisinin yakın nezareti olmaksızın görüşme yapması, ödül olarak düzenlenmektedir. Hükümlüler, üç ayda bir, üç saatten yirmidört saate kadar görüşme yapabilecektir.

Diğer yandan, 5275 sayılı Kanunun 95 inci maddesine göre, açık ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülere, yılda üç kez yol hariç üç güne kadar izin verilebildiğinden, açık ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülere bu ödül verilmeyecektir.

Öte yandan, çocuk hükümlülerin de ana ve babasıyla personelin yakın nezareti olmaksızın aile görüşmesi yapması, ödül olarak düzenlenmektedir. Çocuk hükümlüler, ana ve babasıyla iki ayda bir, üç saatten yirmidört saate kadar aile görüşmesi yapabilecektir.

Ödüllendirme sisteminin usul ve esasları ile bu ödüllerden yararlanmanın kapsam ve şartları suç türleri dikkate alınarak yönetmelikle belirlenecektir.

Madde 6- Maddeyle, 5275 sayılı Kanunun 58 inci maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarında değişiklikler yapılmaktadır. Maddenin üçüncü fıkrasının mevcut düzenlemesine göre, hükümlülerin kapalı ceza infaz kurumundan açık ceza infaz kurumuna veya açık ceza infaz kurumundan açık ceza infaz kurumuna nakilleri, kurum görevlilerinin gözetiminde yapılmaktadır. Değişiklikle, açık ceza infaz kurumuna ayrılan hükümlülerin kurum görevlisi olmaksızın kendilerinin açık ceza infaz kurumuna gitmeleri sağlanmaktadır. Hükümlünün, aynı il sınırları içinde bulunan ceza infaz kurumları arasındaki nakillerde aynı gün içinde, farklı illerde bulunan ceza infaz kurumları arasındaki nakillerde ise kurum amirinin kırksekiz saati geçmeyecek şekilde belirleyeceği süre içinde nakledildiği açık ceza infaz kurumuna giriş yapması gerekmektedir. Ceza infaz kurumu amiri, hükümlünün nakledileceği ceza infaz kurumunun uzaklığı ile ulaşım koşullarını değerlendirmek suretiyle bu süreyi belirlemesi gerekmektedir.

Maddenin dördüncü fıkrasında yapılan değişikliğe göre, görevli nezaretinde yapılan nakiller sırasında hükümlünün işe ve bedensel ihtiyaçları kurumca karşılanacak, diğer hâllerde ise hükümlü ihtiyaçlarını kendisi karşılayacaktır.

Madde 7- Maddeyle, 5275 sayılı Kanunun 83 üncü maddesinin birinci fıkrasına çocuk hükümlüler için ziyaret süresinin bir saatten az olmayacağı ve bu sürenin üç saate kadar uzatılabileceği yönünde bir cümle eklenmektedir.

Madde 8- Maddeyle, 5275 sayılı Kanunun 94 üncü maddesinin ikinci fıkrasında değişiklik yapılmakta ve ölüm veya hastalık nedeniyle hükümlüye verilen mazeret izinlerinde hükümlünün nerede kalacağı hususuna açıklık getirilmektedir.

Madde 9- Maddeyle, 5275 sayılı Kanunun 95 inci maddesinde değişiklik yapılmaktadır. Maddenin mevcut düzenlemesi uyarınca açık ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülere aileleriyle bağlarını sürdürmelerini veya güçlendirmelerini ve dış dünyaya uyumlarını sağlamak amacıyla yılda en çok üç kez izin verilebilmektedir. Tasarıyla 5275 sayılı Kanunun 51 inci maddesinde yapılması öngörülen değişiklik karşısında izin hakkının dörde çıkarılması için maddede değişiklik yapılmaktadır.

Diğer yandan, mevcut düzenlemede izin hakkının hangi aralıklarla kullanılacağı belirlenmemiştir. Yapılan değişiklikle izin hakkının kullanılma aralığı da belirlenmektedir.

Madde 10- Maddeyle, 5275 sayılı Kanunun 116 ncı maddesinin dördüncü fıkrasında değişiklik yapılmakta ve ölüm veya hastalık nedeniyle tutukluya verilen mazeret izinlerinde tutuklunun nerede kalacağı hususuna açıklık getirilmektedir.

Madde 11- Maddeyle, 5275 sayılı Kanuna geçici 4 üncü madde eklenmektedir.

Mevzuatımızda infaz süresi; kapalı ceza infaz kurumunda geçirilen süre, açık ceza infaz kurumunda geçirilen süre ve koşullu salıverilme tarihi ile bihakkın tahliye tarihi arasındaki süre olmak üzere üç aşamadan oluşmaktadır.

Denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezaların infazı; belirli şartları taşıyan hükümlülerin, topluma uyum sağlamalarının kolaylaştırılması ve yeniden suç işleme risklerinin azaltılması için kişiye göre belirlenmiş denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle, koşullu salıverilme tarihinden belirli bir süre önce ceza infaz kurumundan salıverilmelerini ifade etmektedir.

5275 sayılı Kanunun 105/A maddesine göre, hükümlülerin dış dünyaya uyumlarını sağlamak, aileleriyle bağlarını sürdürmelerini ve güçlendirmelerini temin etmek amacıyla, açık ceza infaz kurumunda cezasının son altı ayını kesintisiz olarak geçiren ve koşullu salıverilmesine bir yıl veya daha az süre kalan iyi hâlli hükümlülerin talebi hâlinde, cezalarının koşullu salıverilme tarihine kadar olan kısmının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazına, infaz hâkimi tarafından karar verilebilmektedir.

Açık ceza infaz kurumuna ayrılma şartları oluşmasına karşın, iradesi dışındaki bir nedenle açık ceza infaz kurumuna ayrılamayan veya bu nedenle kapalı ceza infaz kurumuna geri gönderilen iyi hâlli hükümlüler, açık ceza infaz kurumuna ayrılma şartlarının oluşmasından itibaren en az altı aylık sürenin geçmiş olması durumunda da aynı haktan yararlanabilmektedir.

Düzenlemeye göre, 105/A maddesinde aranan “altı aylık” şart, 31/12/2015 tarihine kadar uygulanmayacaktır.

Madde 12- Yürürlük maddesidir.

Madde 13- Yürütme maddesidir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununda değişiklik yapılmasına dair kanun teklifim gerekçesiyle ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

23.12.2011

Mahmut Tanal

İstanbul

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/240)	
ESAS	Adalet Komisyonu
TALİ	İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu

GENEL GEREKÇE

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 2. Maddesi yaşam hakkını tanımlamıştır. Buna göre herkesin yaşam hakkı yasanın koruması altındadır. Yasanın ölüm cezası ile cezalandırdığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın yerine getirilmesi dışında hiç kimse kasten öldürülemez denmektedir. Yaşam hakkı Avrupa Sözleşmesinde sayılan ilk haktır çünkü tüm hakların en temel olanıdır. Eğer biri yaşam hakkından keyfi olarak mahrum bırakılırsa diğer tüm haklar anlamsız olacaktır. Bu hakkın temel olma niteliği ayrıca hakkın “geri alınamaz” nitelikte olmasında belirgindir: Savaş zamanında ve ulusun varlığını tehdit eden diğer olağan durumlarda bile bu hak esirgenemez. İlgili sözleşmede “herkesin” yaşam hakkı güvence altına alınmaktadır. Yaşam hakkı kanun tarafından korunmalıdır ve ölümcül güç kullanımının “mutlak suretle gerekli” olması şart koşulmaktadır. Devlet, her vatandaşının öncelikle yaşam hakkını korumakla yükümlüdür.

Yaşam hakkı kadar önemli ve temel bir hakta sağlık hakkıdır. Bu sebeple, 1948’de kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nin 25. maddesi;

“1. Herkesin kendisinin ve ailesinin sağlık ve refahı için beslenme, giyim, konut ve tıbbi bakım hakkı vardır. Herkes, işsizlik, hastalık, sakatlık, dulluk, yaşlılık ve kendi iradesi dışındaki koşullardan doğan geçim sıkıntısı durumunda güvenlik hakkına sahiptir. 2. Anaların ve çocukların özel bakım ve yardım görme hakları vardır. Bütün çocuklar, evlilik içi veya evlilik dışı doğmuş olsunlar, aynı sosyal güvenceden yararlanırlar” diyerek en temel hak olan “yaşam hakkı” çerçevesinde SAĞLIK HAKKI’na yer vermiştir. İkinci önemli belge olarak kabul edebileceğimiz, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin bir devamı ve onu açımlayan bir belge niteliğinde olan ve devletlerin kabul ve imzasıyla o ülkeye ait bir “ulusal iç hukuk kuralı” haline gelmiş bulunan “Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi”nin 12. maddesi de sağlık hakkını “Sağlık standardı hakkı” başlığı altında şöyle düzenlemiştir.

“1. Bu Sözleşmeye Taraf Devletler, herkesin mümkün olan en yüksek seviyede fiziksel ve ruhsal sağlık standartlarına sahip olma hakkını tanır.

Avrupa Birliği Temel Haklar Bildirgesinde ise 35. maddede ve “Sağlık Hizmetleri” başlığı altında: “Herkes, ulusal yasalar ve uygulamalarda belirtilen şartlar çerçevesinde koruyucu sağlık hizmetlerinden yararlanma hakkına ve tıbbi tedaviden yararlanma hakkına sahiptir. Bütün Birlik politikaları ve faaliyetlerinin tanımlanmasında ve uygulanmasında yüksek düzeyde bir insan sağlığı koruması sağlanmalıdır.” şeklinde düzenlenmiştir.

Buna göre tüm yurttaşların yaşama hakları devlet güvencesi ve onun pozitif yükümlülüğü kapsamı içinde koruma altındadır.

Halen yürürlükte bulunan 1982 Anayasası tıpkı İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde olduğu gibi "Yaşam Hakkı"nı temel alan bir düzenlemeyi 17. maddesinde yapmıştır.

"Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tâbi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz."

Anayasa'nın 17. maddesi'nde söz edilen "Yaşama hakkı"ndaki "yaşamak" yalnızca "canlılık özelliklerine sahip olmak" demek değildir. Bunun yanında bazı özellikleri, hatta koşul ve olanakları içerir ki bu da "sağlıklı yaşama hakkı"nı ortaya koyar.

1982 Anayasasını incelediğimizde, Anayasa'nın 17. maddesi'nde söz edilen "Yaşama hakkı"ndaki "yaşamak" yalnızca "canlılık özelliklerine sahip olmak" demek değildir. Bunun yanında bazı özellikleri, hatta koşul ve olanakları içerir ki bu da "sağlıklı yaşama hakkı"nı ortaya koyar.

Temel hukuk ilkeleri incelendiğinde, haklarla ilgili olarak o hakları ortaya koyan ve uygulayan otoritenin, her hakla ilgili olarak temel görevleri vardır: Bu temel görevler,

Bunlardan ilki "dokunmama" görevidir. Burada temel haklar bağlamında insanların yaşamlarına ve yaşama haklarına devlet yukarıda da belirtildiği üzere "dokunamaz". Devletin ikinci sorumluluğu üçüncü kişiler ya da her türlü dış etkenden gelecek olan müdahale ve saldırılara karşı bu haklara "dokundurtmama" görevidir. Dolayısıyla yine aynı maddede söz edilen "koruma" görevini de bu bağlamda anlamak gerekir.

Türkiye'de nisan 2011 verilerine göre tutuklu sayısı 124 bin 77'dir. Bu kişilerden bazıları, hasta oldukları ve gerekli sağlık hizmetini alamadıkları için hapisshane de ölmektedir. 2005 ile 2011 arasındaki altı yılda, cezaevi nüfusu iki katından fazla artmıştır. Adalet Bakanlığı'nın Nisan 2011 verilerine göre, 2005'te 55 bin olan tutuklu nüfus, 2011'de 124 bin 74'e çıkmıştır. Toplam 384 cezaevi vardır; kapasite, son açıklamalara göre 114 bindir. İstatistikler incelendiğinde, son 10 yılda yaklaşık 913 kişi cezaevinde ölmüştür. İnsanlar, hasta oldukları ve gerekli sağlık hizmetlerini alamadıkları için hapisshanelerde ölmektedirler. Cezaevleri öncelikle insanlık onuruna yakışır olmalıdır. Tutuklu hastanın, toplumda verilen hizmete denk düşen bir hizmet alma hakkı vardır. "Cezaevi koşulları" gibi gerekçeler aksi için geçerli olamaz.

5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 16/2 maddesi gereğince, "Mahkûmun hayatı için kesin bir tehlike teşkil ediyorsa cezanın infazı iyileşinceye kadar geri bırakılır." denmektedir. Bunun anlamı, cezadan önce sağlıktır. Diğer bir husus ise, bu konuda tutuklular için yapılan herhangi bir düzenlemenin yokluğudur. Hukuk devleti ilkesinin gerçekleştirilmesinin unsurlarından biri; "suç ve cezalar arasındaki ölçülülük" ilkesidir. Buna göre, öncelikle yasa koyucu norm koyarken insan hak ve özgürlüklerine getirilen sınırlandırmanın sınırı olarak ölçülülük ilkesi ile bağlıdır. İlke, ceza hukukuna ilişkin yasal düzenlemeler açısından bir suç için öngörülen cezanın, bu suçun işlenmesi sonucu bozulan kamu düzeninin yeniden tesisi amacına elverişli, gerekli ve bu amaçla orantılı olması şeklinde tanımlanabilir. Bu teklifle, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 16/2 maddesinin birinci ve ikinci cümlesine "tutuklular" ifadesi eklenerek hapis cezasının infazı, mahkûmun veya tutuklunun hayatı için kesin bir tehlike teşkil ediyorsa mahkûmun veya tutuklunun cezasının infazı iyileşinceye kadar geri bırakılır şeklinde değiştirilmesi öngörülmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 16’ncı maddesinin 2’nci fıkrasına “tutuklular” ibaresi eklenerek bu hükmün kapsamı genişletilerek, ağır hasta durumda bulunan ve adli tıp kurumunca ya da Adalet Bakanlığınca belirlenen tam teşekküllü hastanelerin sağlık kurullarınca düzenlenip Adli Tıp Kurumunca onaylanan rapor üzerine hastalıkları belirlenen tutukluların cezalarının infazı iyileşinceye kadar geri bırakılması amaçlanmaktadır.

Madde 2- Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 16’ncı maddesinin 3’üncü fıkrasının ikinci, üçüncü, dördüncü ve altıncı cümlelerine “mahkûmun” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya tutuklunun” ibaresi eklenerek kanun bütünlüğü oluşturulması amaçlanmaktadır.

Madde 3- Yürürlük maddesidir.

Madde 4- Yürütme maddesidir.

**CEZA VE GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN İNFAZI HAKKINDA
KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 16'ncı maddesinin 2'nci fıkrasının birinci cümlesine "mahkûmlara" ibarelerinden sonra "veya tutuklulara" ibaresi ve ikinci cümlesine "mahkûmun" ibarelerinden sonra gelmek üzere "tutuklunun" ibaresi eklenerek aşağıdaki gibi değiştirilmiştir:

"(2) Diğer hastalıklarda cezanın infazına, resmi sağlık kuruluşlarının mahkûmlara veya tutuklulara ayrılan bölümlerinde devam olunur. Ancak bu durumda bile hapis cezasının infazı, mahkûmun veya tutuklunun hayatı için kesin bir tehlike teşkil ediyorsa mahkûmun veya tutuklunun cezasının infazı iyileşinceye kadar geri bırakılır."

MADDE 2- Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 16'ncı maddesinin 3'üncü fıkrası aşağıdaki gibi değiştirilmiştir;

"(3) Yukarıdaki fıkralarda belirtilen geri bırakma kararı, Adli Tıp Kurumunca düzenlenen ya da Adalet Bakanlığınca belirlenen tam teşekküllü hastanelerin sağlık kurullarınca düzenlenip Adli Tıp Kurumunca onaylanan rapor üzerine, infazın yapıldığı yer Cumhuriyet Başsavcılığınca verilir. Geri bırakma kararı, mahkûmun veya tutuklunun tabi olacağı yükümlülükler belirtilmek suretiyle kendisine ve yasal temsilcisine tebliğ edilir. Mahkûmun veya tutuklunun geri bırakma süresi içinde bulunacağı yer, kendisi veya yasal temsilcisi tarafından ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına bildirilir. Mahkûmun veya tutuklunun sağlık durumu, geri bırakma kararını veren Cumhuriyet Başsavcılığınca veya onun istemi üzerine, bulunduğu veya tedavisinin yapıldığı yer Cumhuriyet Başsavcılığınca, sağlık raporunda belirtilen sürelerle, bir süre bulunmadığı takdirde üçer aylık dönemlere göre bu fıkarda yazılı usule uygun olarak incelettirilir. İnceleme sonuçlarına göre geri bırakma kararını veren Cumhuriyet Başsavcılığınca, geri bırakmanın devam edip etmeyeceğine karar verilir. Geri bırakma kararını veren Cumhuriyet Başsavcılığının istemi üzerine, mahkûmun veya tutuklunun izlenmesine yönelik tedbirler, bildirimin yapıldığı yerde bulunan kolluk makam ve memurlarınca yerine getirilir. Bu fıkarda yazılı yükümlülüklerle aykırı hareket edilmesi halinde geri bırakma kararı, kararı veren Cumhuriyet Başsavcılığınca kaldırılır. Bu karara karşı infaz hâkimliğine başvurulabilir.

MADDE 3- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4- Bu Kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un Kimi Maddelerinin Değiştirilmesine İlişkin Yasa Teklifi gerekçesi ile ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla dilerim.

Sırrı Süreyya Önder

İstanbul

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/262)	
ESAS	Adalet Komisyonu
TALİ	Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu

GENEL GEREKÇE

Ulusal ve uluslararası yasal mevzuata göre, Devlet tutuklu ve hükümlülere sağlık hizmetleri vermekle ve gözaltına alınan noktadan infaz bitene kadar ortaya çıkan hastalıkların tedavisini üstlenmekle yükümlü olmasına karşın, uygulamada gerçekleşen sağlık hakkı ihlalleri, giderek yaşam hakkı ihlallerine dönüşmektedir.

Bunun çok çeşitli nedenleri vardır. Bunların başında, Adli Tıp Kurumunun yavaş işlemesi, başka hastanelerce verilmiş raporların dikkate alınmaması gibi nedenler gelmektedir.

Cezaevlerinde tedaviyi yürütecek sağlık donanımı yoktur. Hastaneye sevkler gecikerek yapılmasının yanı sıra adeta işkenceye dönüşmektedir.

Hasta hükümlülerin tedavisinin yapıldığı mahkum koşulları gerekli hijyen koşullarına sahip değildir.

Hükümlülerin hastalığı ve tedavileri böylelikle ikinci bir ceza haline gelmektedir.

Oysa uluslar arası hukuk ve sözleşmeler hasta hakları açısından mahkum ya da özgür yurttaş ayrımı yapmamaktadır.

Konuyla ilgili uluslararası belgelerde şu ifadeler yer almaktadır:

- İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, madde 25.1'e göre:

“Herkesin kendisinin ve ailesinin sağlık ve refahı için beslenme, giyinme, konut ve tıbbi bakım hakkı vardır. Herkes işsizlik, hastalık, sakatlık, dulluk, yaşlılık ve kendi iradesi dışındaki koşullardan doğan geçim sıkıntısı durumunda güvenlik hakkına sahiptir.”

- Birleşmiş Milletler Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi, madde 12/d:

“Hastalık halinde her türlü sağlık hizmetinin ve bakımının sağlanması için gerekli şartların yaratılması”nı talep ediyor.

- Dünya Tabipler Birliği Hasta Hakları Bildirgesi (1981):

“Her hastanın onurlu bir şekilde ölmeye hakkı” olduğunu belirtiyor.

- Avrupa’da Hasta Haklarının Geliştirilmesi Bildirgesi (Amsterdam, 1994)’nde de aynı talep şu şekilde dile getiriliyor.

“Hastalar yaşamlarının son döneminde insanca bakılıp, onurlu bir şekilde ölme hakkına sahiptirler”.

Sorunların olabildiğince azalması için Ceza Muhakemeleri Kanunu ile Ceza ve Güvenlik Tedbirleri infazı Hakkında Kanun’da değişiklik yapılmasını gerektiren ve yukarıda belirtilen etik gerekçelerden başka, pragmatik bir gerekçe de, cezalandırmanın temel amaçları arasında yer alan özel ve genel önleme nedenlerinin, ölümcül bir hasta için geçersiz olmasıdır.

İnsan haklarının gerektirdiklerini ölümcül bir hastalığa yakalanmış mahkûmlar için yerine getirmek ve onları insan onurunu zedeleyen bir duruma düşürmemek, bunları yerine getirenlerin insan olma bilincinin bir gereği; ayrıca, devlet denilen insansal-hukuksal kurumun en temel varlık nedeninin, yurttaşlarının insan haklarını kendileri talep etmeden korumak olduğu bilincinin de bir gereği olsa gerek.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1 Gerekçesi, Adli Tıp Kurumu çalışanlarının raporlara esas olan görüşleri, bilimsel veya akademik yeterlilikleri değil “kamu çalışanı” sıfatları esas alınarak diğer uzman raporlarından üstün kabul edilmektedir. Elbette bu kurumda çalışan birçok değerli uzman bulunmakla birlikte, bu temel kıstas raporların denetlenebilirliğini, tarafların uzman görüşüne başvuru haklarını, bağımsız ve alternatif raporlamayı ortadan kaldırmakta veya değersiz hale girmektedir.

Örneğin Yüksek Sağlık Şûrasında konuşulan idari “mesleki ve kamusal” kanaat oluşturma fonksiyonu Adli Tıp Kurumu için doğru veya gerekli bulunmamaktadır.

Bu nedenle Bilirkişi saptanmasında “bilimsel yeterlilik ve meslek odası üyeliği” aranmalıdır.

Madde 2 Gerekçesi, Resmi Bilirkişi kavramı yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığına aykırı olduğu gibi, özellikle ceza yargılamaları açısından adil yargılanma hakkının da ihlali niteliğindedir.

Resmi bilirkişi “devlet bilirkişisi” anlamına gelir. Eğer yargılamanın devletten bağımsız ve “millet” adına yapıldığı iddia ediliyorsa, usul hukukunda “RESMÎ BİLİRKİŞİ” tanımına asla yer verilmemelidir.

Madde 3 Gerekçesi, İnfaz Kanunu m.16 ve Anayasa m.104 uygulamasında, üniversite hastaneleri raporları yeniden test edilmek üzere, Adli Tıp kurumuna gönderilmektedir. Adli Tıp Kurumu uzmanları üniversitelerin “bilimsel, akademik veya idari üstleri” değildir. Bu değişiklik ile Adalet Bakanlığınca saptanan hastanelerin raporları da mahkumun tahliyesine esas olabilecektir.

Madde 4 Gerekçesi, Hasta mahkumlara ilişkin yazışmaların ve işlemlerin ivedilikle yapılması sonuçları açısından çok önemlidir. Yazışma ve bürokratik işleyişin yavaşlığından dolayı yaşanan üzücü olayların bir daha yaşanmaması için bu işlemlerin ivedilikle cezaevi yönetimi ve cumhuriyet savcılıklarınca yerine getirilmesi gerekmektedir.

Madde 5 Gerekçesi, Kocamış, yaşlı mahkumlar için yürürlükte olan bu ceza biçimi, yaş ve ceza sınırına bakılmaksızın hasta mahkumlar için de işletilebilmelidir.

Madde 6 Gerekçesi, Yürürlük maddesidir.

Madde 7 Gerekçesi, Yürütme maddesidir.

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ SIRRI SÜREYYA ÖNDER'İN TEKLİFİ (2/262)

5271 SAYILI CEZA MUHAKEMESİ KANUNU İLE 5275 SAYILI CEZA VE GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN İNFAZI HAKKINDA KANUN'UN KİMİ MADDELERİNİN DEĞİŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN YASA TEKLİFİ

MADDE 1- 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 64. maddesinin 1. fıkrasının sonuna aşağıdaki ibare eklenmiştir:

“Bilirkişilerin oluşturulmasında bilimsel yeterlilik esas alınır ve meslek odası üyesi olma şartı aranır.”

MADDE 2- 5275 Sayılı Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 16. Maddesinin 3. fıkrası (3) bendi, aşağıdaki gibi değiştirilmiştir:

“(3) Kanunların belirli konularda görevlendirdiği bilirkişiler öncelikle atanırlar. Ancak kamu görevlileri, bağlı bulundukları kurumla ilgili davalarda bilirkişi olarak atanamazlar.”

MADDE 3- 5275 Sayılı Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 16. Maddesinin 3. fıkrası 1. cümlesindeki “Adli Tıp Kurumunca onaylanan rapor üzerine” ibaresi yasa metninden çıkarılmıştır.

MADDE 4- 5275 Sayılı Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 16. Maddesinin 3. fıkrasının sonuna aşağıdaki cümle eklenmiştir:

“Bu işlem ve yazışmaların gecikmeden ivedilikle yapılması ve sonuçlandırılması cezaevi yönetimi ve Cumhuriyet Başsavcılıklarının sorumluluğundadır.”

MADDE 5- 5275 Sayılı Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 110. Maddesinin 3. fıkrasının aşağıdaki (a) bendi eklenmiş olup diğer bentler bu değişikliğe göre sıralanmıştır

“(a)- Hastalıklarının ölümcül evresi ya da cezaevi koşullarında tedavi edilemeyeceği yasada belirtilen sağlık kuruluşlarınca saptanmış olan mahkumların kalan cezalarının süresine bakılmaksızın”

MADDE 6- Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 7- Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine İlişkin Yasa Teklifi, gerekçesi ile ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla dilerim.

Adil Kurt

Hakkari

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/373)	
ESAS	Adalet Komisyonu
TALİ	Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu

GENEL GEREKÇE

Ulusal ve uluslar arası mevzuata göre, Devlet tutuklu ve hükümlülere sağlık hizmetleri vermekle ve gözetimine alınan andan infazın sonuna kadar ortaya çıkabilecek bütün hastalıkların tedavisini üstlenmekle yükümlüdür. Türkiye’de hasta tutuklular ve hükümlülerle ilgili yasal düzenleme; 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile düzenlenmiştir. Uluslar arası bağlamda ise ülkelerin kendi yasal düzenlemelerinin haricinde Türkiye’nin ve diğer birçok ülkenin taraf olduğu, tutuklu ve hükümlülerin haklarıyla ilgili sözleşmeler ve bildirgeler mevcuttur. Bu sözleşme ve bildirgelere ve Türkiye’nin kendi yasal düzenlemesine karşın, uygulamada oldukça fazla sağlık ihlali gerçekleşmekte ve bu ihlaller giderek yaşam hakkı ihlallerine dönüşmektedir.

Bu ihlallerin birçok nedeni vardır. Cezaevlerinde, hasta mahpusların tedavilerinin sağlıklı yapılması için gerekli donanımın olmaması, koşulların gerekli hijyene sahip olmamaları bu ihlallerin arasında gösterilebilir. Ancak cezaevlerindeki yaşam hakkı ihlallerinin en önemli nedenlerinden biri, Adli Tıp Kurumu’nun 5275 sayılı kanunun 16. Maddesi gereğince, hastalık nedeniyle hapis cezasının ertelenmesinde tam yetkili kılınmasıdır. Zira Adli Tıp’ın yavaş işlemesi, devlet veya üniversite hastaneleri tarafından verilen tam teşekküllü raporların kurum tarafından dikkate alınmaması, çoğu hastanın İstanbul’a götürülmesi zorunlu kılınarak onlara eziyet edilmesi ya da durumu ağır olan hastalara bile “hastalığı cezaevinde ya da hastanelerin mahpus koşusunda tedavi edilebilir raporu” verilerek bu hastaların salıverilmelerinin engellenmesi ve ağır hastaların yaşamlarının son anlarında bile insan muamelesinden uzak bir tutum sergilenmesi çok acı ve vahim bir durumdur. 2010 yılında ölen 161 mahpus hastanın hastanede ölmesinin nedenlerinden biri de Adli Tıp Kurumu’nun bu uygulamalarıdır.

Oysa uluslar arası hukuk ve sözleşmelerde hasta hakları bakımından mahkûm veya özgür yurttaş ayrımı yapılmamaktadır.

Bu bağlamda uluslar arası belgelerde hasta hakları ile ilgili şu ifadeler yer almaktadır:

- İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, madde 25.1’e göre;

“Herkesin kendisinin ve ailesinin sağlık ve refahı için beslenme, giyinme, konut ve tıbbi bakım hakkı vardır. Herkes işsizlik, sakatlık, dulluk, yaşlılık ve kendi iradesi dışındaki koşullardan doğan geçim sıkıntısı durumunda güvenlik hakkına sahiptir.” denilmiştir.

- Birleşmiş Milletler Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi, Madde 12/d’de;

“Hastalık halinde her türlü sağlık hizmetinin ve bakımının sağlanması için gerekli şartların yaratılması” gerektiği vurgulanmıştır.

- Dünya Tabipler Birliği Hasta Hakları Bildirgesi’nde (1981);

“Her hastanın onurlu bir şekilde ölmeye hakkı” olduğu belirtilmiştir.

- Avrupa’da Hasta Haklarının Geliştirilmesi Bildirgesi’nde (Amsterdam, 1994):

“Hastalar yaşamlarının son döneminde insanca bakılıp, onurlu bir şekilde ölme hakkına sahiptirler.” denilerek hasta haklarına ilişkin talep vurgulanmıştır.

Bunların haricinde Birleşmiş Milletler’in (BM) 09.12.1988 tarihli “Herhangi Biçimde Alıkonulan ya da Hapsedilen Tüm Kişilerin Korunması İçin İlkeler Manzumesi”, 14.12.1990 tarihli “Mahpusların Islahı İçin Temel İlkeleri” ve yine 14.12.1990 tarihli “Asgari Standart Kuralları” gibi ilke, standart ve belgeler ile hasta mahpusların haklarına ilişkin önemli uluslar arası kurallar tanımlanmıştır.

Uluslar arası belgeler ile hasta hakları ile ilgili önemli kurallar belirlenmişken; Türkiye’de ise 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile hasta haklarına ilişkin ne yazık ki bu uluslar arası sözleşme ve belgelerin aksine bir hukuksal zeminden bahsetmek gerekir.

Bu bağlamda, 5275 sayılı kanunun bir bütün olarak; BM’nin 09.12.1988 tarihli “Herhangi Biçimde Alıkonulan ya da Hapsedilen Tüm Kişilerin Korunması İçin İlkeler Manzumesi”ne, BM’nin 14.12.1990 tarihli “Mahpusların Islahı İçin Temel İlkelerine”, BM’nin 14.12.1990 tarihli “Asgari Standart Kuralları” uygun hale getirilmesi gerekmektedir.

Mahpus hastaların yaşam hakkını ihlal eden uygulamaların önüne geçebilmek ve hasta haklarını mahpus ve özgür yurttaş olduklarına bakılmaksızın, her bir yurttaş açısından eşit kılmak için Ceza Muhakemeleri Kanunu ile Ceza Güvenlik Tedbirleri İnfazı Hakkında Kanun’da değişiklik yapılması oldukça zaruridir.

Yaşamının son deminde olan ölümcül bir hastanın, cezalandırmanın temel amaçları arasında yer alan özel ve genel önleme nedenleri açısından geçersiz olduğu da su götürmez bir gerçektir. Dolayısıyla ölümcül bir hastalığa yakalanmış mahpusların; insan hakları gereğince, onurlu bir şekilde ölme hakkına sahip olması gerektiği, varlığını insanın gücünden ve iradesinden alan devlet dediğimiz kurumun en temel varlık gerekçesine uygun şekilde davranarak, her bir yurttaşının hakkını korumayı şiar edinmesi gerekmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1 Gerekçesi: Adli Tıp Kurumu çalışanlarının raporlara esas olan görüşleri bilimsel veya akademik yeterlilikleri değil, “kamu çalışanı” sıfatları esas alınarak diğer uzman raporlarından üstün kabul edilmektedir. Burada bulunan değerli uzmanlar elbette ki mevcut olmakla birlikte, bu kıstas raporların denetlenebilirliğini, tarafların uzman görüşüne başvuru haklarını, bağımsız ve alternatif raporlamayı ortadan kaldırmakta veya değersiz hale getirmektedir.

Söz gelimi, Yüksek Sağlık Şûrasında konuşulan “idari, mesleki ve kamusal” kanaat oluşturma fonksiyonu Adli Tıp Kurumu için doğru veya gerekli bulunmamaktadır.

Bu nedenle Bilirkişi saptanmasında “bilimsel yeterlilik ve meslek odası üyeliği” baz alınmalıdır.

Madde 2 Gerekçesi: Resmi Bilirkişi kavramı yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığına aykırı olduğu gibi, özellikle ceza yargılamaları açısından adil yargılanma hakkının da ihlali niteliğindedir.

Resmi Bilirkişi “devlet bilirkişisi” anlamına gelir. Eğer devletten bağımsız ve “millet” adına bir yargılamadan söz edilecekse, usul hukukunda “RESMÎ BİLİRKİŞİ” tanımına asla yer verilmemelidir.

Madde 3 Gerekçesi: 5275 Sayılı İnfaz Kanunu’nun 16. Maddesi ve Anayasa’nın 104. Maddesi gereğince, üniversite hastaneleri raporları test edilmek üzere, Adli Tıp Kurumu’na göndermektedir. Üniversitelerin “bilimsel, akademik veya idari üstü” olmayan Adli Tıp Kurumu uzmanlarına verilen bu ayrıcalık kalkmalı ve Adalet ve Sağlık Bakanlığı tarafından belirlenecek hastanelerden alınacak raporların da mahpusların salıverilmesine esas olması sağlanabilecektir.

Madde 4 Gerekçesi: Hasta mahpuslara ilişkin yazışmaların ve işlemlerin hızlıca yapılması, ölümle sonuçlanan üzücü olayları engellemek açısından oldukça önemlidir. Bürokratik işleyişin yavaş olmasından ötürü yaşanmış ölümlerin tekrarlanmaması açısından işlemlerin cezaevi yönetimi ve cumhuriyet savcılıkları tarafından ivedilikle yerine getirilmesi gerekmektedir.

Madde 5 Gerekçesi: Sadece yaşlı mahpuslar için yürürlükteki bu maddenin, yaş ve ceza sınırına bakılmaksızın hasta mahpuslar için de mümkün olmasının önü açılmalıdır.

Madde 6 Gerekçesi: Yürürlük maddesidir.

Madde 7 Gerekçesi: Yürütme maddesidir.

5271 SAYILI CEZA MUHALEMESİ KANUNU İLE 5275 SAYILI CEZA VE GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN İNFAZI HAKKINDA KANUN’UN BAZI MADDELERİNİN DEĞİŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN YASA TEKLİFİ

MADDE 1- 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 64. Maddesi’nin 1. Fıkrası’nın sonuna aşağıdaki ibare eklenmiştir.

“Bilirkişilerin oluşturulmasında bilimsel yeterlilik esas alınır ve meslek odası üyesi olma şartı aranır.”

MADDE 2- 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un 16. Maddesinin 3. Fıkrası (3) bendi, aşağıdaki gibi değiştirilmiştir:

“(3) Kanunların belirli konularda görevlendirdiği bilirkişiler öncelikle atanırlar. Ancak kamu görevlileri, bağlı bulundukları kurumla ilgili davalarda bilirkişi olarak atanamazlar.”

MADDE 3- 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un 16. Maddesinin 3. Fıkrası 1. Cümlesindeki “Adli Tıp Kurumu’nca onaylanan rapor üzerine” ibaresi yasa metninden çıkarılmıştır.

MADDE 4- 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un 16. Maddesinin 3. Fıkrasının sonuna aşağıdaki cümle eklenmiştir:

“Bu işlem ve yazışmaların gecikmeden ivedilikle yapılması ve sonuçlandırılması cezaevi yönetimi ve Cumhuriyet Başsavcılıkları’nın sorumluluğundadır.”

MADDE 5- 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un 110. Maddesinin 3. Fıkrasına aşağıdaki gibi (a) bendi eklenmiş olup diğer bentler bu değişikliğe göre sıralanmıştır.

“(a)- Hastalıklarının ölümcül evresi ya da cezaevi koşullarında tedavi edilemeyeceği yasada belirtilen sağlık kuruluşlarınca saptanmış olan mahkûmların kalan cezalarının süresine bakılmaksızın”

MADDE 6- Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 7- Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'da Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifimiz ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

M. Sezgin Tanrıku

İstanbul

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/539)	
ESAS	Adalet Komisyonu
TALİ	Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu

GENEL GEREKÇE

Ülkemizde çocuklu kadın hükümlüler ve anneleriyle birlikte cezaevinde yaşamaya mahkûm edilmiş çocuklar cezaevlerinde birçok sorunla karşılaşmaktadır.

Çocukların toplumla kaynaşarak, topluma faydalı ve sağlıklı birer birey olarak yetişmeleri amacı karşısında, anneleriyle birlikte cezaevlerinde yaşamaya mahkûm edilmeleri kabul edilemez bir durumdur. Bu nedenledir ki, haklarında 5 yıl ve daha az cezaya hükmedilen annelerin cezalarının, mümkün olduğunca toplum içerisinde ve sağlıklı nesiller yetiştirebilmeleri amacıyla cezaevleri dışında infazının gerektiği düşünülmektedir. Aynı şekilde cezaevlerinde çocuklarına süt alamayan, ekonomik durumu iyi olmadığı takdirde çocuğunun sağlıklı beslenmesini temin edemeyen, çocuğuyla beraber olduğu için diğer mahkûmlar tarafından psikolojik veya fiili şiddete maruz kalan annelerin cezaevlerinde tutulması ceza hukuku anlamında suçların şahsiliği ilkesiyle açıklansa dahi, hiçbir suçu olmayan çocuğun umut dolu geleceğinin elinden alınması ve uzun vadede sağlıksız yetişen bireyin olası yaşam tarzından dolayı toplumun cezalandırılması sonucunu doğurmaktadır.

Bu aşamada hükümlü annenin çocuğunun bakımının devlet tarafından üstlenilmesi veya varsa diğer aile bireyleri tarafından sağlanması bir çözüm olarak değerlendirilebilecek ise de, annesiz yetismeye mahkûm edilmiş bir çocuğun da aynı şekilde sağlıklı büyümesinden bahsetmek mümkün olmayacaktır.

Bir çocuğun cezaevlerindeki olumsuz koşullarda büyümesinin, başka bir cezaevine veya hastaneye dahi nakil esnasında annesini ellerinde kelepçe ile görmesinin ceza hukuku ve sosyolojik açıdan telafisi mümkün olmayacak zararlar doğurması karşısında, işbu teklifle yukarıda açıklanan sorunların yaşanmasının engellenmesi amaçlanmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Bu madde ile hakkında 5 yıldan fazla hapis cezasına hükmedilmiş gebe kadının cezasının, çocuğu ölmüş ise bu tarihe, yaşıyor ise babasına verilmesine kadar ertelenmesi düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile yeni doğan çocuğun annesine duyduğu gereksiniminin temin edilmesi ve çocuğun sağlıklı bir ortamda büyütülmesi amaçlanmaktadır.

Madde 2- Bu madde ile hakkında 5 yıl ve daha az hapis cezasına hükmedilmiş, gebe veya 11 yaşından küçük çocuğu bulunan kadın hükümlülerin cezasını cezaevi dışında denetimli serbestlik tedbirleri ve elektronik cihazların kullanılması suretiyle takibi yoluyla infaz edilmesi düzenlenmektedir. Bu düzenleme ile çocukların annelerinden ayrı veya sağlıksız koşullarda anneleriyle birlikte yaşamak zorunda bırakılmasının engellenmesi ile annesi ceza alan çocukların topluma sağlıklı bir şekilde kazandırılması amaçlanmaktadır.

Madde 3 - Bu madde yürürlük maddesidir.

5275 SAYILI CEZA VE GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN İNFAZI HAKKINDA KANUN’DA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 13/12/2004 tarihli ve 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun “Hapis Cezasının İnfazının Ertelenmesi” Başlıklı 16 ncı Maddesinin 4 üncü Bendinde “Hapis cezasının infazı” ibaresinden sonra gelmek üzere “hakkında 5 yıldan fazla hapis cezasına hükmedilen” ibaresi eklenmiş, “gebe olan” ibaresi “gebe” olarak değiştirilmiş, ikinci cümlede yer alan “anasından başka birine” ibaresi kaldırılarak, yerine “babasına” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 2- 13/12/2004 tarihli ve 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 105 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 105/B maddesi eklenmiştir.

“Çocuklu Kadın Hükümlüler Hakkında Denetimli Serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazı ve Elektronik Cihazların Kullanılması Suretiyle Takip

MADDE 105/B-

(1) Hakkında 5 yıl veya daha kısa süreli hapis cezasına hükmedilen gebe veya 11 yaşından küçük çocuğu bulunan kadınların cezaları denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle gerçekleştirilir. Denetimli serbestlik tedbiri, hükümlü kadının toplum içinde izlenmesi, gözetimi ve denetimi elektronik cihazların kullanılması suretiyle de yerine getirilebilir.

(2) Denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezaların infazına ve İzleme, gözetim ve denetime ilişkin esas ve usuller yönetmelikle düzenlenir.”

MADDE 3- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ceza Muhakemesi Kanunu’nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Saygılarımla.

İdris Baluken

BDP Grup Başkanvekili

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/934)	
ESAS	Adalet Komisyonu
TALİ	-----

GENEL GEREKÇE

İnsanlık tarihi boyunca çeşitli kavimler kendi kültürlerini oluşturmuşlar ve geleceğe deneyimlerini aktarmışlardır. Toplumların gelişimi bu yöntem ile gerçekleşmiştir. Toplumların oluşturdukları; kendi içlerindeki bağları güçlü kılan ve kültür aktarımını sağlayan en mühim unsur ise kuşkusuz “dil”dir. “Dil”; genelde toplumların, özelde bireylerin varoluşlarından gelen tabii hakkıdır.

Genelde dil hakları, özelde isim hakkı; uluslararası hukukun geniş ölçüde kabul ettiği, gelişmekte olan, yerleşik temel insan haklarının ayrılmaz bir parçasıdır. Dili, ad ve soyadı; kişilerin, aileleri ve toplum içinde tanınmasının araçlarından biridir ve özel yaşamın ayrılmaz bir parçasıdır. Hiçbir makam, bu hakka keyfi, yasal olmayan, adaletsiz bir biçimde müdahale edemez.

Dilsel farklılık, dünyanın kültürel mirasının bir elementidir. Dünya üzerinde konuşulan tüm diller bunda hayati öneme sahiptir. Bu kapsamda dile atfedilen önem çok kullanılan dillerin kullanılarak uluslararası iletişimin kolaylaştırılması değil, farklı dillerin yaşatılması kaygısındanır.

Avrupa’daki toplam dil sayısı 220 ve bu dillerden en sık konuşulanların sayısı ise 40 olarak ifade edilmektedir. Bunun 11’i de AB’nin resmi dilidir. Esasında, son dönemlerde yapılan araştırmalardan yola çıkarak, AB’nin dil haritasını çizmek ve Avrupa’nın yarısının çok dilli olduğunu söylemek mümkündür. Zira AB’ye üye ülke vatandaşlarının % 44’ü ana dillerinin yanı sıra başka bir dil daha bilmektedirler. Eurobarometer (Avrupa Birliği’nin resmi anket organizasyonu) nun araştırmasına göre; AB’nin sınırları içinde, AB’nin 11 resmi dilini, “ana dil” olarak konuşanların oranı şu şekilde: Almanca %24, Fransızca %16, İngilizce %16, İtalyanca %16, İspanyolca %11, Hollandaca %6, Yunanca %3, Portekizce %3, İsveççe %2, Danca %1 ve Fince %1. Fakat, bu dilleri konuşan AB vatandaşlarının oranı ise daha farklı: Almanca %32, Fransızca %28, İngilizce %47, İtalyanca %18, İspanyolca %15, Hollandaca %7, Yunanca %3, Portekizce %3, İsveççe %3, Danca %2 ve Fince %1. Her ne kadar uluslararası platformda İngilizce yahut Fransızca gibi dillerin hakimiyeti söz konusu olsa da Avrupa ülkelerinde halkların anadillerini koruma ve yaygın hale getirme çabası içerisinde olduklarını söylemek mümkün.

Uluslararası literatürde “dilkırım” bir dili ve lehçeyi tümüyle veya kısmen yok etmek veya doğal gelişmesini engellemek kastıyla, aşağıdaki eylemlerden birinin gerçekleştirilmesi olarak tanımlanmaktadır.

- a- Bir dilin veya lehçenin doğal gelişmesini engellemek maksadıyla baskıcı tedbirler dayatmak;
- b- Tek dilli bir gruba dönüştürme amacıyla, iki dilli topluluğun kültürel gelişme koşullarını zorlaştırmak;
- c- Farklı dil konuşan bir etnik grubun isteğine rağmen, bu dilin kamu okullarında öğretilme ve kitle iletişim araçlarında (basın, radyo, tv, vb) kullanılma hakkını tanınamamak;
- d- Farklı dil konuşan bir etnik grubun talebine rağmen, bu grubun kültürel çabalarını ve dilini yaşatma gayretlerini, maddi ve manevi olarak desteklemeyi reddetmek.

Tektipleştirme ve asimilasyon politikalarının en temel dayanağı “dilkırım” uygulamalarıdır. Başbakan Sayın Recep Tayyip Erdoğan’ın da belirttiği gibi asimilasyon bir insanlık suçudur.

Bu nedenle başta Kürtçe olmak üzere Türkiye’de konuşulan dil ve lehçelerin, engellenmesi bir yana, geliştirilip bir sonraki kuşaklara aktarılabilmesi için maddi ve manevi olarak desteklenmesi gerekmektedir.

Dil hakları, uluslararası hukukun geniş ölçüde kabul ettiği, 20. yüzyılın sonu itibariyle gelişme kaydeden, yerleşik ve temel insan haklarının ayrılmaz bir parçasıdır. Burada tek tek sıralanamayacak kadar çok uluslararası sözleşme ve bildirmede, özelde dil ve genelde kültürel haklara atıfta bulunmaktadır.

Bunlardan biri olan 10 Aralık 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nin (ki, Türkiye bu beyannameyi 6 Nisan 1949 tarihinde imzalayarak kabul etmiştir) 2 nci maddesinde şu ifade yer almaktadır: “Herkes, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasi veya diğer herhangi bir akide, millî veya içtimai menşee, servet, doğuş veya herhangi diğer bir fark gözetilmeksizin işbu Beynamede ilan olunan tekmil haklardan ve bütün hürriyetlerden istifade edebilir.”

Bu hükümle, insan hak ve hürriyetlerinin ayrımsız “herkes” için uygulanacağı ifade edilmektedir.

İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme’nin 14 üncü maddesinde de tanınan hak ve hürriyetlerin “hiçbir ayrımcılık” yapılmaksızın uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

Türkiye’de 23 Mart 1976 tarihinde onaylanarak yürürlüğe giren “Siyasi ve Medeni Haklar Uluslararası Sözleşmesi”nin 2 nci Maddesi’nde ise şöyle denilmektedir: “Bu sözleşmeye taraf her devlet, bu sözleşmede tanınan hakları, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya diğer bir fikir, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğum veya diğer bir statü gibi herhangi bir nedenle ayrımcılık yapılmaksızın, kendi toprakları üzerinde bulunan ve egemenlik yetkisine tabi olan bütün bireyler için güvence altına almayı ve bu haklara saygı göstermeyi taahhüt eder.”

20 Kasım 1989 tarihli Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin 7 nci, 28 inci, 29 uncu maddeleri çocuğun kültürel haklarını atıfta bulunurken; 30 uncu madde ise özellikle “yerli halktan olan çocuğun” kendi kültüründen yararlanma, kendi dinine inanma ve uygulama; kendi dilini kullanma hakkından yoksun bırakılamayacağını vurgulamaktadır.

11 Kasım 1990 tarihli Yeni Bir Avrupa İçin Paris Şartı da imzacı devletleri “kimliklerinin korunması ve geliştirilmesi için uygun koşulların yaratılması” ile sorumlu kılmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti devletinin kuruluş anlaşması olan Lozan Antlaşması'nın, III. Bölümünde de kültürel hakların korunmasına ilişkin hükümler yer almaktadır. Bu hükümlerin bir kısmı Türkiye'deki "müslüman olmayan" azınlıklarının korunmasına yönelik olmakla birlikte; bazı hükümleri aralarında Kürtlerin de bulunduğu "gayrimüslim azınlık" statüsünde olmayan, farklı kültürlerin haklarını da güvence altına almaktadır.

Lozan Anlaşması'nın 39'uncu maddesinin 4'üncü fıkrasının tam metni şöyledir:

"Herhangi bir Türk uyruğunun, gerek özel gerekse ticaret ilişkilerinde, din, basın ya da her çeşit yayın konularıyla açık toplantılarında, dilediği bir dili kullanmasına karşı hiçbir kısıtlama konulmayacaktır."

Bu fıkra, bütün Türk yurttaşlarına istedikleri herhangi bir dili, herhangi bir yerde ve herhangi bir zaman kullanma hakkını vermektedir. Bu fıkranın hak sahibi kıldığı kişiler bütün yurttaşlardır; bunun pratikteki karşılığı ise "anadili Türkçe olmayan yurttaşlardır."

Lozan Anlaşması'nın 39'uncu maddesinin 5'inci fıkrasının tam metni de şöyledir:

"Devletin resmi dili bulunmasına rağmen, Türkçe'den başka bir dil konuşan Türk uyruklarına, mahkemelerde kendi dillerini sözlü olarak kullanabilmeleri bakımından uygun düşen kolaylıklar sağlanacaktır." Bu fıkra "gayrimüslim azınlıkların" haklarından farklı olarak, anadili Türkçe olmayan tüm Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının mahkemede kendi dillerini kullanmalarına olanak tanımıştır. "Devletin resmî dili bulunmasına rağmen" tanımlamasıyla da "resmî dilin" diğer dillerin kullanılmasına engel olmaması gerektiğine işaret edilmiştir.

Lozan Anlaşması'nda yer alan bu maddenin hukuki tahlili şu şekildedir;

1) "Türkçeden başka dil konuşan Türk uyruklarının " mahkemelerde "kendi dillerini sözlü olarak kullanabilme" hakkı, md. 39/5 tarafından, devletin bir resmî dilinin mevcut olduğu hususu dikkate alınarak düzenlenmiştir.

2) "Uygun düşen kolaylıklar"dan kasıt, en başta, bir tercüman teminidir.

3) "Kendi dilleri"nden kasıt, tarafların anadilidir. Duruşma dilini/resmî dili ne kadar iyi anlarsa anlasın veya konuşursa konuşsun, ilgili tarafın kendini en iyi ifade edebileceği dil, ilke olarak anadildir. Bu husus, savunma hakkı gibi en önemli hususun duruşma sırasında en iyi biçimde icra edilmesini sağlamak gerekmesiyle düşünülmüştür.

4) Madde 39/5, Türkiye Cumhuriyeti'nde Türkçeden başka bir dili, sözlü olarak dahi olsa, resmî dairelerde kullanma hakkının tek örneğidir. Ayrıca, anadili resmî dil Türkçeden farklı olanlara bir "pozitif hak" (çoğunluğun sahip olduğu hakkın ötesinde bir hak) getirmesi açısından, gayrimüslimler dışındaki TC vatandaşlarına pozitif hak getirilmesinin de tek örneğidir.

5) Madde 39/5 hükmü, 12 Eylül askerî darbe rejimi başta olmak üzere Türkiye'de zaman zaman ihlal edilmiş olmakla birlikte, hiçbir biçimde değiştirilemez. Çünkü yine Lozan Barış Antlaşması'nın 37 nci maddesi hükmüyle Türkiye, Madde 39'un da arasında bulunduğu kimi Lozan maddelerini hiçbir biçimde değiştirmemeyi çok kesin ifadelerle taahhüt etmiştir.

Lozan Barış Antlaşması Md. 39/5'in Türk İç Hukukundaki Yeri;

Lozan Barış Antlaşması, 23 Ağustos 1923 tarih ve 340 sayılı "Lozan Sulh Muahedenamesinin Kabulüne Dair Kanun"la Türk mevzuatına dâhil edilmiştir. Anlaşmanın 39/5 inci maddesi, kendisiyle çelişebilecek iç mevzuat hükümleri bulunduğu takdirde (Örneğin değiştirilmesini talep ettiğimiz CMK md. 202 hükmü), onlar üzerinde üstünlük sahibidir, ancak Lozan md. 37 hükmü, temel hak ve özgürlüklere ilişkin bir hüküm olması nedeniyle iç mevzuata üstündür. Çünkü Anayasa'nın 90 ıncı madde hükmü, "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır." şeklindedir.

Ancak ne var ki; mahkemelerde süren yargılamalarda, kişilerin “anadilde savunma” yapmak yönündeki talepleri çeşitli gerekçelerle reddedilmiş ve kişilerin savunma hakkı hukuksuz bir biçimde yok sayılmıştır. “Başka dilde savunmak yapmakta ısrar ederse susma hakkını kullanmış sayılacaktır” hükmü bir süredir mahkemelerimizde ara karar veya mahkeme kararı biçiminde görülmektedir. Hatta bazı mahkemeler, aynı suçtan yargılanan iki sanıktan birine Türkçe savunma yaptığı için “duruşmadaki iyi hal” indirimini uygularken, ikincisine sırf Kürtçe savunma yaptığı için aynı indirimi uygulamaktan kaçınmaktadırlar. Yani, hukuk eliyle hukuksuzluk yaratılmış, kişilerin hakları hiçbir dayanağı olmaksızın açıkça gasp edilmiştir. Hak gasbının hukuk eli ile gerçekleştirilmiş olması ise işin diğer bir boyutudur. Anadilde savunma hakkı duruşma tutanaklarına “bilinmeyen dil”, “duruşma dışı dil” gibi tanımlamalarla yansıtılmıştır. Otuz altı farklı dilin konuşulduğu Türkiye coğrafyasında, bireyin en doğal hakkının nasıl yok sayıldığının bir delili de bu tutanaklardır.

Söz konusu davalarda sanıkların en iyi bildikleri dilde konuşmaları ve savunma yapmaları; yasalardan da üstün olan, Türkiye’nin kurucu antlaşması Lozan Barış Antlaşması’nın 39/5 inci maddesinin açık hükmü gereğidir. Ancak mahkemeler Lozan Anlaşmasını açıkça ihlal etmektedirler. Mahkemelerin bu tutumları sadece Lozan 39/5’i ihlalle kalmamakta; Anayasa’nın “Hak Arama Hürriyeti” başlıklı 36. Maddesinde yer alan “Savunma Hakkını Engelleme” hükmünü de ihlal etmektedir. Elbette mahkemelerin mevzuatta “anadilde savunma” hakkının kullanımına dair aksi bir hüküm olmadığı halde bu hakkı engellemek suretiyle TCK-257 nci maddesi hükmünce “görevi kötüye kullanma suçu” işlemiş oldukları da açıktır. Ayrıca “anadilde savunma hakkı”na yasak getiren hakimler; 2802 Sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu’nun Disiplin Hükümlerince de “görevini doğru ve tarafsız yapamayacağı kanısını uyandırmak” şeklinde belirtilen disiplin suçunu gerçekleştirmektedirler.

Netice itibarıyla anadilde savunma hakkı yasal zeminde mevcut olan bir hak iken siyasi iradenin ve yargının tutumu ile yok sayılmış; kullanımı ise illegal zemine taşınmıştır. Özünde yasal olan bu hakkın kullanımını keyfiyete bırakmamak adına Ceza Muhakemesi Kanunu’nda bir değişiklik yapılması elzemdir. Zira burada yapılacak değişikliğin; mevcut yasal durumun daha iyi anlaşılmasını ve hukuksuzluğun giderilmesini sağlayacağı kuşkusuzdur.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Anadilde savunma hakkının kullanımına açıklık getirilerek, mevcut hukuksuzluğun ve uygulamadaki keyfiyetin önlenmesi amaçlanmıştır.

Madde 2- Yürürlük maddesidir.

Madde 3- Yürütme maddesidir.

BARIŞ VE DEMOKRASİ PARTİSİ GRUP BAŞKANVEKİLİ BİNGÖL MİLLETVEKİLİ
İDRİS BALUKEN’İN TEKLİFİ (2/934)

**CEZA MUHAKEMESİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA
DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 04.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 202 nci maddesinin 1 inci fıkrası aşağıdaki şekilde

“Sanık veya mağdura, duruşmadaki iddia ve savunmaya yönelik hususlar gerekli durumlarda tercüman vasıtasıyla tercih ettiği dilde anlatılır ve kişi savunmasını tercih ettiği dilde yapar.”

değiştirilmiş;

3 üncü fıkrasının 2 nci cümlesi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda değişiklik yapılmasına dair kanun teklifim gerekçesiyle ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

31.10.2012

Mahmut Tanal

İstanbul

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/955)	
ESAS	Adalet Komisyonu
TALİ	Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu

GENEL GEREKÇE

Anayasamızın 36. Maddesi adil yargılanma hakkını düzenlemekte ve güvence altına almaktadır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kovuşturma, soruşturma ve yargılanma sürelerinin uzunluğu nedeniyle mağdur olan hükümlü ve tutukluların açtığı pek çok davada Türkiye aleyhine karar verirken, mahkemenin karar ve içtihatlarında bu konuya özellikle vurgu yapılmaktadır. Adil yargılanma hakkı kapsamında makul süre zarfında tarafsız ve bağımsız mahkemelerce yargılanmak gerekmektedir. Fakat iş yükü ve mevcut yargısal durumlar göz önüne alındığı zaman son zamanlarda uzun tutukluluk süreleri göze çarpmaktadır.

Türkiye'nin de taraf olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. Maddesinin 2. Fıkrası kapsamında “Bir suç ile itham edilen herkes, suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar suçsuz sayılır.” Kesin hüküm açıklanana kadar hiçbir tutuklunun kişisel hak ve hürriyetlerinden mahrum bırakılması düşünülemez. Anayasamızın 19. Maddesi kapsamında da bu kişisel hak ve hürriyetler güvence altına alınmıştır.

Tüm bu anayasal ve uluslararası sözleşmelerden doğan haklar düşüldüğü zaman uzun yargılama süreleri haktan beslenen; halkla, hayranlarıyla buluşması gereken yazar ve sanatçıların mağdur olmasına sebebiyet vermemektedir.

Yine Anayasamızla Madde 26 ve 27’de düzenlenmiş olan düşünceyi yayma ve bilim ve sanat hürriyetine sahip olunmasına engel olmaktadır.

“MADDE 26- Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükmü, radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanmasına engel değildir.

Bu hürriyetlerin kullanılması, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir.”

“MADDE 27- Herkes, bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahiptir.

Yayma hakkı, Anayasanın 1 inci, 2 nci ve 3 üncü maddeleri hükümlerinin değiştirilmesini sağlamak amacıyla kullanılamaz.

Bu madde hükmü yabancı yayınların ülkeye girmesi ve dağıtımının kanunla düzenlenmesine engel değildir.”

Normlar hiyerarşisinde en üst basamakta yer alan bu hakların diğer kanunlarla engellenmesi düşünülemez tüm bu sebepler ışığında; yazar ve sanatçıların, kitap günleri, konserler, bianeller ve sergilerde halkla buluşması, halka fikirlerini açıklaması, halkın fikirlerini öğrenmesi ve üretkenliğini devam ettirmesi gerekmektedir.

Anlatılan tüm bu sebepler ışığında Türkiye’nin geleceğini güvence, altına almak gayesiyle söz konusu kanun teklifi hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- 5275 sayılı kanunun 94. Maddesine eklenecek bir fıkra ile, sanatçıların ve yazarların kitap günü, fuar, bianel, sergi ve konserlerde sevenleriyle buluşmaları, bilim ve sanat özgürlüğü ve ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilerek, fikir ve kanaat önderleri olan sanatçı ve yazarların mağduriyetinin giderilmesi ve pozitif bilim, sanat ve ifade hürriyetinde ülkemizin muasır medeniyetler seviyesine ulaşması amaçlanmıştır.

Madde 2- Yürürlük maddesidir.

Madde 3- Yürütme maddesidir.

**5275 SAYILI CEZA VE GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN İNFAZI HAKKINDA
KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 94. Maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Durumlarında sakınca görülen tutuklular ve kamu düzenini bozduğu yönünde karar verilmiş tehlikeli hükümlüler hariç olmak üzere, yazar ve sanatçı sıfatına haiz hükümlünün ve tutuklunun, dış güvenlik görevlisinin refakatinde bulunmak şartıyla, talebi ve Cumhuriyet Savcısının onayı ile, sergi, imza günü, kitap fuarı, konser ve bianellere katılabilmeleri için yol izni dışında 12 saate kadar izin verilebilir”

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’da değişiklik yapılmasına dair kanun teklifim gerekçesiyle ekte sunulmuştur. Gereğini arz ederim. 01.11.2012

Mahmut Tanal

İstanbul

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/956)	
ESAS	Adalet Komisyonu
TALİ	İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu

GENEL GEREKÇE

5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun “Mazeret İzni” başlıklı 94. Maddesinin 2. fıkrası şu şekilde düzenlenmiştir.

“Tehlikeli hükümlüler hariç olmak üzere, hükümlünün, dış güvenlik görevlisinin refakatinde bulunmak şartıyla, talebi ve Cumhuriyet Başsavcısının onayı ile ikinci derece dahil kan veya kayın hısımlarından birinin ya da eşinin ölümü nedeniyle cenazesine katılması için yol süresi dışında iki güne kadar izin verilebilir.”

Kişinin ikinci derece dahil kan veya kayın hısımları ve eşi kişinin en yakın aile bireylerini oluşturmaktadır. Bu kimselerin ölümü halinde yol süresi dışında iki güne kadar izin verilen tutuklu izinli olduğu bu iki günün gecelerini cenaze için gittiği yere en yakın nezarethane veya cezaevinde geçirmektedir. Yani izinli olan kişi bu acısını iki gün ailesiyle evinde geçirememekte yine geceleri evinden uzak tutulmaktadır. Aile bireylerinin acısını diğer aile bireyleriyle paylaşarak bir arada evinde yaşayamayan tutuklu en yakını kaybetmenin acısını daha derin hissetmektedir.

Tutukluya mazeret izni verilerek cenazeye katılmak üzere cezaevinden çıkan tutuklunun yine dış güvenlik görevlisinin refakatinde bulunmak şartıyla geceleri de ailesi ile birlikte kalabilmesi ve acısını paylaşabilmesi için söz konusu kanun teklifi hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 94. Maddesinde yapılması planlanan değişiklik ile, tutukluya mazeret izni verilerek cenazeye katılmak üzere cezaevinden çıkan tutuklunun yine dış güvenlik görevlisinin refakatinde bulunmak şartıyla geceleri de ailesi ile birlikte kalabilmesi ve acısını paylaşabilmesi amaçlanmıştır.

Madde 2- Yürürlük maddesidir.

Madde 3- Yürütme maddesidir.

**CEZA VE GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN İNFAZI HAKKINDA KANUNDA
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 94'üncü maddesinin 2'nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Tehlikeli hükümlüler hariç olmak üzere, hükümlünün, dış güvenlik görevlisinin refakatinde bulunmak şartıyla, talebi ve Cumhuriyet Başsavcısının onayı ile ikinci derece dahil kan veya kayın hısımlarından birinin ya da eşinin ölümü nedeniyle cenazesine katılması için yol süresi dışında iki güne kadar izin verilebilir. Tutuklunun talebi halinde bu iki gün ve geceyi ailesi ile birlikte geçirmesine izin verilebilir.”

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu

19/12/2012

Esas No: 1/708

Karar No: 32

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Bakanlar Kurulunca 12/11/2012 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça 13/11/2012 tarihinde esas komisyon olarak Adalet Komisyonuna, tali komisyon olarak da Komisyonumuza havale edilen 1/708 esas numaralı "Ceza Muhakemesi Kanunu ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı", Hükümeti temsilen Adalet Bakanı Sadullah ERGİN, Adalet Bakanlığı Kanunlar Genel Müdürlüğü ile Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü temsilcilerinin katılımlarıyla komisyonumuzun 15/11/2012 tarihinde yaptığı 15 inci toplantısında incelenip, görüşülmüştür.

Bilindiği gibi kanunlara ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir hayat tarzına uyumu kolaylaştırmak, hükümlünün sosyalleşmesini teşvik etmek, yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, günümüz ceza infaz sistemlerinin temel amaçları arasında sayılmaktadır. Hükümlülerin ruh ve beden sağlığını koruyucu ve geliştirici programları uygulamak ve topluma uyum sağlamalarına ve toplum hayatına geri dönmelerine önemli derecede yardımcı olmak üzere ceza infaz kurumlarında çeşitli mekanizmalar geliştirilmektedir. Söz konusu amaca yönelik olarak geliştirilen yöntem ve araçların sağlıklı bir şekilde sosyal ve gündelik yaşama geçirilmesi için hükümlüyle beraber kamu görevlileri, toplum ve aile bireylerinin de katkıda bulunması gerekmektedir.

Türk toplumunun temel yapısını oluşturan aile birliğine ve yaşamına Anayasamızın 10 uncu ve 41 inci maddelerinde yer verilmiş, bu hususta devletimize bazı sorumluluk ve yükümlülükler yüklenmiştir. Bu bağlamda ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunmasını sağlamak için gerekli önlemleri alma ve örgütleri kurma devlete görev olarak verilmiştir. Anayasamızda yapılan son değişiklikler ile çocuklar için alınacak tedbirlerin eşitlik ilkesine aykırı sayılmayacağı ve her çocuğun ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahip olacağı benimsenmiştir.

Karşılaştırmalı mevzuatta da, Amerika Birleşik Devletlerinin bazı eyaletlerinde, Kanada, Brezilya, İspanya, Fransa, Almanya, Finlandiya, Danimarka, Hollanda, Estonya, Rusya, İsrail, Suudi Arabistan, Meksika, Arjantin, Filipinler, Hindistan ve Pakistan gibi ülkelerde hükümlü ile ailesinin görüşmesine imkan tanınmaktadır. Söz konusu amaç ve hükümler kapsamında ülkemizde de hükümlülerin aileleriyle belirli sürelerle görüşmesine imkan tanınması için düzenleme yapılması zorunluluğu hasıl olmuştur.

Hapis cezalarının her zaman iyi sonuç vermediği, hükümlünün toplumla bütünleşmesini gerçekleştirmede yeterli etkiyi yapmadığı, infaz rejimlerinde hükümlünün iyileştirilmesini ve topluma yeniden kazandırılmasına imkan sağlayacak iyileştirici değişiklikler yapılması ve insana değer veren düşüncelerin ön plana çıkması gerektiği ve ceza infaz hukukunda bu alanda değişiklikler yapılmasının gerekliliği öteden beri tartışılmaktadır.

Tüm hükümlülerin salıverilme sonrası topluma ve aile yaşamına uyumlarının kolaylaştırılması, uzun süreli hapis cezasına hükümlü olanların etkili bir sosyal desteği de içeren denetim altında cezalarının yerine getirilmesini ve koşullu salıverilme olanağının bulunmasını, salıverilenlerin toplumdaki yerlerini alabilmeleri için sosyal hizmetler ve diğer kuruluşlarla işbirliği içinde bulunulmasına ilişkin düzenlemelere Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesince hazırlanan R(87)3 sayılı "Avrupa Cezaevi Kuralları"nda da yer verilmiştir. Bu çerçevede yapılan değişiklikler ile açık ceza infaz kurumunda bulunan ve koşullu salıverilmelerine bir yıldan az süre kalan iyi halli hükümlülerin cezalarının koşullu salıverilme tarihine kadar olan kısmının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazına karar verilmesine imkan sağlanmaktadır.

Sanığın sözlü savunmasını kendisini daha iyi ifade edeceğini belirttiği başka bir dilde yapabilmesine de imkan verilmektedir. Ayrıca 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda yapılması öngörülen değişiklikler ile hükümlülerin dış dünyayla daha iyi ilişki kurmaları sağlanmakta ve toplumsal hayata uyum sağlamalarında geçiş süreci öngörülmekte ve sanığın savunmasını daha iyi yapabilmesine imkan sağlanmaktadır.

Kanun Tasarısı ve gerekçesi incelendiğinde;

- 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 202 nci maddesi değişikliği ile sanığın meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilmesine rağmen kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde savunma yapabilmesinin,

- Ağır bir hastalık veya sakatlık sebebiyle ceza infaz kurumu koşullarında hayatını yalnız idame ettirememesi halinde infazın ertelenebilmesinin Cumhuriyet başsavcılığınca hükümlünün toplum güvenliği bakımından tehlike oluşturmayacağı değerlendirilmesinin yapılmasının sonucunda ceza hukukumuzda yeni bir erteleme nedeninin girdiğinin,

- Hükümlü ve tutuklulara ödül olarak eş görüşmesi imkanının sağlanmasının yanı sıra iyi halli hükümlüler için azamî ziyaret süresi uygulanabileceği gibi tek kişilik odalarda televizyon bulundurma imkânı, takdir belgesi, hediye veya tavsiye mektubu verilebilmesinin,

- Hükümlünün isteği ile infazın ertelenmesi şartlarından mevcut düzenlemede üç yıl ve daha az süreli hapis cezaları için öngörülen erteleme miktarı, kasten işlenen suçlarda üç yıl, taksirle işlenen suçlardan ise beş yıl veya daha az süreli hapis cezaları bakımından uygulanabilmesinin,

- Üç yıldan fazla hapis cezalarının infazı için doğrudan yakalama emri çıkarılmasına ilişkin değişiklikle üç yıllık sınırın kasten işlenen suçlar bakımından korunmasının, taksirle işlenen suçlar bakımından ise beş yıla çıkarılmasının,

- Kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan evli hükümlülerin, eşleriyle ceza infaz kurumu görevlisinin yakın nezareti olmaksızın görüşebilmesinin, çocuk hükümlülerin de ana ve babasıyla personelin yakın nezareti olmaksızın aile görüşmesi yapmasının,

- Kapalı ceza infaz kurumundan açık ceza infaz kurumuna veya açık ceza infaz kurumundan açık ceza infaz kurumuna nakillerin kurum görevlilerinin gözetimi olmaksızın hükümlülerin kendilerinin açık ceza infaz kurumuna gitmelerine imkan tanınmasının,

- Ölüm veya hastalık nedeniyle hükümlü ve tutuklulara verilen mazeret izinlerinde hükümlünün nerede kalacağı hususunun düzenlenmesinin

öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

Komisyonumuzda, Kanun Tasarısının geneli üzerindeki görüşmelere geçilmeden önce İstanbul Milletvekili Mahmut TANAL'ın (2/240) esas numaralı "5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi", (2/370) esas numaralı "5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi" ile (2/956) esas numaralı "5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi" nin İçtüzüğü'nün 26 ncı maddesi uyarınca Komisyonumuz gündemine alınarak, İçtüzüğü'nün 35 inci maddesi uyarınca (1/708) esas numaralı Kanun Tasarısı ile birleştirilerek görüşülmesine ve görüşmelere (1/708) esas numaralı Kanun Tasarısının esas alınmasına karar verilmiştir.

Komisyonumuzda Tasarının geneli üzerinde yapılan görüşmelerde;

- Tasarıda yer alan "kişinin kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği bir dilde sözlü savunma yapabilmesi" imkânının hukuk tekniği açısından uygulanmasının güç olduğu,

- Savunma hakkının kişinin yakalanmasından itibaren başlamasına rağmen, Tasarıda yer alan "kişinin kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği bir dilde sözlü savunma yapabilmesi" imkânının yakalamadan itibaren tanınmayıp kovuşturmanın sadece iki aşamasında tanınmasının savunma hakkını kısıtlayıcı bir durum yarattığı,

- Sanığın savunmasını yaparken getirmek zorunda olduğu tercümanın giderlerini Devlet tarafından karşılanmamasının ayrımcılığa neden olacağı, bu nedenle söz konusu düzenlemenin savunma hakkını kısıtlayan bir düzenleme olduğu,

- Tasarıda yer alan "kişinin kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği bir dilde sözlü savunma yapabilmesi" imkânı getiren hükmün, Türkçe bilen ve bilmeyen sanık ayrımı yaptığı ve yargılama dili konusunda belirsizlik yarattığı, bu hükmün Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi hükümleri kapsamında yeniden düzenlenmesi gerektiği,

- Tasarı ile sanıklara sadece sözlü savunma yaparken kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği bir dilde savunma yapma imkanı tanındığı, yazılı savunma için söz konusu imkanın tanınmadığı, oysaki kişinin kendisini en iyi yazılı olarak savunabileceği ve bu nedenle yazılı savunma için de söz konusu imkanın tanınması gerektiği,

- Tasarı ile evli hükümlülere tanınan eşleri ile görüşebilme imkanının kullanılması esnasında mahremiyetin sağlanabilmesi için ceza infaz kurumlarında uygun yerlerin tahsis edilmesi gerektiği,

- Tasarıda yer alan infazın ertelenmesine ilişkin hükümlerden, terör suçlarından mahkum olanların yararlanamamasına ilişkin düzenlemenin ayrımcılık yaratan bir düzenleme olduğu,

- Sanığın kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği bir dilde sözlü savunma yapabilmesi imkânının Anayasadaki resmi dilin Türkçe olması ilkesine aykırılık teşkil ettiği,

- Tutuklu ve hükümlülerin bulunduğu şartlar ve durumlar göz önünde bulundurulduğunda, bu Tasarının kanunlaşması halinde onların durumlarında önemli iyileştirmeler getireceği, şu an için bu iyileştirmeler yeterli görülme bile insan hakları açısından büyük memnuniyet verici olduğu,

- Savunma hakkını güçlendiren ve infaz rejimini iyileştiren Tasarı hükümlerinin toplum vicdanında ve halkın nazarında onay bulduğu, zira hem infaz rejimi açısından hem de demokratik insan hakları açısından söz konusu düzenlemeler ile daha ileri bir seviyeye ulaşılacak istendiğinin aşıkâr olduğu,

- Tasarıda savunma hakkının kullanılmasını zorlaştıracak olan ana dil kavramının seçilmemesinin doğru bir tercih olduğu, zira kişinin ana dilinde konuşması her zaman için kendisini daha iyi bir şekilde ifade edebileceği anlamına gelmediği, bu itibarla Tasarı ile benimsenen sistemin savunma hakkını güçlendiren bir mekanizma olduğu,

- Demokratik insan hakları yönünden Tasarı hükümlerinin tutuklu ve hükümlüler için ileri düzeyde haklar içerdiği, bu bağlamda tutuklu ve hükümlülere eşleri ile mahrem görüşme imkanı tanınmasının insancıl hukuk açısından takdire şayan bir adım olduğu,

şeklindeki görüş, değerlendirme ve eleştirileri müteakip, Hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda ise;

- Tasarı ile meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilen sanığın sözlü savunmasını kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde yapma imkanı tanındığı, metinde geçen ifadenin anadilde savunma olarak değil de bu şekilde seçilmesine bilhassa dikkat edildiği, metindeki ifadenin anadilde savunma ifadesinden daha geniş bir anlam ifade ettiği,

- Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde bulunan ikinci veya üçüncü nesil vatandaşlarımızın Türk anne-babadan dünyaya gelmelerine rağmen küçük yaşlardan itibaren orada bulunmaları nedeniyle Türkçeyi iyi kullanamadıkları, yine Türkiye'de devam eden birtakım yargılamalarda kendi anadilinin Kürtçe olduğunu ifade eden kişilerin büyük bir kısmının Kürtçe dil bilgisine yeterince sahip olmadığı, bu kişilerin anadilde savunma yapmaya zorlanması halinde kendilerini iyi bir şekilde savunamayacakları, bu nedenle metindeki "kendisini daha iyi ifade edebileceği bir dil" tanımlamasının özellikle seçildiği,

- Anayasa gereğince yargılama dilinin Türkçe olduğu, ancak yargılamanın iki hayati noktasında (iddianamenin okunması üzerine ve esas hakkındaki mütalaanın verilmesi üzerine) yargılanan kişiye söz konusu imkanın sunulduğu, söz konusu düzenlemenin sadece kovuşturma aşamasını kapsadığı, bu düzenlemenin belli bir ırka değil insan hakları çerçevesinde tüm ırklara getirilmiş bir hak olduğu, düzenlemede bu imkanın yargılamanın sürüncemede bırakılmasına yönelik olarak kullanılmaması için önleyici bir ibareye yer verildiği,

- Halihazırda ceza infaz kurumlarında bulunan 130 bin hükümlü ve tutuklunun yaklaşık 40 bininin evli olduğu, Tasarı ile evli hükümlülere eşle görüşme imkânı getirildiği, bu imkânın bir hak değil de bir ödül olarak değerlendirildiği, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kararlarına bakıldığında da bunun bir hak değil ceza infaz kurumu kurallarına uyulduğu takdirde bir ödül olarak verileceğinin öngörüldüğü,

- Eşle görüşme imkanının üç ayda bir kez olmak üzere getirildiği, ancak fiziki altyapı imkanlarının sağlanması halinde daha kısa sürelerde görüşülmesi imkanının getirilmesi konusunda kanunda esneklik tanınmasına ilişkin olarak Komisyonunda düzenleme yapılabileceği,

- 5275 sayılı Kanun'un mevcut halinde hapis cezasının hastalık nedeniyle ertelendiği tek halin hastalığın mahkûmun hayatı için kesin bir tehlike teşkil etmesi olduğu, bu durumda ağır hasta olanların Adli Tıp Kurumundan cezanın ertelenmesi için rapor alamayarak ceza infaz kurumlarında zor durumda kaldığı, bu nedenle Tasarı ile hastalık veya sakatlık nedeniyle ceza infaz kurumu koşullarında hayatını yalnız idame ettirememe halinin de artık erteleme için bir neden olarak kabul edildiği,

- Bir yakınının ölümü veya hastalığı halinde hükümlüye veya tutukluya verilecek izinlerde kişinin geceyi nerede geçireceğine ilişkin kararı mevcut durumda kişi kolluğun nezaretinde olduğu için kolluğun karar verdiği ve zor durumda kalan kolluğun çoğunlukla kişiyi en yakın ceza infaz kurumunda konaklatmak istediği; Tasarı ile izne çıkan hükümlü veya tutuklunun öncelikle evinde veya yakın akrabasının evinde, güvenli görülen başka bir yerde veya gidilen yerde bulunan kapalı ceza infaz kurumunda kalmasına o yerin valisinin karar vermesine imkan tanındığı,

- Denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle açık ceza infaz kurumunda altı ayını doldurmak şartıyla hükümlülerin son bir yıllarını toplum içinde alternatif infaz yöntemiyle geçirmelerini sağlayan düzenlemedeki altı aylık süre şartının, Tasarı ile Aralık 2015 sonuna kadar aranmayacağı; buradaki amacın uygulamadan doğan farklılıkları önlemek ve açık ceza infaz kurumlarında bulunan bir kısım kişilerin haksızlığa uğramalarını önlemek olduğu,

- Hapis cezasının hükümlünün istemi üzerine ertelenme süresinin mevcut halde en fazla altı ay iken, Tasarı ile genişletilerek iki yıla çıkarıldığı,

- Mevcut düzenlemenin açık ceza infaz kurumlarına yapılan nakillerin kurum görevlileri gözetiminde yapılmasını öngörürken, açık ceza infaz kurumlarında zaten dış güvenliğin olmaması nedeniyle hükümlülerin firar etme risklerinin her zaman olabileceğinden yola çıkılarak Tasarı ile açık ceza infaz kurumlarına yapılan nakillerin kurum görevlisinin nezareti olmadan yapılacağı,

ifade edilmiştir.

Geneli üzerinde yapılan görüşmeleri müteakip yapılan oylama sonucunda Teklifler, Tasarı ve gerekçeleri Komisyonumuzca da benimsenerek 1/708 esas numaralı Kanun Tasarısı metni esas alınmak suretiyle maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

1/708 esas numaralı Kanun Tasarısının;

- 1 inci maddesi; 5271 sayılı Kanununun 202 nci maddesine eklenen fıkranın son cümlesinden önce gelmek üzere tercüme hizmetlerinin adli yargı adalet komisyonlarınca düzenlenen listeden sanığın seçeceği tercüman tarafından yerine getirilmesine ilişkin bir cümlenin eklenmesi suretiyle,

- 2, 3 ve 4 üncü maddeleri; aynen,

- 5 inci maddesi; 5275 sayılı Kanunun 51 inci maddesine eklenen (4) numaralı fıkrasında yer alan "üç ayda bir kez olmak üzere," ibaresinin "iki ayda bir kez olmak üzere," değiştirilmesi ve "yakın nezareti olmaksızın" ibaresinden sonra "mahrem" ibaresinin eklenmesi; yine 5275 sayılı Kanunun 51 inci maddesine eklenen (5) numaralı fıkrasında yer alan "iki ayda bir kez olmak üzere," ibaresinin "ayda bir kez olmak üzere," değiştirilmesi suretiyle,

- 6 ncı maddesi; 5275 sayılı Kanunun 58 inci maddesinin üçüncü fıkrasının sonuna hükümlünün iâşe giderlerinin kurum tarafından karşılanmasına ilişkin bir hükmün eklenmesi suretiyle,

- 7, 8, 9,10, 11, 12 ve 13 üncü maddeleri; aynen,

kabul edilmiştir. Son olarak benimsenen değişikliklerle birlikte Tasarının tümü oylanmış ve kabul edilmiştir.

Ayrıca yukarıda yapılan değişikliklerin dışında aşağıdaki hususların esas komisyon olan Adalet Komisyonunca tartışılması ve değerlendirilmesi önerilmektedir. Buna göre:

- Sanık lehine çerçeve 1 inci maddede yapılan değişikliklerin olumlu karşılandığı, Türkçe bilen bir sanığın kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde savunmasını yapmasının çok geniş bir anlamı bulunduğu, bu bakımdan maddenin bu haliyle kalmasında fayda bulunduğu,

- Mevzuatımızda sanık ve hükümlü haklarına kapsamlı olarak yer verildiği, bu hakların iyileştirilmesi ve daha etkili kullanılması için sürekli çalışmalar yapıldığı ancak sanığın karıştığı bir olayın karşısında bir veya birden fazla mağdurun da yer alabileceğinin dikkatlerden kaçtığı, bu bakımdan silahların eşitliği ilkesinin bir gereği olarak sanığa tanınan kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde savunma yapma hakkının suçtan zarar gören mağdurlar içinde tanınması gerektiği,

- Çerçeve 2 nci madde düzenlemesi ile gebe olan veya doğurduğu tarihten itibaren altı ay geçmemiş bulunan kadınların hapis cezasının infazının geri bırakılmasına ilişkin düzenlemeden, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamında yer alan suçlardan mahkûm olanlardan gebe kalanların hapis cezalarının geri bırakılmamasına ilişkin bir istisna getirildiği, bu istisnanın sadece terör suçlarından mahkûm olan gebe kadınlara değil aynı zamanda toplumda infial oluşturmuş suçlar bakımından da (örneğin birden fazla kişiyi kasten öldüren, anne, babasını ve ailesini canavarca bir hisle katleden vs.) uygulanması gerektiği,

- Gebe kadınlar için hapis cezasının infazının geri bırakılması mekanizmasından, terör suçlusu gebe kadınların yararlandırılmaması istisnasının Anayasanın eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmaması bakımından bu hususun tekrar değerlendirilmesinin uygun olacağı, zira terör propagandası yapmış bir hükümlü kadına bu hakkın verilmemesine karşın toplum için daha yakın tehlike oluşturan bir suçtan dolayı hüküm giymiş bir kadına bu hakkın verilmesinin hakkaniyetli olmayacağı,

- Ömür boyu hapis cezasına çarptırılan hükümlü kadınların evli olmasa bile cezanın ertelenmesi uygulamasından yararlanmak için cezaevi içinden veya dışından birisi ile evlilik gerçekleştirebileceği göz önünde bulundurulduğunda, bir daha cezaevine dönmek arzusu ile bu hükümlülerin firar etme olasılığının çok yüksek olduğu, bu hususun Esas Komisyonunda bu yönüyle de tartışılması gerektiği,

- Çerçeve 3 üncü madde düzenlemesinde kasten işlenen suçlarda üç yıl, taksirle işlenen suçlarda ise beş yıl veya daha az süreli hapis cezalarının infazında çağrı üzerine gelen hükümlünün istemi üzerine Cumhuriyet Başsavcılığınca cezanın infazının ertelenmesi imkanından, disiplin hapsine mahkûm olanların yararlanamayacağının Tasarıda belirtilmiş olmasına rağmen disiplin hapsinin yargılama sırasında verilen disiplin hapsi mi, cezanın infazı sırasında verilen disiplin hapsi mi olduğu hususunun açıklığa kavuşturulması gerektiği,

- Çerçeve 5 inci maddede yapılan değişiklikler ile hükümlülerin aileleri ile daha sık görüşmelerine imkan tanınmış olmakla birlikte ceza infaz kurumu personelinin yakın nezareti olmaksızın gerçekleştirilecek bu görüşmelerde, kişiler arasındaki ilişkinin mahremiyetini sağlayacak tedbirlerin alınmasının zorunluluk arz ettiği, bu bakımdan mahrem görüşme şartlarının oluşturulabilmesi için cezaevlerinde gerekli fiziki alt ve üst yapının bir an önce tamamlanması ve mahrem görüşmenin gerçekleştirilebilmesi için gerekli tedbirlerin alınması gerektiği,

-Çerçeve 6 ncı maddede yapılan değişiklik ile cezaevinde bulunan hükümlünün devletin koruması altında olması nedeniyle nakil esnasındaki iaşe masraflarının kurum tarafından karşılanmasının gerektiği,

ifade edilmiştir.

Raporumuz Adalet Komisyonuna sunulmak üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Kâtip
<i>Ayhan Sefer Üstün</i>	<i>Mehmet Naci Bostancı</i>	<i>Yusuf Halaçoğlu</i>
Sakarya	Amasya	Kayseri
		(Muhalefet şerhi ektedir)
Üye	Üye	Üye
<i>Mehmet Kerim Yıldız</i>	<i>Ülker Güzel</i>	<i>Murat Yıldırım</i>
Ağrı	Ankara	Çorum
Üye	Üye	Üye
<i>Oya Eronat</i>	<i>Hamza Dağ</i>	Mehmet Metiner
Diyarbakır	İzmir	Adıyaman
		(İmzada bulunamadı)
Üye	Üye	Üye
<i>Nevzat Pakdil</i>	<i>Ahmet Salih Dal</i>	<i>Kerim Özkul</i>
Kahramanmaraş	Kilis	Konya
Üye	Üye	Üye
<i>Abdurrahim Akdağ</i>	<i>İhsan Şener</i>	<i>Cemal Yılmaz Demir</i>
Mardin	Ordu	Samsun
Üye	Üye	Üye
<i>Sinan Aydın Aygün</i>	<i>Mahmut Tanal</i>	<i>Ertuğrul Kürkcü</i>
Ankara	İstanbul	Mersin
(Muhalefifim,	(Muhalefifim,	(Muhalefifim,
muhalefet şerhi ektedir)	muhalefet şerhi ektedir)	muhalefet şerhi ektedir)

MUHALEFET ŞERHİ

Ceza Muhakemesi Kanunu ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısına İlişkin TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu tarafından hazırlanan komisyon raporu usul ve esas bakımından hukuki dayanaktan yoksun bir rapordur.

Usul ve Esas Yönünden Muhalefet Edilen Hususlar;

1- TBMM İçtüzüğü'nün 36. Maddesine göre "Komisyonlara havale edilen işlerin görüşülmesine, havale tarihinden itibaren kırksekiz saat sonra başlanabilir." İçtüzüğü'nün 36. maddesine aykırı şekilde komisyona havale edilen teklif 48 saatlik bekleme süresi geçmeden komisyon gündemine alınarak görüşülmesine başlanmıştır.

2- TBMM İçtüzüğü'nün 26. Maddesine göre; "Komisyonlar, kendi başkanlarınca toplantıya çağrılır. Zorunluluk olmadıkça komisyon toplantısı için çağrı, en az iki gün önceden yapılır. Bu çağrıda komisyon başkanınca hazırlanan gündem de belirtilir. Ancak, komisyon gündemine hâkimdir, üyeleri tarafından gündeme alınması teklif edilen işler hakkında karar verir." İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun 15.11.2012 günlü toplantı çağrısı içtüzüğe aykırı olarak yapılmıştır. İçtüzükte belirtilen 2 günlük süreye uyulmadan toplantı yapılacağı günden yalnızca 1 gün önce komisyon üyelerine bildirilmiştir.

3- TBMM İçtüzüğü'nün 33. Maddesine göre; "Komisyon kâtibi görüşmelerin tutanak özetini düzenler ve komisyon başkanı ile birlikte imzalar. Bu tutanak özetine oturumda hazır bulunan komisyon üyeleri, varsa yazılı itirazlarını ekleyebilirler. Komisyon kâtibinin bulunmadığı hallerde, hazır bulunan en genç komisyon üyesi, geçici olarak kâtiplik görevini yerine getirir. Komisyon karar verirse, tam tutanak tutulur." İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun 15.11.2012 günlü toplantısında komisyon tarafından tam tutanak tutulması tarafımızca talep edilmesine rağmen bu yönde karar alınmamıştır.

4- TBMM İçtüzüğü'nün 35. Maddesine göre; "Komisyonlar, kendilerine havale edilen kanun tasarısı veya tekliflerini aynen veya değiştirerek kabul veya reddedebilirler; birbirleriyle ilgili gördüklerini birleştirerek görüşebilirler ve Türkiye Büyük Millet Meclisi binasında, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca, kendilerine ayrılan salonlarda toplanırlar." 2/370 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifimiz komisyonda görüşülen teklif ile ilgili olmasına rağmen İçtüzüğü'nün 35. Maddesine aykırı olarak görüşülen teklifle birleştirilmemiş ve birleştirilmesi talebimiz reddedilmiştir.

5- Teklifin 1. maddesinde 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunun 202. maddesinde değişiklik yapılması teklif edilmektedir. Söz konusu teklif Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6. Maddesinin 3-e bendi ile örtüşmemektedir. Sözleşmeye göre; kişinin mahkemede kullanılan dili anlamadığı veya konuşamadığı takdirde bir tercümanın yardımından ücretsiz olarak yararlanması adil yargılanma hakkı kapsamında tanınmaktadır. Herkes anladığı bir dilde yargılanma, adil yargılanma hakkından faydalanma, kendini ifade edebilme ve savunma yapabilme hakkına sahiptir. Mahkemede kullanılan dile ilişkin düzenlemede Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi referans alınarak Sözleşmenin 6. Maddesinin 3-e bendine aynen bağlı kalınmalı ve adil yargılanma hakkı kapsamında olan bu hak mağdur, tanık, şüpheli ve sanık sıfatına haiz olan herkes için tanınmalıdır. Bu hakkın kötüye kullanılması engellenmelidir.

Ceza Muhakemesi Kanunu ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısına İlişkin TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu tarafından hazırlanan komisyon raporunun 1. Maddesinde kovuşturma aşamasından bahsedilmektedir. Komisyona sunduğumuz önergede ise soruşturma aşamasından itibaren tercüman hakkından yararlanma düzenlenmektedir. Hükümetin teklif ettiği tasarıda ve Komisyonun kabul ettiği metinde tanık, mağdur ve engellilere yönelik böyle bir hak tanıma bulunmamaktadır. Bizim teklifimizde ise savunma hakkı güvence altına alınmıştır. Anayasanın 36. Maddesi ile savunma hakkı güvence altına alınarak herkes meşru vasıta ve yollardan yararlanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir.

Ceza Muhakemesi Kanununun 2. Maddesinde yer alan tanımlar kısmında şüpheli tanımı soruşturma evresinde suç şüphesi altında bulunan kişiyi, sanık ise kovuşturmanın başlamasından itibaren suç şüphesi altında bulunan kişiyi ifade eder. Tasarıda ise; sanık denildiğine göre, ancak kovuşturma başlamasından itibaren yani mahkeme tarafından iddianame kabul edildikten sonra hak tanımlanmaktadır. Bu tasarı ve İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu raporu bu anlamda temel hak ve özgürlükler açısından referans alınan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 6. Maddesi 3. Fıkrasının e bendi ve yine referans alınan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına aykırılık teşkil etmektedir.

Komisyona teklif ettiğimiz önergede soruşturma evresinde şüpheli, mağdur ve tanıklarda yeterince Türkçe bilmediğini beyan eden herkesin bedeli Devlet tarafından karşılanmak üzere mahkeme tarafından tercüman tahsis edilmelidir ve bu hak kötüye kullanılamaz. Bu önergemiz bir bütün olarak ele alındığında Anayasanın 36. Maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6. Maddesi 3. Fıkrasının e bendi ve yine sözleşmenin 17. Maddesine uygun olduğu anlaşılmaktadır.

Yeterince Türkçe bilmeyenlere tanınan bu hak engelli yurttaşlarımıza da tanınmalı ve yargılama sürecini anlayabilmelerini sağlayıcı önlemler bedeli devlet tarafından karşılanacak şekilde mahkeme tarafından alınmalıdır.

Ülkemizde Türkçe bilmeyen ya da kendini yeterince Türkçe ifade edemeyen kişiler bakımından daha önce hiç sorun teşkil etmeyen savunma hakkını kısıtlayıcı uygulamalar, iktidarın yargıya müdahalesinin arttığı özellikle de özel yetkili mahkeme uygulamaları ile ivme kazanmıştır. Özel yetkili mahkemeler kurulmadan önce bu tür bir sorun yurttaşlarımız arasında dile getirilmemekte ve sorun olarak gündeme alınmamaktaydı. Özel yetkili mahkemeler bu sorun üzerinden adeta siyaset dizayn etmekte ve yargı üzerinden siyaseti meşru kılmaktadır.

Komisyon raporunda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi referans alınmalı ve sözleşmenin 6. Maddesinin 3-e bendi ile paralel şekilde mağdur, tanık, şüpheli veya sanık mahkemede kullanılan dili anlamadığı takdirde mahkemenin belirleyeceği bir tercümanın yardımından ücretsiz olarak yararlanma hakkı tanınmalıdır.

6- Ceza yargılamalarında düzenlenen bilirkişi raporlarının birbirileri ile çelişki içermesi halinde, bu çelişkinin giderilmesi yolundaki taraf talepleri karşılanıp mevcut çelişki giderilmeden söz konusu raporlar hükme esas alınmamalıdır. Çelişki giderilmeli ve hüküm daha sonra kurulmalıdır. Bu

düzenleme İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Raporu ile tasarıya ilave edilmeli ve 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunun 67. Maddesine 7. fıkra olarak eklenmelidir. Uygulamada 3-4 günlük veya 1 haftalık seminerlere katılıp alınan sertifikalarla bilirkişi listelerine yazılmakta ve bu şekilde yetersiz bilgiye sahip kişiler bilirkişilik yapmaktadır. Bilirkişilik raporu veren kişilerin yaptığı hatalar ve bu hatalar nedeniyle hem yargının itibar kaybetmesinin engellenmesi hem de kişilerin mağduriyetinin önlenmesi amaçlanmalıydı ancak Komisyon raporu bu düzenlemeyi içermemektedir.

7- 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunun 204. Maddesine eklenmesi gereken fıkra ile, sanığın duruşmadan çıkarılmasının sadece görülmekte olan oturuma ilişkin olduğu ve sonraki oturumları kapsayacak şekilde duruşma yasağı getirilememesi hakkında düzenleme yapılması gerekmektedir. Sonraki oturumlarda sanığın sükunet içerisinde oturumu takip edebileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Silivri’de görülmekte olan bir davada gizli tanığın ifadesi anında savunmasını gerçekleştiren bir sanığın ani ses tonu değişikliği nedeniyle dava sonuna kadar oturumlardan men edilmesi adil yargılanma ilkesini ihlal olmuştur. Bu bakımdan da Komisyonun kabul ettiği metin hatalıdır. Aynı zamanda bu yasağın müdafiyeye uygulanamayacağının da açıkça düzenlenmelidir. Bu doğrultuda İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna sunmuş olduğumuz önerge mevcuttur, ancak söz konusu önerge Komisyon Raporuna alınmamıştır.

8- Ceza Muhakemesi Kanunu ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısının 10. Maddesinde 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 94. Maddesi değişiklik yapılması teklif edilmiş ve komisyon raporuna madde aynen işlenmiştir.

Hükümlünün, izin süresi içinde gece konaklaması gerektiği takdirde, kendi evi veya a bendinde belirtilen bir yakınının evinde, güvenli görülen başka bir yerde ya da gidilen yerde bulunan kapalı ceza infaz kurumunda kalmasına, güvenlik hususu değerlendirilmek ve gerekli güvenlik tedbirleri alınmak suretiyle, gidilen yerin valisi tarafından karar verilmesi teklif edilmektedir. Mazeret izninde gidildiği yerde gece aile ile birlikte kalınmasına vali tarafından izin verilmesi halinde bürokrasiden kaynaklanan kargaşalar ortaya çıkacaktır. Bu izni vermeye yetkili olacak kişinin Cumhuriyet Başsavcısı olmalıdır. Cezaevinde bu yetki Cumhuriyet Başsavcısı tarafından yerine getirilirken, getirilen ilde Valiye bu yetkinin verilmesi yetki kargaşası oluşturacaktır.

Sonuç Olarak;

- Ceza Muhakemesi Kanunu ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifine İlişkin TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu tarafından hazırlanan komisyon raporu usul ve esas bakımından hukuki dayanaktan yoksun bir rapordur.

- Özel yetkili mahkemelerle gündeme gelen savunma sorunu, ülkemizde bugüne kadar hiçbir zaman sorun olarak gündeme gelmemiştir. Bu sorun Özel Yetkili Mahkemelerin göreve başlaması ile onların aracılığıyla gündeme gelmiştir. Özel yetkili mahkemeler kurulmadan önce bu tür bir sorun yurttaşlarımız arasında dile getirilmemekte ve sorun olarak gündeme alınmamaktaydı.

- Ceza Muhakemesi Kanunu ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifine İlişkin TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu tarafından hazırlanan komisyon raporunun 1. Maddesinde kovuşturma aşamasından bahsedilmektedir. Komisyona sunduğumuz önergede ise soruşturma aşamasından itibaren tercüman hakkından yararlanma düzenlenmektedir. Hükümetin teklif ettiği tasarıda ve Komisyonun kabul ettiği metinde tanık, mağdur ve engellilere yönelik böyle bir hak tanıma bulunmamaktadır. Bizim teklifimizde ise savunma hakkı güvence altına alınmıştır. Anayasanın 36. Maddesi ile savunma hakkı güvence altına alınarak herkes meşru vasıta ve yollardan yararlanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir.

Komisyona teklif ettiğimiz önergede soruşturma evresinde şüpheli, mağdur ve tanıklarda yeterince Türkçe bilmediğini beyan eden herkesin bedeli Devlet tarafından karşılanmak üzere mahkeme tarafından tercüman tahsis edilmelidir ve bu hak kötüye kullanılamaz. Bu önergemiz bir bütün olarak ele alındığında Anayasanın 36. Maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6. Maddesi 3. Fıkrasının e bendi ve yine sözleşmenin 17. Maddesine uygun olduğu anlaşılmaktadır.

- Ceza yargılaması esnasında birden fazla bilirkişi raporu bulunması halinde bu raporlar birbirileri ile çelişkiler içerebilir. Mahkeme sanık ve müşteki tarafından mahkemeye sunulan ve birbirileri ile çelişen bilirkişi raporları bulunması halinde bu raporlar arasındaki çelişkiyi çözüme ulaştırmalıdır. Söz konusu bilirkişi raporları arasındaki çelişki çözüme ulaştırılmadan verilen hüküm hukuka aykırılık teşkil etmektedir. Çelişki giderilmeli ve hüküm daha sonra kurulmalıdır. Bu düzenleme de Komisyon raporu ile tasarıya eklenmelidir.

Açıklanan nedenler ile komisyon raporuna ve teklifin tamamına ve çoğunluk görüşüne katılmadığımızı arz ederiz.

Saygılarımızla.

16.11.2012

Mahmut Tanal
İstanbul

Sinan Aydın Aygün
Ankara

MUHALEFET ŞERHİ

Milliyetçi Hareket Partisi Milletvekilleri olarak 15.11.2012 Perşembe günü görüşülen Ceza Muhakemesi Kanunu ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı'na aşağıda ifade ettiğimiz gerekçeler doğrultusunda muhalefet şerhi koyduğumu arz ederim.

Kamu hizmetleri ve bu kapsamda yargı hizmeti, bir ülkede konuşulan ortak resmi dil üzerinden yapılır. Bu husus, egemenlik hakkının bir göstergesidir. Türkçe bildiği ve Türkçe ile derdini anlatabildiği halde, kişinin tercihi bırakılmak suretiyle mahkemeyi Türkçe'den başka lisanla dinlemeye ve tercüman vasıtasıyla kişiyi anlayıp yargılamayı yapmaya zorlamak son derece yanlıştır. Bu talebi masum bir istek gibi ortaya koymaya çalışan ve ayrı halk olma kimliğini kazanıp, sonuçta ayrılık veya imtiyaz yolunda her türlü adımı atmaya hazır olanların varlığını gösteren ve destekleyen ikiz sözleşmelerden/yasalardan da kısaca söz etmek isterim.

Çünkü ana dilde savunma talebi, esas itibarıyla Türkiye Cumhuriyeti'nin bu sözleşmelere koyduğu çekincelere ve özellikle de İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin 6. maddesine açıkça aykırı ve sonu gelmeyecek taleplerin bir başlangıcıdır.

Kanunla ana dilde savunmanın kabul edilmesi, öncelikle Anayasanın 90. maddesinin beşinci fıkrasına aykırıdır. Bu hükme göre, kanun ile uluslararası sözleşme arasında farklılık varsa, uluslararası sözleşme esas alınır. İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin 6. maddesinin 3. fıkrasının (e) bendi net bir hüküm içermektedir; sanık, ancak mahkemede kullanılan dili anlamadığı veya konuşamadığı takdirde bir tercümanın yardımından ücretsiz olarak yararlanabilir.

Şimdi Türkçe'yi bileceksiniz ve meramınızı anlatabilecek kadar konuşabileceksiniz, sonra da yargılanan sanık değil de mahkeme imiş gibi ana dilde savunma yapıp yargılamayı zorlaştıracak ve egemenlik hakkına saygı göstermeyeceksiniz. Bu durum, açıkça hukuku siyasete ve bazı farklı amaçlara alet etmekten başka bir anlam taşımaz. Önemli olan, Türk Mahkemelerinde kullanılan dil olan Türkçe'nin sanık tarafından suçlamayı anlayabilecek ve meramını anlatabilecek derecede bilinip bilinmediğidir. Bunda öte tartışmaların tümü sadece siyasi mülahazalardan ibarettir. Sanık Türkçe'yi bilmiyorsa, Türk vatandaşı olup olmamasının veya bildiği dilin ne olduğunun bir önemi olmayacak ve ücretsiz tercüman yardımından yararlanabilecektir. Çünkü esas olan, sanığın savunma hakkını kullanabilmesidir.

Yusuf Halaçoğlu

Kayseri

MUHALEFET ŞERHİ

1/708 sıra sayılı "Ceza Muhakemesi Kanunu ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı"na muhalefet şerhim aşağıdaki gibidir.

Bilgilerinize sunarım.

Ertuğrul Kürkcü

Mersin

1. Adalet Bakanlığı'nın sunduğu 1/708 sıra sayılı Kanun Tasarısı'nın 1. Maddesi metnin ağırlık merkezini oluşturmaktadır. Tasarının önemi cezaevlerinde süre giden ve 65. gününe varan açlık grevlerinin en önemli taleplerinden birine karşılık verme eğilimini yansıtır görünmesiyle ilgilidir. Ancak durumun ciddiyeti karşısında tasarının getirdiği iyileştirmeler "çok geç ve çok az"dır, hatta kimi yönleriyle iyileştirmeyi amaçladığı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) 202. Maddesi'nin güvenceye aldığı hakları geriye götürmektedir.

Tasarı'yla CMK'ye eklenen 4. Madde'nin getirdiği yenilik "Meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilen sanık"a, "sözlü savunmasını, kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde yapabilme" olanağı tanınmasıyla ilgilidir.

Bu, CMK'nin, özellikle KCK yargılamalarında yargıçların "meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bildiği" gerekçesiyle sanıklara Türkçeden başka dillerde, özellikle Kürtçede savunmayı yasaklamalarına gerekçe oluşturan 1. Maddesi'ni bu şekilde yorumlama olanağını ortadan kaldırdığı için ileriye doğru atılmış bir adım sayılabilir. Ancak Tasarı'nın diğer hükümleriyle birlikte ele alındığında bu adım süre giden soruna yanıt vermekten uzaktır. Her ne kadar bu Tasarı'nın "zaten AKP'nin gündeminde olduğu" söylene de "açlık grevleri" nin oluşturduğu konjonktürün tasarının Meclise taşınmasını hızlandırdığı aşıkardır. Ancak tasarıya hakim olan perspektifin yanı sıra alelacele hazırlanmış oluşu da yasanın kusurlarını sivriltilmekte ve göze batar hale getirmektedir. Bu muhalefet şerhi söz konusu eksikliklere dikkat çekmeyi ve Tasarı'nın Adalet Komisyonu'nda görüşüldüğü sırada iyileştirilmesini, Tasarının kanunlaşmasıyla, açlık grevlerinin taleplerinden hiç değilse birinin karşılanmasını ve hayat kayıpları olasılığının azaltılmasını amaçlıyor.

a. Tasarının getirmeyi amaçlar görüldüğü iyileşme gerçekte, 1923 Lozan Barış Antlaşmasının ulusüstü hükümlerinin de gerisindedir.

Türkiye Cumhuriyeti devletinin kuruluş anlaşması olan Lozan Barış Antlaşması'nın, III. Bölümünde kültürel hakların korunmasına ilişkin hükümler yer almaktadır. Bu hükümlerin bir kısmı Türkiye'deki "müslüman olmayan" azınlıklarının korunmasına yönelik olmakla birlikte; bazı hükümleri, aralarında Kürtlerin de bulunduğu "gayrimüslim azınlık" statüsünde olmayan, farklı kültürlerin haklarını da güvence altına almaktadır.

Lozan Anlaşması'nın 39'uncu maddesinin 4'üncü fıkrasının tam metni şöyledir: "Herhangi bir Türk uyruğunun, gerek özel gerekse ticaret ilişkilerinde, din, basın ya da her çeşit yayın konularıyla açık toplantılarında, **dilediği bir dili kullanmasına karşı hiçbir kısıtlama konulmayacaktır.**"

Bu fıkra, bütün Türk yurttaşlarına istedikleri herhangi bir dili, herhangi bir yerde ve herhangi bir zamanda kullanma hakkını vermektedir. Bu fıkranın hak sahibi kıldığı kişiler bütün yurttaşlardır; bunun pratikteki karşılığı ise "anadili Türkçe olmayan yurttaşlardır."

Lozan Anlaşması'nın 39'uncu maddesinin 5'inci fıkrasının tam metni de şöyledir: "**Devletin resmi dili bulunmasına rağmen, Türkçe'den başka bir dil konuşan Türk uyruklarına, mahkemelerde kendi dillerini sözlü olarak kullanabilmeleri bakımından uygun düşen kolaylıklar sağlanacaktır.**"

Bu fıkra "gayrimüslim azınlıkların" haklarından farklı olarak, anadili Türkçe olmayan tüm Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının mahkemede kendi dillerini kullanmalarına olanak tanımıştır. "Devletin resmî dili bulunmasına rağmen" tanımlamasıyla da "resmi dilin" diğer dillerin kullanılmasına engel olmaması gerektiğine işaret edilmiştir.

Lozan Anlaşması'nda yer alan bu maddenin hukuki tahlili şu şekildedir;

1) "Türkçeden başka dil konuşan Türk uyruklarının" mahkemelerde "kendi dillerini sözlü olarak kullanabilme" hakkı, md. 39/5 tarafından, devletin bir resmî dilinin mevcut olduğu hususu dikkate alınarak düzenlenmiştir.

ii) "Uygun düşen kolaylıklar" dan kasıt, en başta, bir tercüman teminidir.

iii) "Kendi dilleri" nden kasıt, tarafların anadilidir. Duruşma dilini resmî dili ne kadar iyi anlarsa anlasın veya konuşursa konuşsun, ilgili tarafın kendini en iyi ifade edebileceği dil, ilke olarak anadildir. Bu husus, savunma hakkı gibi en önemli hususun duruşma sırasında en iyi biçimde icra edilmesini sağlamak gerekmesiyle düşünülmüştür.

iv) Madde 39/5, Türkiye Cumhuriyeti'nde Türkçeden başka bir dili, sözlü olarak dahi olsa, resmî dairelerde kullanma hakkının tek örneğidir. Ayrıca, anadili resmî dil Türkçeden farklı olanlara bir "pozitif hak" (çoğunluğun sahip olduğu hakkın ötesinde bir hak) getirmesi açısından, gayrimüslimler dışındaki TC vatandaşlarına pozitif hak getirilmesinin de tek örneğidir.

v) Madde 39/5 hükmü, 12 Eylül askerî darbe rejimi başta olmak üzere Türkiye'de zaman zaman ihlal edilmiş olmakla birlikte, hiçbir biçimde değiştirilemez. Çünkü yine Lozan Barış Antlaşması'nın 37. maddesi hükmüyle Türkiye, Madde 39'un da arasında bulunduğu kimi Lozan maddelerini hiçbir biçimde değiştirmemeyi çok kesin ifadelerle taahhüt etmiştir.

Lozan Barış Antlaşması, 23 Ağustos 1923 tarih ve 340 sayılı "Lozan Sulh Muahedenamesinin Kabulüne Dair Kanun"la Türk mevzuatına dâhil edilmiştir. Anlaşmanın 39/5 inci maddesi, kendisiyle çelişebilecek iç mevzuat hükümleri bulunduğu takdirde (Örneğin değiştirilmeye konu olan CMK Madde 202), onlar üzerinde üstünlük sahibidir, ancak Lozan Antlaşması'nın 37 Maddesi hükmü, temel hak ve özgürlüklere ilişkin bir hüküm olması nedeniyle iç mevzuata üstündür. Çünkü Anayasa'nın 90'ıncı madde hükmü, "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır." şeklindedir.

Hal böyleyken, CMK 202 bu kuralları ihlal ederek on yıllar boyu mahkeme önünde Türkçe'den başka bir dille konuşma hakkını "meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilmeme" şartına bağlaya gelmiş, yargıçlara mahkeme önündeki kişilerin Türkçe bilgisini öznel ölçülerle ölçme ve tercih ettiği dili konuşmaktan mahrum bırakma gücü vermiştir.

Şimdi Adalet Bakanlığınca sunulan bu kanun tasarısıyla mahkeme önündeki kişiye "kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dille" savunma hakkı tanınması bir ilerleme bile değil çok önceden gasp edilmiş bir hakkın iadesidir.

b. Savunmanın parçalanması kabul edilemez

Bu çok geç gelen hak iadesi, öte yandan, sahiplerine haklarının yalnızca bir bölümünü geri verir gibi görünürken hem Lozan antlaşmasında hem yasanın önceki halinde var olmayan bir kısıtlamayı da dayatmaktadır. CMK 202'ye eklenen 4. Madde "Meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilen sanık"a "iddianamenin okunması" ve "esas hakkındaki mütalâanın verilmesi üzerine" sözlü savunmasını, kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde yapabilme"yi kayıt altına alırken hem Anayasa'nın eşitlik ilkesine hem de AİHS'nin Adil Yargılanma ilkesine aykırı bir işleme kapı açmaktadır.

Tasarı mahkeme önündeki kişilerden "Meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilmeyenler" için savunmanın her aşamasında tercümandan yararlanmaya bir kısıtlama getirmezken -ve getirmemesi gerekirken- "Meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilen sanık"lara tercümandan yararlanma hakkını yalnızca iki kez, iddianame ve esas hakkındaki mütalâanın okunmasından sonra tanımaktadır. Bu eşitsizliğin anlaşılabilir ve kabul edilebilir bir yanı olmadığı gibi, mahkeme önündeki kişinin "kendini daha iyi ifade edebileceği" dili kullanmaktan, yargılamanın ve soruşturmanın diğer aşamalarında mahrum bırakılması AİHS'nin 6. Maddesi'nin ihlalidir. Aslında Tasarının getirdiği hükmün semantik dizilişi bile bunun neden bir hak ihlali olacağını açıkça ortaya koymaktadır, mahkeme önündeki kişi "kendisini daha iyi ifade edebileceğini ifade ettiği" dille konuşamayacaksa kendisini daha iyi ifade etmekten, ve dolayısıyla daha iyi savunmaktan ala konmuş olacaktır. Tasarı bu hak ihlalinin göz göre göre kayıt altına almakla, yargıçları mahkemeyi yürütmekte, mahkeme önündeki kişileri de kendilerini savunmakta büyük bir sıkıntıyla baş başa bırakmaktadır.

Öte yandan "kendisini daha iyi ifade edebileceğini ifade ettiği" dille yalnızca sözlü savunmaya olanak tanımak ama yazılı dili dışarıda bırakmak da savunma hakkı bakımından kabul edilebilir değildir. Mahkeme önündeki kişilerin kendilerini yazıyla ifadelerinin engellenmesinin, mahkeme usullerinin organik bir parçası olan yazılı savunma yolunun "kendisini daha iyi ifade edebileceğini ifade ettiği" bir dil için kapatılmasının savunma hakkının ihlalinden başka ne gibi bir anlamı olabilir.

Nihayet, savunmanın ve yargının soruşturmayla birlikte başladığı bir hukuki gerçekse, mahkeme önündeki kişinin (sanığın, mağdurun, tanığın) ilk soruşturma aşamasında "kendisini daha iyi ifade edebileceğini ifade ettiği" bir dili kullanmasını önlemenin gene AİHS'in 6. Maddesinin ihlali olduğunu görmek çok güç olmamalıdır.

c. Adaletin özelleştirilmesi kabul edilemez

Her ne kadar İzmir Milletvekili Hamza Dağ ile Kahramanmaraş Milletvekili Nevzat Pakdil'in sundukları önergeyle Tasarının "tercüman"la ilgili hükümleri geliştirilmişse de "kendisini daha iyi ifade edebileceğini ifade ettiği" dille savunma yapacak olan sanıklar eninde sonunda "savunma yapacağı oturumda tercümanını hazır bulundurmak" zorunluluğuyla baş başa bırakılmıştır. Dağ ve Pakdil'in önergeleri "sanıklar"ın Tasarının ilk halindeki tercümanı kendilerinin bulması mecburiyetini gidermekle birlikte, Tasarının özü değişmeksizin kalmıştır. Demek ki "Kendisini daha iyi ifade edebileceğini ifade ettiği dil"e başvuranlar bunun bedelini ödeyeceklerdir. Özetle herkes mahkemede parası kadar konuşacaktır.

Oysa Türkiye'nin de tarafı olduğu AİHS 6. Maddesi'nin 2. Fıkrası, e bendi açıkça kayıt altına almaktadır ki, kişi "Duruşmada kullanılan dili anlamadığı veya konuşmadığı takdirde bir tercümanın yardımından para ödemeksizin yararlanır." AİHS'in bu açık ihlali ile de Tasarı bir hakkı güvenceye almak yerine, hakkı sureta tanıyor gibi görünürken pratikte uygulanmasının önüne sayısız engeller dikebilmek için sayısız hak ihlallerini peş peşe sıralamaktadır, Sonuçta Anayasaya, Lozan Barış Antlaşmasına, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne, Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Uluslararası Sözleşmesine aykırılığı dolayısıyla, Anayasa Mahkemesi'nde ve uluslar arası mahkemelerde hiçbir şekilde kabul edilmesi mümkün olmayan bir yasa yapılmış gibi yapılarak, "su kadar aziz" olduğu hep söylenen bir talep, yasama labirentleri içerisinde öğütülüp gitmeye mahkum edilmektedir.

Oysa talep acildir, "devlet"in kimseyle pazarlık yapmayacağından dem vururken göz ucuyla hapishanelere bakan ama devletin yurttaşıyla kurması gereken "rıza" ilişkisini hiçe sayan bu tasarının yaklaşan ölümleri durdurmak açısından çölde bir kum tanesinden daha yüksek bir işlev üstlenebileceği şüphelidir.

Bu nedenlerle, tasarının Adalet Komisyonu'nda görüşüldüğü sırada İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'nda kabul edilmeyen şu değişiklik önergemize uygun olarak İnsan Hakları İnceleme Komisyonundan çıkan tasarının 1. Maddesi yerine aşağıdaki fıkranın CMK 202'nin 4. Maddesi olacak şekilde yeniden yazılması diliyorum:

"Meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilip bilmemesine bakılmaksızın sanığa, yargılamanın soruşturma ve kovuşturma aşamalarında savunmaya yönelik hususlar tercüman vasıtasıyla tercih ettiği dilde anlatılır ve kişi yargılamanın tüm aşamalarında savunmasını tercih ettiği dilde sözlü ve yazılı olarak yapar."

2. Tasarının ikinci maddesi ile 5275 sayılı kanunun 16. maddesinin 4. fıkrasına eklenen cümleler ve maddeye eklenen 5. Fıkra itirazımız şöyledir:

a. 5275 sayılı kanunun 16. maddesinde suç tipine bakılmaksızın gebe kalanlar hakkında infaz rejimi ile ilgili düzenleme bulunmakta idi. Kanun tasarısı ile 3713 sayılı kanun kapsamında yer alan suçlardan hükümlü olan gebe kalanlara negatif ayrımcılık yapılmış ve bu kişilerin ceza infaz kurumunda kalarak geçici de olsa infazlarının ertelenmesi engellenmiştir. Bu durum öncelikle analık hakları ile çocuk hakları bakımından yeni bir ihlal yaratmakta ve açık bir ayrımcı muameleye yol açacaktır.

Bilindiği gibi 3713 sayılı kanundaki terör tanımı oldukça geniş olup, başta ifade özgürlüğü olmak üzere birçok özgürlük alanını sınırlandırıp, yasaklamakta ve cezalandırmaktadır. Dolayısıyla 3713 sayılı kanunun doğrudan doğruya ifade özgürlüğünü sınırlayan 6. ve 7. maddelerinden hüküm giyen kişilerin gebe kalmaları halinde infazlarının cezaevinde devam edeceğinin düzenlenmesi vahim sonuçlara yol açabilecektir. Ayrıca 3713 sayılı kanunun 4. maddesinde belirtilen terör amacı ile işlenen suçların terör suçu olarak tanımlandığı ve TCK'nun 50 değişik maddesini terör suçu olarak tanımlaması, 5 değişik özel yasanın terör suçu olarak tanımlanması karşısında gebe kalanlar bakımından negatif ayrımcılık yapılması kabul edilemez. Tasarı ile getirilen bu değişikliğin tasarı metninden çıkarılması gerekmektedir.

b. Tasarının ikinci maddesi ile 5275 sayılı kanunun 16. maddesine 5. fıkra eklenerek ağır hasta mahpus diye tanımladığımız kişilerin infazlarının iyileşinceye kadar geri bırakılması ile ilgili düzenleme yapılmıştır. Bu düzenleme iki yönden eksik ve yetersizdir.

Tasarı metninde 16. maddenin 3. fıkrasında belirlenen usule göre infazın geri bırakılabileceği belirtilmiştir. 16.maddenin 3. fıkrası adli tıp kurulunca düzenlenen ya da Adalet Bakanlığınca belirlenen tam teşekküllü hastanelerin sağlık kurullarınca düzenlenip Adli Tıp Kurumunca onaylanan rapor üzerine infazın geri bırakılabileceği belirtilmektedir. Bu düzenleme bize göre sakıncalıdır. Adli Tıp Kurumu resmi tekel bilirkişisi olarak tarafsızlığını yitirmiş ve siyasal iktidarın politikalarına göre tutum alan bir kurum haline gelmiştir. Nitekim Adalet Bakanlığı verilerinden de anlaşılabileceği gibi Adli Tıp kurumunun kötü uygulamaları nedeni ile infazı geri bırakılmayan ağır hasta mahpuslar cezaevinde yaşamını yitirmekte ya da tahliye olduktan birkaç gün sonra yaşamlarını yitirmektedirler. 16. maddenin 3. fıkrasında düzeltme yapılarak Adalet Bakanlığının belirlediği tam teşekküllü hastanelerin sağlık kurul raporlarının yeterli olması, adli tıp kurumunun onayının istenmemesi sağlanmalıdır. 3. fıkra düzeltme yapılmadan eklenecek 5. fıkranın uygulamada fazla bir karşılığı olmayacaktır.

Tasarı metninde maruz kaldığı ağır bir hastalık veya sakatlık nedeni ile ceza infaz kurumu koşullarında hayatını yalnız idame ettiremeyen ve toplum güvenliği bakımından tehlike oluşturmayacağı değerlendirilen mahkûmdan bahsedilmektedir. Madde metni bu hali ile yasalarsa hiçbir hasta mahpus tahliye edilmeyecektir. Madde metni düzeltilerek sadece maruz kaldığı ağır bir hastalık veya sakatlık ifadesi ile yetinilmelidir. Bilindiği gibi ağır hasta olduğu halde infaz kurumunda yaşamını yalnız idame ettirebilen mahpuslar da vardır. Bu durum gözetilerek ağır hastalık veya sakatlık ifadesi ile yetinilmelidir. Ayrıca toplum güvenliği bakımından tehlike oluşturma kriterini değerlendirecek olan Cumhuriyet Savcısıdır. Bu tanımlama oldukça muğlaktır. Bir kişinin toplum güvenliği bakımından tehlike oluşturup oluşturmayacağı gibi ağır bir sorumluluğun Cumhuriyet Savcısına bırakılması karşısında savcılar böyle bir sorumluluk altına girmeyeceklerdir. Dolayısıyla hiç kimse tahliye olamayacaktır. Bu nedenle bu ibarenin madde metninden çıkartılması gerekmektedir. Kaldı ki bir kişinin toplum güvenliği bakımından tehlike yaratıp yaratmadığına ancak yapılacak bir yargılama sonucunda mahkeme karar verebilir.

3. Tasarının 3. maddesi ile 5275 sayılı kanunun 17. maddesi değiştirilmiştir. Değişiklik ile birlikte yeni 4. fıkra eklenerek terör suçları, örgüt faaliyetleri çerçevesinde işlenen suçlar ve cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlardan mahkum olanlar, mükerrirlere özgü infaz rejimi uygulanmasına karar verilenler, disiplin veya tazyik hapsine mahkum olanlar hakkında infaz ertelemesinin yapılamayacağı belirtilerek mevcut madde metninden oldukça geriye düşülmüş, yeni bir ayrımcılık maddesi getirilmiştir. Mevcut maddeden geriye gidilmesi infaz rejiminin daha da ağırlaştırılması anlamına gelmektedir. Ayrıca yukarıda da ifade ettiğimiz gibi 3713 sayılı kanunun geniş terör tanımı ile birlikte ifade özgürlüğünü sınırlayan ve yasaklayan mevcut maddeleri yürürlükte olduğu sürece buna dayanarak yeni hükümler ihdas etmek, infazda ayrımcılığı daha da arttıracak ve temel haklara aykırılık teşkil edecek uygulamalara sebep olacaktır.

Kanun tasarısının 5275 sayılı ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı hakkında kanunda yaptığı değişiklikler, BM Genel Kurulunun 09.12.1988 tarih ve 43/173 sayılı kararı ile kabul edilen Herhangi Biçimde Alıkonulan Ya da Hapsedilen Tüm Kişilerin Korunması İçin İlkeler Manzumesi çerçevesinde değerlendirilmeli, mahpusların işledikleri suçlar bakımından farklı infaz rejimine tabi tutulmaması sağlanmalı, infazda eşitliğe azami düzeyde dikkat edilmelidir.

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN
CEZA MUHAKEMESİ KANUNU İLE CEZA VE GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN İNFAZI
HAKKINDA KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 202 nci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "Bu madde hükümleri," ibaresi "Birinci ve ikinci fıkra hükümleri," şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(4) Meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilen sanık,

a) İddianamenin okunması,

b) Esas hakkındaki mütalâanın verilmesi,

üzerine sözlü savunmasını, kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde yapabilir. Bu durumda sanık, savunma yapacağı oturumda tercümanını hazır bulundurmak zorundadır. Bu durumda tercüme hizmetleri, adli yargı adalet komisyonlarınca düzenlenen listeden, sanığın seçeceği tercüman tarafından yerine getirilir. Bu imkân, yargılamanın sürüncemede bırakılması amacına yönelik olarak kötüye kullanılamaz."

MADDE 2- 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 16 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "üçer aylık" ibaresi "bire yıl" şeklinde değiştirilmiş, dördüncü fıkrasına aşağıdaki cümleler ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamında yer alan suçlardan mahkûm olanlardan kapalı ceza infaz kurumuna girdikten sonra geber kalanlar hakkında bu fıkra hükmü uygulanmaz. Bu kişilerin cezası, ceza infaz kurumlarında kendileri için düzenlenen uygun yerlerde infaz olunur."

"(5) Maruz kaldığı ağır bir hastalık veya sakatlık nedeniyle ceza infaz kurumu koşullarında hayatını yalnız idame ettiremeyen ve toplum güvenliği bakımından tehlike oluşturmayaacağı değerlendirilen mahkûmun cezasının infazı, üçüncü fıkrada belirlenen usûle göre iyileşinceye kadar geri bırakılabilir."

MADDE 3- 5275 sayılı Kanunun 17 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 17- (1) Kasten işlenen suçlarda üç yıl, taksirle işlenen suçlarda ise beş yıl veya daha az süreli hapis cezalarının infazı, çağrı üzerine gelen hükümlünün istemi üzerine, Cumhuriyet Başsavcılığınca ertelenebilir.

(2) Erteleme, her defasında bir yılı geçmemek üzere, en fazla iki kez uygulanabilir.

(3) Erteleme süresi içinde, hükümlü hakkında kasten işlenen bir suçtan dolayı kamu davası açılması hâlinde, erteleme kararı kaldırılarak ceza derhal infaz olunur.

(4) Birinci fıkra hükmü;

a) Terör suçları, örgüt faaliyetleri çerçevesinde işlenen suçlar ve cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlardan mahkûm olanlar,

b) Mükerrirlere özgü infaz rejimi uygulanmasına karar verilenler,

c) Disiplin veya tazyik hapsine mahkûm olanlar,

hakkında uygulanmaz.

(5) Birinci fıkrada belirtilen hapis cezalarının infazına başlanmış olsa bile, hükümlünün yüksek öğrenimini bitirebilmesi, ana, baba, eş veya çocuklarının ölümü veya bu kişilerin sürekli hastalık veya malûllükleri nedeniyle ailenin ticari faaliyetlerinin yürütülebilmesinin veya tarım topraklarının işlenebilmesinin imkânsız hâle gelmesi veya hükümlünün hastalığının sürekli bir tedaviyi gerektirmesi gibi zorunlu ve çok ivedi hâllerde, Cumhuriyet Başsavcılığınca altı ayı geçmeyen sürelerle hapis cezasının infazına ara verilebilir. Ancak bu ara verme iki defadan fazla olamaz.

(6) Erteleme isteminin kabulü, güvence gösterilmesine veya diğer bir şarta bağlanabilir."

MADDE 4- 5275 sayılı Kanunun 19 uncu maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(2) Kasten işlenen suçlarda üç yıl, taksirle işlenen suçlarda ise beş yıldan fazla hapis cezasının infazı için doğrudan yakalama emri çıkarılır."

"(3) Adli para cezasından çevrilen hapsin infazında hükümlüye öncelikle çağrı kâğıdı gönderilir."

MADDE 5- 5275 sayılı Kanunun 51 inci maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"(3) Hükümlülere ödül olarak; azamî ziyaret süresi uygulanabileceği gibi tek kişilik odalarda televizyon bulundurma imkânı, takdir belgesi, hediye veya tavsiye mektubu verilebilir. Ayrıca, hükümlülerin sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerden öncelikli olarak ve daha uzun süreli yararlanmaları sağlanabilir."

"(4) Kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan evli hükümlüler, iki ayda bir kez olmak üzere, üç saatten yirmidört saate kadar eşleri ile ceza infaz kurumu personelinin yakın nezareti olmaksızın mahrem görüşme yapabilir.

(5) Çocuk hükümlülere, ayda bir kez olmak üzere, üç saatten yirmidört saate kadar ana ve babasıyla veya vasisiyle ceza infaz kurumu personelinin yakın nezareti olmaksızın aile görüşmesi yaptırılabilir.

(6) Ödüllendirme sisteminin usûl ve esasları ile bu ödüllerden yararlanmanın kapsam ve şartları, suç türleri dikkate alınarak yönetmelikle belirlenir."

MADDE 6- 5275 sayılı Kanunun 58 inci maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde, dördüncü fıkrasında yer alan "Nakil" ibaresi "Görevli nezaretinde yapılan nakiller" şeklinde değiştirilmiştir.

"(3) Çocuk eğitimevlerine nakiller kurum görevlisinin nezaretinde yapılır. Açık ceza infaz kurumlarına nakiller ise kurum görevlisi olmaksızın yapılır. Bu hâlde hükümlünün, aynı il sınırları içinde bulunan ceza infaz kurumları arasındaki nakillerde aynı gün içinde; farklı illerde bulunan ceza infaz kurumları arasındaki nakillerde ise kurum amirinin kırksekiz saati geçmeyecek şekilde belirleyeceği süre içinde, nakledildiği açık ceza infaz kurumuna giriş yapması gerekir. Hükümlünün iâşe giderleri kurum tarafından karşılanır."

MADDE 7- 5275 sayılı Kanunun 83 üncü maddesinin birinci fıkrasının sonuna aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Çocuk hükümlüler için ziyaret süresi bir saatten az üç saatten fazla olmamak üzere belirlenir."

MADDE 8- 5275 sayılı Kanunun 94 üncü maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Hükümlünün, izin süresi içinde gece konaklaması gerektiği takdirde, kendi evi veya (a) bendinde belirtilen bir yakınının evinde, güvenli görülen başka bir yerde ya da gidilen yerde bulunan kapalı ceza infaz kurumunda kalmasına, güvenlik hususu değerlendirilmek ve gerekli güvenlik tedbirleri alınmak suretiyle, gidilen yerin valisi tarafından karar verilir."

MADDE 9- 5275 sayılı Kanunun 95 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "yılda en çok üç kez olmak üzere her defasında" ibaresi "üç ayda bir," şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 10- 5275 sayılı Kanunun 116 ncı maddesinin dördüncü fıkrasının birinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"İkinci ve üçüncü fıkraya göre izin verilen tutuklunun, izin süresi içinde gece konaklaması gerektiği takdirde, kendi evi veya ikinci fıkrada belirtilen bir yakınının evinde, güvenli görülen başka bir yerde ya da gidilen yerde bulunan kapalı ceza infaz kurumunda kalmasına, güvenlik hususu değerlendirilmek ve gerekli güvenlik tedbirleri alınmak suretiyle, gidilen yerin valisi tarafından karar verilir."

"(5) Dördüncü fıkra ile 94 üncü maddenin ikinci fıkrasının uygulamasına ilişkin usûl ve esaslar Adalet ve İçişleri bakanlıklarınca müştereken hazırlanacak yönetmelikle belirlenir."

MADDE 11- 5275 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 4- (1) 105/A maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde ve ikinci fıkrasında belirtilen altı aylık süre şartı 31/12/2015 tarihine kadar uygulanmaz."

MADDE 12- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 13- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Alt Komisyon Raporu

ADALET KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

“Ceza Muhakemesi Kanunu ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı” (1/708) 13/11/2012 tarihinde esas Komisyon olarak Adalet Komisyonuna ve tali Komisyon olarak da İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna havale edilmiştir. Tasarı, Adalet Komisyonunun 20/11/2012 tarihli toplantısında Adalet Komisyonu Başkanı Ankara Milletvekili Ahmet İyimaya başkanlığında Hükümeti temsilen Adalet Bakanı Sadullah Ergin ile Adalet Bakanlığı, Yargıtay Başkanlığı ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı temsilcilerinin katılımlarıyla görüşülmüştür. İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu’nun 32 sayılı Raporu 19/11/2012 tarihinde Adalet Komisyonuna tevdi edilmiştir.

Adalet Komisyonu tarafından “İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal’ın Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” (2/240), “İstanbul Milletvekili Sırrı Süreyya Önder’in 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun Kimi Maddelerinin Değiştirilmesine İlişkin Yasa Teklifi” (2/262), “Hakkari Milletvekili Adil Kurt’un 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine İlişkin Yasa Teklifi” (2/373), “İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu’nun 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi” (2/539), “Barış ve Demokrasi Partisi Grup Başkanvekili Bingöl Milletvekili İdris Baluken’in Ceza Muhakemesi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” (2/934), “İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal’ın 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” (2/955) ile “İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal’ın Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” (2/956) İçtüzüğü’nün 26’ncı maddesi uyarınca Komisyon gündemine alınmıştır. Gündeme alınan işler, 1/708 esas numaralı Tasarı esas alınmak üzere işlerin İçtüzüğü’nün 35’inci maddesi uyarınca birleştirilmiş ve daha ayrıntılı incelenmek üzere dokuz üyeden müteşekkil bir Alt Komisyonla havale edilmesi kararlaştırılmıştır.

Alt Komisyonumuz, Isparta Milletvekili Recep Özel’in başkanlığındaki 21/11/2012 tarihli toplantısında, Adalet Bakanlığı ve Yargıtay Başkanlığı temsilcileri ile Gazi Üniversitesi Öğretim üyeleri Prof. Dr. İzzet Özgenç ve Prof. Dr. Cumhur Şahin’in katılımlarıyla gündemindeki işleri görüşmüştür. Alt Komisyon toplantı gündemi, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı ile Türkiye Barolar Birliği’ne de gönderilmiş, toplantıya davet edilen Prof. Dr. A. Füsun Arsava ile Yrd. Doç. Dr. Ozan Ergül ise mazeretleri nedeniyle toplantıya iştirak edememişlerdir.

Komisyonumuzda müzakereler esnasında aşağıdaki görüşler dile getirilmiştir:

Kamusal alanda resmî dil olarak Türkçenin kullanılması egemenlik hakkının temel göstergelerinden biridir. Sanığın mahkemede konuşulan dili - Türkçeyi- anladığı noktasında hiçbir şüphe yokken, mahkemelerde başka bir dilin kullanılması yönünde düzenleme yapılması egemenlik hakkından sapma niteliğindedir. Mahkemeler resmî kurumlardır; bu nedenle mahkemelerde resmî dil olan Türkçe kullanılmalıdır. Bu yönüyle getirilen düzenleme değiştirilemez hükümler arasında yer alan Anayasanın 3’üncü maddesindeki devletin resmî dilinin Türkçe olduğu hükmüne açıkça aykırılık teşkil etmektedir.

4/12/2011 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 202’nci maddesinin birinci fıkrasında sanık veya mağdur, meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilmiyorsa; mahkeme tarafından atanan tercüman aracılığıyla duruşmadaki iddia ve savunmaya ilişkin esaslı noktaların mahkeme tarafından atanan tercüman aracılığıyla tercüme edileceği hükmü yer almakta, 5271 sayılı Kanunun 324’üncü maddesinin beşinci fıkrasında ise Türkçe bilmeyen şüpheli, sanık, mağdur veya tanık için görevlendirilen tercümanın giderlerinin Devlet Hazinesince karşılanacağı düzenlenmiştir. Dolayısıyla soruşturma veya muhakeme sırasında meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilmeyen kişiler bakımından, kişinin ana dilde savunma yapmasını engelleyen herhangi bir hüküm yoktur. Bilakis, mahkemede konuşulan dili anlamayan kişilerin tercümandan yararlanmasına ilişkin iç hukukta yeteri kadar düzenleme mevcuttur. Bu bağlamda yeni bir yasal düzenlemeye ihtiyaç yoktur.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6’ncı maddesinin üçüncü fıkrasının (e) bendine göre sanık ancak mahkemede kullanılan dili anlamadığı veya konuşamadığı durumlarda bir tercümanın yardımından ücretsiz olarak yararlanabilecektir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi hükümleri ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına baktığımızda mahkeme dilini konuşabilen ve anlayabilen kişilere başka bir dille savunma yapma hakkı tanınmamaktadır. (Örneğin Bkz. K/Fransa Kararı 10210/82, 7 Aralık 1983) Resmî dili hiç konuşamayan ve anlamayanlar bakımından tercüme hizmetleri adil yargılanma hakkı kapsamında bir zorunluluk olarak değerlendirilmiştir. Dolayısıyla Türkçe bildiği ve meramını Türkçe anlatabilmesine rağmen ana dilde savunma adıyla anılan Tasarıdaki düzenleme Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine de aykırılık teşkil etmektedir.

İç hukukta yargılama dilini bilmeyenler bakımından tercüman bulundurulacak hâllere ilişkin düzenleme olmasına ve de sanığın Türkçe bilmesine rağmen başka dilde savunma yapma talebi, ana dilde savunma talebi olarak değerlendirilemez. Bu şekilde bir talep, hakkın kötüye kullanılması niteliğindedir ve hukuk düzeni tarafından himaye edilemez. (Anayasa m. 14 ve TMK m.2) Yine Tasarının 1’inci maddesiyle getirilmek istenen düzenleme yargılamaların uzaması gibi gelecekte uygulamada birçok problemi de beraberinde getirecektir.

Uluslararası hukuk ve diğer ülke mevzuatlarında yer alan düzenlemelere baktığımızda sanığa, resmî dili meramını anlatabilecek düzeyde bilmesine rağmen başka bir dilde savunma hakkını veren bir düzenlemeye de rastlanmamaktadır.

Lozan Barış Antlaşmasının 39’uncu maddesi, “Azınlıkların Korunması” başlığı altında, azınlıklık haklarını düzenleyen ve güvence altına alan düzenlemeleri havi bölüm içerisinde yer alması nedeniyle ana dilde savunma talebine dayanak olarak gösterilmesi mümkün değildir ve bugüne kadar Lozan Barış Antlaşmasının bu yönüyle ihlaline ilişkin Ülkemiz aleyhine bir karar da mevcut değildir.

Tasarının 1’inci maddesiyle getirilen ve uygulamada ortaya çıkan sorunları gidermeye yönelik olduğu iddia edilen düzenleme, esasen, Adalet Bakanlığının düzenleyici işlemleri veya uygulayıcılar tarafından uygulamada bugüne kadar çözümlenebileceği hâlde bunun yapılmamasının bir neticesidir.

Getirilen düzenlemeyle 5271 sayılı Kanunun 202’nci maddesine eklenen dördüncü fıkra ile meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilen sanığa tercümandan yararlanma hakkı yalnızca iki durumda -iddianamenin okunması ve esas hakkındaki mütalâanın verilmesi üzerine- sözlü savunmasını tercümandan yararlanmak suretiyle kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği

başka bir dilde yapabileceği düzenlenmektedir. Oysaki meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilmeyenler için her aşamada tercümandan yararlanma imkânına ilişkin bir sınırlama bulunmamaktadır. Yargılama bir bütündür; bu nedenle de sadece kovuşturma aşamasında değil, soruşturma ve kovuşturma aşamalarının tümünde kişi savunmasını tercih ettiği dilde yapabilmelidir. Söz konusu düzenleme bu haliyle Anayasanın 10’uncu ve 36’ncı maddesi ile adil yargılanma hakkını düzenleyen Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6’ncı maddesine aykırılık teşkil etmektedir.

Tasarıda sadece “kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde” sözlü savunmaya olanak tanındığı hâlde yazılı savunma bakımından bu hakkın tanınmaması savunma hakkının ihlali anlamına gelecektir. Savunma hakkının tam olarak kullanılabilmesini teminen, sanığın meramını daha iyi ifade ettiği dilde yazılı savunma yapabilmesine de imkân tanınmalıdır.

Tasarıyla meramını anlatabilecek düzeyde Türkçe bilmesine rağmen kendisi daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka dilde savunma yapan sanığın tercüman giderleri 5271 sayılı Kanunun 324’üncü maddesi kapsamında Devlet Hazinesince karşılanacak giderlerden sayılmamış ve bu giderlerin sanık tarafından karşılanması düzenlenmiştir. Oysaki bu durum savunmanın kısıtlanması sonucunu doğuracak niteliktedir. Bu giderlerin de Devlet Hazinesince karşılanması gerekir.

Her ne kadar Tasarı hakkında yukarıda belirtilen görüşler dile getirilmişse de belirtilen itirazların aşağıdaki hususlar göz önünde bulundurulduğunda karşılandığı görülecektir.

Tasarının 1’inci maddesiyle getirilen düzenleme ile yargılama dili değişmemektedir. Şüphesiz ki Türkiye Cumhuriyeti Devletin resmi dili ve yargılama dili Türkçe’dir. Tasarıdaki düzenleme Anayasamızda “Hak arama hürriyeti” başlığı altında 36’ncı maddede düzenlenen ve “Temel Haklar ve Ödevler” arasında sayılan savunma hakkının daha iyi kullanılabilmesi ve uygulamada karşılaşılan bir takım sorunların giderilmesine yönelik olarak Kara Avrupa Hukuk Sistemi göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Bu yönüyle Anayasa’ya bir aykırılık söz konusu değildir.

Savunma hakkı modern hukuk sistemlerinin olmazsa olmaz kurallarından biridir. Anayasanın “Hak arama hürriyeti” başlıklı 36’ncı maddesinde yer alan “Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.” hükmü de bunun bir yansımasıdır. Yine Türkiye’nin kurucu antlaşması olan Lozan Barış Antlaşmasında devletin resmi dili bulunmasına rağmen, Türkçeden başka dil konuşan Türk uyruklarına, mahkemelerde kendi dillerini sözlü olarak kullanabilmeleri bakımından uygun düşen kolaylıklar sağlanacağı ifade edilmiştir (md. 39/5). Bu nedenle duruşma dilini bilmesine rağmen sanığın kendisini daha iyi ifade edebileceği dilde savunma yapması Lozan Barış Antlaşması hükümlerinin bir gereğidir. Anayasa m. 90/5’e göre usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır.

Tasarı ile getirilen düzenlemede ana dilde savunma ibaresi yerine özellikle “kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dil” ifadesi kullanılmıştır. Yurtdışında yaşayan birçok vatandaşımızın Türk anne ve babadan dünyaya gelmesine karşın, yurt dışında doğmaları ve uzun

yıllar yurt dışında yaşamaları nedeniyle Türkçeyi iyi kullanamadıkları gibi Türkiye’de de kendi ana dili Türkçe’den başka bir dil olmasına karşın yeterince o dile vakıf olmayan kişiler bakımından benzer durumlar söz konusu olabilecektir. Bu nedenle de Tasarıda kullanılan “kendisini daha iyi ifade edebileceği dil” kavramı ana dil kavramından daha geniş bir anlamı ifade etmektedir.

Getirilen düzenlemenin yargılamaları uzatacak nitelikte olduğu yönündeki görüşler yerinde değildir. Öncelikle bu imkân, sanığın sadece kovuşturma aşamasında ve iddianamenin okunması ve esas hakkında mütalâanın verilmesi üzerine sözlü savunması yapması hâllerine hasredilmiştir. Yine bu imkânın yargılamanın sürüncemede bırakılması amacına yönelik olarak kötüye kullanılamayacağı da düzenlemede sarih bir şekilde hükme bağlanmıştır.

13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda yapılması düşünülen hükümlülerin dış dünyayla daha iyi ilişki kurmalarının sağlanması ve toplumsal hayata uyum sağlamalarında geçiş sürecini öngören düzenlemeler genel itibariyle olumlu niteliktedir. Ayrıca 5275 sayılı Kanunun mantığı genel itibariyle hükümlü üzerine kurulu olmasına rağmen anılan Kanunun 116’ncı maddesinin birinci fıkrasında ifade edilen konularda (örneğin ödüllendirme gibi) hükümler ihtiva eden 5275 sayılı Kanunun ilgili fıkra da ifade edilen maddelerinin, tutukluluk hâliyle uzlaşır nitelikte olanlarının tutuklular hakkında da uygulanabileceğinde şüphe yoktur.

Alt Komisyonumuzda yapılan çalışmalar sonunda, maddeler üzerindeki değişiklikler aşağıdaki şekildedir.

Tasarının çerçeve 1’inci maddesi üzerinde verilen bir önergeyle meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilen sanığın sözlü savunmasını, kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde yapmayı istediği takdirde tercümanı, il adli yargı adalet komisyonunca belirlenen listede yer alan kişiler arasından seçebilmesi yönünde değişikliğe gidilmiştir. Bu durumda sanık sadece bulunduğu ildeki adli yargı adalet komisyonunun belirlediği listeden tercüman seçebilecektir. Sanığın bu şekilde seçtiği tercümanın giderleri Devlet Hazinesince karşılanmayacaktır. (CMK m. 324/5) Ayrıca, 5271 sayılı Kanunun 202’nci maddesine eklenen beşinci fıkrayla, tercümanların seçilmesine ilişkin genel hükümlere yer verilmekte ve bu hususların yönetmelikte belirlenmesi düzenlenmektedir. Tercümanlar, il adli yargı adalet komisyonlarınca her yıl düzenlenen listede yer alan kişiler arasından Cumhuriyet savcıları ve hâkimler tarafından seçilecek ve yalnız bulundukları il bakımından yapılmış listelerden değil, diğer illerde oluşturulmuş listelerden de tercüman seçilebilecektir. Cumhuriyet savcıları veya hâkimler tarafından seçilen tercümanların gideri, yargılama giderlerinden sayılacaktır. Tasarının çerçeve 1’inci maddesi, kabul edilen önerge doğrultusunda Komisyonumuzca çerçeve 1’inci madde olarak kabul edilmiştir.

Tasarının çerçeve 1’inci maddesiyle 5271 sayılı Kanunun 202’nci maddesine eklenen beşinci fıkra da yer alan tercümanların seçimine ilişkin usûl ve esasların yönetmelikte gösterileceğine, belirtilen yönetmelik uyarınca tercüman listeleri oluşturuncaya kadar 5271 sayılı Kanunun 202’nci maddesinin dördüncü fıkrasında düzenlenen tercüme hizmetlerinin sanığın kendi getireceği tercüman tarafından verileceğine dair 5271 sayılı Kanuna geçici madde eklenmesine ilişkin hüküm, kabul edilen önerge doğrultusunda Tasarıya çerçeve 2’nci madde olarak eklenmiş ve diğer maddeler buna göre teselsül ettirilmiştir.

Tasarının çerçeve 2’nci maddesi yapılan teselsül doğrultusunda çerçeve 3’üncü madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Tasarının çerçeve 3’üncü maddesinde, terör suçları, örgüt faaliyetleri çerçevesinde işlenen suçlar ve cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlardan mahkûm olanlar, mükerrirlere özgü infaz rejimi uygulanmasına karar verilenler, disiplin veya tazyik hapsine mahkûm olanlar bakımından erteleme ve ara vermeyi düzenleyen 5275 sayılı Kanunun 17’nci maddesi hükümlerinin uygulanmayacağı yönünde Komisyonumuzca değişikliğe gidilmiştir. Tasarının çerçeve 3’üncü maddesi yapılan teselsül doğrultusunda Komisyonumuzca çerçeve 4’üncü madde olarak kabul edilmiştir.

Tasarının çerçeve 4’üncü maddesi yapılan teselsül doğrultusunda çerçeve 5’inci madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Tasarının çerçeve 5’inci maddesi üzerinde verilen bir önergenin kabulüyle yeni ödüllerin de verilebilmesine imkân tanıyacak şekilde 5275 sayılı Kanunun 51’inci maddesi yeniden düzenlenmiştir. Tasarının çerçeve 5’inci maddesi yapılan teselsül doğrultusunda çerçeve 6’nı madde olarak Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda Tasarıya çocuk hükümlülerin kendi istekleri ile bulundukları kurumdan başka bir kuruma nakillerinde nakil gideri ödememesini sağlamak amacıyla çerçeve 7’nci madde eklenmiş ve diğer maddeler buna göre teselsül ettirilmiştir.

Tasarının çerçeve 6’nı maddesi yapılan teselsül doğrultusunda çerçeve 8’inci madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Tasarının çerçeve 7’nci maddesi yapılan teselsül doğrultusunda çerçeve 9’uncu madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Tasarının çerçeve 8’inci maddesi yapılan teselsül doğrultusunda çerçeve 10’uncu madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Tasarının çerçeve 9’uncu maddesi yapılan teselsül doğrultusunda çerçeve 11’inci madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Tasarının çerçeve 10’uncu maddesi yapılan teselsül doğrultusunda çerçeve 12’nci madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Tasarıyla 5275 sayılı Kanuna eklenmesi öngörülen Geçici 4’üncü madde hükmüne göre, aynı Kanunun 105/A maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde ve ikinci fıkrasında belirtilen altı aylık süre şartı, 31/12/2015 tarihine kadar aranmayacaktır. Bu durumda açık ceza infaz kurumuna ayrılıp da koşullu salıverilmesine bir yıl kalan hükümlüler cezalarını denetimli serbestliğe tabi tutularak infaz edebileceklerdir.

Ancak, açık ceza infaz kurumu statüsünde olan ve çocuk hükümlülerin cezalarının infaz edildiği çocuk eğitim evlerinde bulunanlar bakımından toplam cezasının beşte birini infaz etme koşulu devam edecektir. Aynı koşulda bulunan çocuklar bakımından belirtilen eşitsizliğin giderilmesi amacıyla Komisyonumuzda kabul edilen önergeyle Tasarının çerçeve 11’inci maddesinde değişikliğe gidilmiştir. Tasarının çerçeve 11’inci maddesi Komisyonumuzca, yapılan teselsül doğrultusunda çerçeve 13’üncü madde olarak kabul edilmiştir.

Alt Komisyonumuzca kabul edilen çerçeve 6'nı madde ile hükümlü ve tutuklulara ödöl olarak aile görüşmesi yapabilme imkânı verilmektedir. Bu imkânın ülke genelinde tüm ceza infaz kurumlarında sağlanabilmesi ve bu konuda çıkarılacak yönetmeliğin yürürlüğe konulabilmesi bakımından süreye ihtiyaç olduğundan kabul edilen önerge doğrultusunda Tasarının 12'nci maddesi değiştirilmiştir. Tasarının 12'nci maddesi yapılan teselsül doğrultusunda Komisyonumuzca 14'üncü madde olarak kabul edilmiştir.

Tasarının 13'üncü maddesi yapılan teselsül doğrultusunda Komisyonumuzca 15'inci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Tasarı oy çokluğu ile kabul edilmiş, maddeleri görüşmeler sırasında ve yapılan değişiklikler doğrultusunda redaksiyona tabi tutulmuştur.

Raporumuz, Komisyon Başkanlığına saygı ile arz olunur. 26/11/2012

Başkan	Üye	Üye
<i>Recep Özel</i>	<i>Murat Bozlak</i>	<i>İlknur İnceöz</i>
Isparta	Adana	Aksaray
(Muhalefet şerhim ektedir)		
Üye	Üye	Üye
<i>Yılmaz Tunç</i>	<i>Hakan Çavuşoğlu</i>	<i>Murat Başesgioğlu</i>
Bartın	Bursa	İstanbul
(Muhalefet şerhi ektedir)		
Üye	Üye	Üye
<i>Ömer Süha Aldan</i>	<i>Ali İhsan Yavuz</i>	<i>Dilek Akagün Yılmaz</i>
Muğla	Sakarya	Uşak
(Muhalefet şerhi ektedir)		(Muhalefet şerhim vardır)

MUHALEFET ŞERHİ

1/708 esas nolu "Ceza Muhakemesi Kanunu ile Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı hakkında Kanunda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı Adalet Komisyonu tarafından oluşturulan alt komisyonda 21.11.2012 günü görüşülmüştür. Tasarıya ilişkin muhalefet şerhimiz aşağıdaki konulardadır.

Bu tasarının en önemli ve kamuoyunun da dikkatini çeken maddesi, Ceza Muhakemesi Kanunu m.202 de düzenlenen "Tercüman bulundurulacak haller" maddesinde yapılmak istenen değişikliktir. Bu değişiklik hükümet tarafından "anadilde savunma " olarak kamuoyuna yansıtılmış ve Meclis gündemine getirilmiştir. Yandaş medyanın da katkısıyla kamuoyunda Türkçe bilmeyen kişilerin mahkemelerde savunma yapamadığı, savunma hakkının ihlal edildiği ve bu nedenle düzenlemenin yapılma ihtiyacının doğduğu yönünde bir algı yaratılmaya çalışılmaktadır.

Oysaki 2004 tarihinde çıkartılan Ceza Muhakemesi Kanunu 202. maddesinde bu konu aşağıdaki gibi düzenlenmiştir.

"Tercüman bulundurulacak haller

Madde 202-(I)Sanık veya mağdur meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilmiyorsa mahkeme tarafından atanmış tercüman aracılığıyla duruşmadaki iddia ve savunmaya ilişkin esaslı noktalar tercüme edilir

(3) Bu madde hükümleri soruşturma evresinde dinlenen şüpheli ,mağdur veya tanıklar hakkında da uygulanır. Bu evrede tercüman hakim veya Cumhuriyet Savcısı tarafından atanır"

Bu düzenlemeden de açıkça anlaşıldığı üzere Türkçeyi meramını anlatabilecek ölçüde bilmeyen tanığa tercüman atanması zorunlu olduğu gibi, CMK m.324/5 uyarınca tercüman giderleri devlet tarafından karşılanır ve taraflara yüklenemez.

Bu düzenlemenin kaynağı ise Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından onaylanan ve Anayasa m.90 uyarınca iç hukuk kuralı haline gelen Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin Adil Yargılanma hakkını düzenleyen m 6/ 3-e bendidir.

Avrupa insan hakları sözleşmesi

Adil yargılanma hakkı

"Madde 6/ 3- Bir suç ile itham edilen herkes aşağıdaki asgari haklara sahiptir:

e) Mahkemede kullanılan dili anlamadığı veya konuşmadığı takdirde bir tercüman yardımından ücretsiz olarak yararlanmak"

AİHS adil yargılanma hakkına yönelik bu metni çok açıktır. Yargılanan kişi mahkeme dilini anlamadığı veya konuşmadığı takdirde kendisine tercüman tayin edilecektir.

Yine Türkiye'nin taraf olduğu Siyasi ve Medeni Haklar sözleşmesi m. 14 paragraf 3 / f hükmü yargılanan kişi için

"Mahkemede konuşulan dili anlamıyor veya konuşamıyorsa bir çevirmenin yardımından ücretsiz olarak yararlanma " imkanını getirmektedir.

Her üç metnin karşılaştırmasından görülmektedir ki CMK m.202, AİHS m.6 /3-e bendi ve Siyasi ve Medeni Haklar sözleşmesi m.14-3/f bendi paralelinde düzenlenmiştir. Yani CMK m.202 Avrupa İnsan Hakları sözleşmesine ve Siyasi ve Medeni Haklar sözleşmesine aykırı değildir. Bazı yargıçlar ve Savcılar uygulamada bu maddeyi dar ya da geniş yorumlayarak bazı sorunların çıkmasına yol açıyorlarsa, bu durumun HSYK tarafından değerlendirilerek uygulamada tutarlılığın ve yeknesaklığın sağlanması gerekmektedir. Böylesi bir durum mevzuatın değiştirilmesine gerekeceği yapılamaz.

AKP hükümeti tarafından getirilen tasarıda ise CMK 202, maddeye aşağıdaki 4.fıkranın eklenmesi istenilmektedir.

"(4) Meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilen sanık

a) İddianamenin okunması,

b) Esas hakkındaki mütalaanın verilmesi,

Üzerine sözlü savunmasını, kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde yapabilir. Bu durumda sanık savunma yapacağı oturumda tercümanını hazır bulundurmak zorundadır. Bu imkan yargılamanın sürüncemede bırakılması amacına yönelik olarak kötüye kullanılamaz "

Alt komisyonda sadece tercümanın İl Adli Yargı Adalet Komisyonu tarafından düzenlenen listeden seçileceğine yönelik bir değişiklik önergesi AKP grubu tarafından verilmiş, başkaca bir değişiklik yapılmamış, önerilen metin öz itibarıyla korunmuştur.

AKP hükümeti tarafından CMK 202. maddeye eklenmesi istenen 4.fıkranın özü duruşma safhasında sanık meramını anlatacak ölçüde Türkçe biliyorsa dahi başka bir dilde savunma yapabileceğine ve bu nedenle de tercüman tayin edilmesine yöneliktir.

Bu durumda tasarı ile getirilen değişiklik savunma hakkına yönelik değil, istenen dilin mahkemede kullanılmasının sağlanmasına yöneliktir. Oysaki altına imza koyduğumuz uluslararası anlaşmalar ülkemize böylesi bir yükümlülük yüklenmediği gibi, hiçbir ülkede de resmi dilin bilindiği bir durumda bir başka dilin mahkemede kullanılması söz konusu değildir.

Ceza yargılamalarında sanıklar tarafından duruşmada kullanılan dil dışında başka dillerin kullanılması talebinin ülkemizde ve başka ülkelerde sorun teşkil ettiğini özellikle yargılama alanında siyasi amaçlara yönelik ortaya çıktığını görmekteyiz. Ülkemizde ise bu sorun çok sayıda kişinin yargılandığı KCK davalarında sanıkların Kürtçe savunma yapmak istemeleri üzerine gündeme daha yoğunlukla gelmeye başlamıştır. Sorunu Avrupa İnsan Hakları sözleşmesi kapsamında değerlendirdiğimizde sözleşme yargılamanın resmi dilin dışında anadilde veya istenilen başka bir dilde yapılması gerektiğini içeren bir hakkı kapsamamaktadır.

Bu konuda doktriner görüşlere bakılacak olursa

Prof. Dr. Osman Doğruya göre **"Tercüman hakkı sınırlı bir haktır. Sadece yargılamada kullanılan dili bilmeyen ,anlamayan ve konuşamayan kişilere tercüman atanması gerekir. AİHM kararlarına göre kişinin mahkemede kullanılan dili konuşup ,anlamasına ve meramını tam olarak ifade etmesine rağmen ,mensup olduğu etnik bir dilde savunma hakkının verilmemesi mahkemece (AİHM) sözleşmenin ihlali olarak değerlendirilmemektedir."**

Prof. Dr. Durmuş Tezcan'a göre **"Ulusal mahkemelerin sanığın duruşma dilini iyi derecede bilip bilmediğini takdir yetkisi vardır. Eğer duruşma sırasında sanığın yargılama dilini anlamadığı veya konuşamadığı açıkça anlaşılıyor ise muhakkak bir tercüman atanması gerekmektedir. Bu itibarla AİHM ulusal mahkemelerin, takdir yetkisini gerektiği gibi kullanıp kullanmadığını denetleyebilmektedir "**

Ankara Barosu Başkanı Prof. Dr. Metin Feyzioğlu'na göre **"Aynı şekilde kendini savunacak derecede Türkçe bildiğini kabul eden ,bu kabulü yargılama organının gözlemiyle doğrulanan sanık, buna rağmen tercümandan yararlandırılmamalıdır. Aksi takdirde yargılama dili sanığın**

arzusuna göre belirlenmiş, resmi dilin Türkçe olması kuralı aşındırılmış olur. Bu nedenle hükümet tasarısında yer alan *"meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilen "* sanığın ,sözlü savunmasını başka dilde yapabileceğini öngören düzenleme yargılama dilinin Türkçe olması kuralının ,dolayısıyla üniter devletin aşındırılmasıdır."

İstanbul Barosu Başkanı Doç. Dr. Ümit Kocasakal ise **"Anadilde savunma kavramını asla kabul etmiyorum. Bu hakkın suistimalidir. CMK m.202 çok açık. Sanık Türkçe bilmiyorsa o Kürt vatandaşı ilk ben savunurum. Ama Türkçe bildiği halde 'İlla da Anadilde savunma yapacağım' demek bir hakkın suistimalidir. "** görüşünü ifade etmektedir.

Prof. Dr. Sibel Özel'e göre **"Vatandaş ya da yabancı ayrımı olmadan ,duruşmada konuşulan dili bilmeyen herkesin adil yargılanma hakkının bir gereği olarak ücretsiz çevirmen hizmetinden yararlanma hakkı bulunmaktadır. Bir vatandaşın vatandaşlığını taşıdığı devletin dilini bilmesi bir vatandaşlık hakkıdır. Doğuştan TC vatandaşı olan herkesin Türkçe öğrenmesi devletin bir görevidir. Ancak eğitim imkanından yoksun kaldığı için Türkçeyi öğrenemeyenler elbette mahkemede çevirmen aracılığıyla dinlenecektir. Ancak Türkçeyi bilen bir vatandaş anadilde ifade verme hakkı ya da imtiyazına sahip değildir. Bu dayatmayı demokratik bir hak olarak gösterecek hiçbir ulusal ya da uluslararası kural mevcut değildir."**

Genel olarak doktriner görüşler bu doğrultudadır. Adalet komisyonu alt komisyon toplantısına katılan Prof. Dr. İzzet Özgenç ve Prof. Dr. Cumhur Şahin CMK m 202 düzenlemesinin AİHS ne aykırılığının söz konusu olmadığını, Türkiye'nin anadilde savunma hakkı vermemesi nedeniyle AİHM de mahkumiyetinin de söz konusu olmadığını belirtmişlerdir. Getirilen düzenlemenin Anayasa'nın 3.maddesinde düzenlenen resmi dilin Türkçe olduğu ilkesine aykırı olduğunu, eğer bir değişiklik yapılacak ise Anayasa'nın da değiştirilmesi gerektiğini ve sanığın istediği dilde savunma yapma isteginin yargılama dilinin değiştirilmesine yönelik bir sonuca yol açabileceğini belirtmişlerdir.

Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 11.10.2011 tarih ve 2011/204 K sayılı kararında **"Soruşturma veya kovuşturma sırasında çeşitli Adli makamlar önünde yapılan işlemlerde Türkçe bildiği hususu hiçbir kuşkuyla yer vermeyecek biçimde anlaşılan şüpheli veya sanıkların ,daha sonradan Türkçe bilmediklerini ileri sürerek tercüman görevlendirilmesini istemeleri halinde bu kişilerin AİHS ve CYY bağlamında tercümandan yararlanma hakları bulunmadığı gibi bu tür davranışların savunma hakkının kötüye kullanılması kapsamında değerlendirilmesi gerekir"** görüşü yer almaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Mahkemelerince ayrıntılı bir şekilde gerekçelendirilerek verilen bu tür kararlar nedeniyle Türkiye AİHM de herhangi bir mahkumiyet almamıştır.

Diğer ülke uygulamalarına bakacak olursak AİHS m.6/3-e bendine paralel düzenlemelerin olduğu görülmektedir.

İSVİÇRE CEZA MUHALEMESİ KANUNU M. 68 "Muhakeme sürecinde taraflardan biri kullanılan dili anlamıyorsa ya da yeterli bir şekilde kendisini ifade edemiyorsa bu süreci yöneten kişi tarafından bir tercüman atanır"

ALMANYA CEZA MUHALEMESİ KANUNU m.259 "Mahkemede kullanılan dile hakim olmayan sanık, savcı ve savunma avukatı tarafından yapılan beyanlar konusunda bir tercüman tarafından bilgilendirilir"

FRANSA CEZA MUHALEMESİ KANUNU m 244 "Sanığın mağdurun, bir ya da daha fazla tanığın yeterli derecede Fransızca konuşmadığı durumlarda veya duruşma esnasında ortaya çıkan bir belgenin tercüme edilmesi gerektiğinde, mahkeme başkanı resmi olarak en az yirmi bir yaşında olan ve görevini şerefine ve vicdanına uygun yerine getireceğine dair yemin eden bir tercüman atar" (Doğru tercüme bu olmasına rağmen TBMM araştırma merkezi tarafından dağıtılan AB ülkelerinde anadilde savunma hakkı başlıklı araştırma yazısında AİHS m.6/3-e , Fransa CMK, Almanya CMK ve Letonya CMK tercümelerinde bilinçli olarak tahrifat yapıldığı, "konuşmadığı" ibaresinin yerine "konuşmadığı" ibaresinin kullanıldığı ne yazık ki tarafımızdan tesbit edilmiştir. Tek başına bu durum dahi AKP hükümetinin bu tasarı konusunda zorlandığını, milletvekillerini ikna etmek için böylesi bir yola başvurduğunu göstermektedir.)

Diğer ülke uygulamaları genel olarak bu doğrultudadır.

Hal böyleyken AKP hükümeti meramını Türkçe anlatabilen kişilere başka bir dilde savunma hakkını getirme gereğini neden duymaktadır? Getirilen bu değişiklik önerisinin savunma hakkıyla bir ilgisinin olmadığı aksine siyasi bir talebin karşılanması olduğu çok açıktır. Türkçe bilmeyenlere bu hakkın savunma hakkı kapsamında tanındığı tercüman giderinin devletçe karşılanmasından anlaşılmaktadır. Türkçe bilenlerin kendi tercümanlarını kendilerinin hazır bulundurması gerektiği belirtilerek aslında bu talebin savunma hakkı kapsamında değil, siyasi bir talebin karşılanması olduğu metni hazırlayanlarca da kabul edilmiştir. Peki, bu ihtiyaç nereden doğmuştur?

Tüm kamuoyunca bilinmektedir ki bu talep önce Oslo görüşmelerinde dile getirilmiş, ardından da KCK davası sanıklarının açlık grevleri ile kamuoyuna haklılık ve insani bir talebin kabulüymüş gibi algılatılarak meclis gündemine taşınmıştır.

KCK sanıkları tarafından 12.9.2012 tarihinde başlatılan açlık grevi taleplerinin birisi de anadilde savunmadır. Ancak bu eylem tasarının Bakanlar Kurulunun son aşamasında ve PKK terör örgütünün ağırlaştırılmış müebbet hapse mahkum liderinin çağrısıyla sonlandırılmış ve tasarının getiriliş amaçlarından birinin de açlık grevlerini sonlandırmak olduğu ifade edilmiştir. Buradan da anlaşılmaktadır ki tasarı yapılan müzakere ve anlaşmanın sonucunda TBMM gündemine taşınmak zorunda kalmıştır.

Getirilen tasarı Anayasa m.3 de belirtilen Resmi dilin Türkçe olduğu ilkesine aykırı olup. ikinci bir resmi dil yaratma ve yargılamada da bu dili hakim kılma çabasının ürünüdür.

Anayasa m.3 "Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçedir"

Anayasa m.4 "Cumhuriyetin nitelikleri ve 3 üncü maddesi hükümleri değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edilemez "

Anayasanın bu maddeleri uyarınca Resmi Dil Türkçenin değiştirilmesi dahi teklif edilemeyecektir. Anayasa'da dahi bu konuda bir değişiklik yapılması mümkün değilken CMK 202.maddesine eklenecek bir fıkra ile kişinin istediği dilde savunma yapmasının düzenlenmesi , böylece yargılama dilinin değiştirilmesi açıkça Anayasa'ya aykırıdır.

Anayasa'ya aykırılık bu kadar açıkken anadilde savunmanın ve anadilde kamu hizmeti verilmesinin önündeki engellerin kaldırılacağı , AKP nin 30 Eylül kongresinde dillendirilmiş, kamuoyu hazırlanmaya başlanmıştır.

Alt komisyonda bu tasarı görüşmeleri yapılırken AKP cephesinden kamu hizmetlerinin anadilde verilmesine yönelik çalışmaların da başlatıldığı Başbakan yardımcısı Beşir Atalay tarafından övünçle açıklanmış, Anayasa Uzlaşma komisyonunun AKP li üyesi milletvekili Mehmet Şentop anadilde eğitim yapılması gerektiğini ifade etmiştir.

BDP ise zaten her platformda ceza ve hukuk yargılamalarında sözlü ve yazılı savunma dahil olmak üzere yargıda, kamuda, eğitimde Kürtçe'nin resmi dil olarak tanınmasını demokratik özerklik talebinin bir gereği olarak ,yani bir egemenlik hakkı olarak talep etmektedir.

Türkçenin resmi dil olarak kullanıldığı alanlar olan yargı, yasama ve yürütmeye resmi dilden vazgeçmek üniter devletin parçalanması sonucunu doğurur. Son dönemde kamu ve eğitimde resmi dil kavramı aşındırılarak, çift dillilik meşrulaştırılmakta,ikinci resmi dilin Kürtçe olması yolunda çok ciddi adımlar atılmaktadır. Oysaki Türkçenin resmi ve ortak dil olması Türkiye'nin üniter yapısının sigortasıdır.

Von Humbolt'un söylediği gibi "Gerçek vatan aslında dildir. Vatandan en hızlı ,en kolay uzaklaşma dil yoluyla olur; ve hatta en sessizce gerçekleşen yol da budur."

Türkçe'nin ortak ve resmi dil olması ülkemizde konuşulan diğer dillerin yok edilmesi yok sayılması, yasaklanması, geliştirilmemesi anlamına hiçbir zaman gelmez.

12 Eylül 1980 darbesinden sonra çıkartılan Kürtçenin konuşulmasını yasaklayan 2932 s.yasa 1991 yılında SHP iktidarı döneminde kaldırılmıştır. 1989 yılında SHP nin cesaretle yayınladığı Kürt sorununa ilişkin rapor ülkemizdeki kültürel haklarla ilgili yasakların kaldırılmasında büyük katkı sağlamıştır. Aynı şekilde Anayasa m.26 da 2001 yılında yapılan değişiklikle düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinde var olan dil yasağı kaldırılmıştır.2002 yılında 3984 s.yasada yapılan değişiklikle Televizyon yayınlarında Türkçeden başka bir dilde program yapma yasağı kaldırılmıştır. Özgürlüklerin önündeki engellerin kaldırılmasına yönelik bu değişikliklerin tümü AKP iktidarı öncesinde yapılmıştır.

Halen ülkemizde Kürtçe yayın yapan özel ve resmi TV ve radyolar bulunmaktadır. Değişik Üniversitelerde Kürtçe, Arapça ve Süryanice lisansüstü eğitim yapılmaktadır. Türk vatandaşlarının günlük yaşamda kullandıkları farklı dil ve lehçelerde özel kurslar açılabilmekte ve son olarak da talep olduğu takdirde bu diller okullarda seçimli ders olarak okutulabilmektedir.

AİHM Kültürel kimlik ve kültürel hak olarak resmi dilin dışındaki dillerin de geliştirilmesi gerektiğini ,ancak kamu hizmeti veren bütün özel ve kamu kuruluşlarının resmi dili kullanma zorunluluğu olduğunu, hizmet alan kişilerin de idari yetkililer ve kamu hizmetiyle ilgili işler esnasında resmi dili kullanmaları gerektiğini öngörmüştür.

Sonuç olarak AKP hükümeti tarafından getirilen tasarının uluslararası hukukta karşılığı yoktur. Aksine yargılama dilini değiştirmeyi amaçlayan bir siyasi yanı vardır.

AKP ve BDP tarafından savunulan bu önerge İnsan Hakları Komisyonuna muhalefet şerhi yazan BDP milletvekili Ertuğrul Kürkçü tarafından Lozan Antlaşmasının 39/5 maddesine dayandırılmakta ve 1923 yılında aslında Kürtlere tanınan anadilde savunma hakkının o tarihten itibaren gasp edildiğini, şimdi ise gasp edilen bu hakkı talep ettiklerini belirtmektedir.

Oysaki Lozan Antlaşmasının Kesim III Azınlıkların Korunması başlığı altında düzenlenen 37-45 maddelerinin son maddesi olan m. 45 de açıkça belirtildiği üzere

"Bu kesimdeki hükümlerle Türkiye'nin Müslüman olmayan azınlıklarına tanınmış olan haklar Yunanistan'ca da kendi ülkesinde bulunan Müslüman azınlığa tanınmıştır" denmektedir.

Bu maddeden açıkça anlaşıldığı üzere azınlıkların korunmasına ilişkin Lozan Antlaşmasının 37- 45 maddeleri , Müslüman olmayan (Hristiyan azınlıklar) açısından Türkiye'yi bağlamaktadır. Lozan Antlaşmasının müzakereleri sırasında bu konular aşağıdaki gibi açıkça tartışılmış ve Türkiye'deki azınlıklar Müslüman olmayanlar (Hristiyanlar) olarak, Yunanistan'daki azınlıklar ise Müslümanlar olarak değerlendirilmiş ve Antlaşma bu anlayışla bağtlanmıştır.

Azınlıkların haklarının korunmasına ilişkin Lozan Antlaşmasının 37-45.maddelerinin müzakere tutanaklarına bakıldığında

7 Ocak 1923 tarihinde alt komisyon başkanı M.Montagna'nın 1. Komisyon Başkanı Lord Curzon'a sunduğu raporda **"Azınlıkların korunmasına ilişkin hükümlerin Türkiye'de oturan dil ve din azınlıklarının - Müslüman azınlıkları da içine almak üzere -hepsine uygulanması konusunda uzun bir tartışmadan sonra ,alt komisyon genel kapsamlı olan bir maddeye dayanarak bu hükümlerin uygulama alanının Müslüman olmayan azınlıklarla sınırlandırılabileceği düşünmüştür..... can ve çalışma güvenlikleri için gerekli garantileri Türk Devletinin yeniden örgütlenişinde bulacak olan Müslüman azınlıkları bu öngörülen korumanın kapsamı içine almak istemekte direnmeyi alt komisyon mümkün görememiştir."** Beyanları yer almaktadır.(Lozan Barış konferansı tutanaklar-belgeler cilt 1 sh 310 -TBMM kütüphanesi)

9 Ocak 1923 19 sayılı tutanakta İsmet Paşa "Azınlık terimine sınırlı bir anlam verilmesi müttefiklerce Türk temsilci heyetine yapılmış önemli bir taviz gibi gösterilmektedir. Türk temsilci heyeti durumu böyle görmemektedir. Türkiye'de hiçbir Müslüman azınlık yoktur. Çünkü kuramsal yönden olduğu kadar uygulamada da Müslüman nüfusun çeşitli unsurları arasında hiçbir ayırım gözetilmemektedir. Lord Curzon söz konusu Müslüman unsurların Türk Halkıyla tam bir anlaşma içinde iyi geçinecekleri umudunu açıklamıştır " sözlerini söylemiştir. (Yukardaki kaynak cilt 1.sh 307)

Lozan Antlaşması tutanakları TBMM kütüphanesinde bulunmaktadır. Tarihi gerçekleri çarpıtarak bu gün dile getirilen talepleri Lozan antlaşmasına dayandırmak mümkün değildir. Üstelik Lozan Antlaşması gerekçe gösterilerek bu iddialarda bulunulduğuna göre, defalarca AİHM ne bu konuda başvurular yapılmasına rağmen neden anadilde savunma konusunda Lozan Antlaşması çerçevesinde bir tek dava için dahi olumlu bir karar çıkmamıştır.

Bu olayın hiç kabul edilemeyecek bir yanı da **SEVR ANLAŞMASININ** 145.maddesinde etnik azınlıklara ilişkin yapılan düzenlemenin son fıkrasında **"Türkçeden başka dil kullanan Osmanlı vatandaşlarına mahkeme önünde lisanlarını sözlü veya yazılı olarak kullanabilmeleri için özel kolaylıklar tanınacaktır."** Sözleri ile ifade edilen metnin bugün yine gündeme getirilmesidir. Bu durum ülkemizin bütünlüğüne karşı yine bir tarihsel dayatma ile karşı karşıya kaldığımızı göstermektedir.

İşte bu nedenle özgürlüklerin önünü açan değil, Sevr'deki anlayışın dayatılması anlamına gelen ve AKP hükümeti tarafından getirilen önerenin kabulü mümkün değildir.

AKP iktidarının amacı gerçekten savunma hakkı önündeki engelleri kaldırmak olsaydı en başta doğal yargıç ilkesine aykırı olan olağanüstü mahkemelerin yani terör mahkemelerinin kaldırılması gerekmekteydi. CMK 250.251.252.maddeleri yürürlükten kaldırılmasına rağmen, geçici bir madde ile özel yetkili mahkemelerin yargılamalarına devam etmelerinin sağlanması bir hukuk ucubesidir.Bu mahkemelerde Balyoz,Ergenekon ve KCK ve diğer davalara devam edilmesi hangi evrensel hukuk kuralına uymaktadır.Bu mahkemeler AİHS de adil yargılama hakkını düzenleyen m.6 /I de belirtilen bağımsız ve tarafsız mahkemeler midir?

AKP iktidarı adil yargılanma ilkesini ve savunma hakkını kutsal sayıyadı bunun en vazgeçilmez ilkesi olan masumiyet karinesi kapsamında kişilerin suçlu ilan edilmesine izin vermez, halkın iradesi ile mecliste temsil edilme hakkını kazanmış milletvekillerinin haksız tutukluluklarına "yargı kararı, biz karışmayız" deme kolaycılığını göstermezdi. Bu konuda TBMM de üç partinin bir metinde mutabık kalmasına karşın, AKP tarafından kabul edilmeyip her nedense bu olayda özel düzenlemeye girişilmesi de manidardır.

Sanıkların bildirdikleri tanıklar dahi dinlemeden, sonradan üretildiğini iddia ettikleri dijital veriler bilirkişiye dahi gönderilmeden ,avukatları olmaksızın ağır hapis cezalarına çarptırılan Balyoz davasındaki sanıklar AİHS m.6 da belirtilen "**şüpheden sanık yararlanır**" ilkesinden ve adil yargılanma hakkından yararlanabilmişler midir? Burada savunma hakkı ihlal edilmemiş midir?

Yönlendirilmiş gizli tanıklarla, hatta terör suçundan mahkum olmuş ya da hala daha terör suçundan yargılanan sanık konumundaki gizli tanıklarla , mahkum edilmeye çalışılan askerler, bilim adamları ve gazeteciler adil yargılanma hakkından yararlanabilmekte midirler? Gizli tanıkların kimliklerini, kendilerine karşı duydukları husumeti ve toplum içindeki güvenirliliklerini, somut olaylardaki konumlarını bilmeksizin, görünmeyen bir gizli güce karşı savunma hakkını dahi kullanamayan sanıkların adil yargılanma hakkı ihlal edilmemiş midir? Sınırsız oturma yasakları ile avukatların ve sanıkların duruşmalardan men edilmeleri savunma hakkının kısıtlanması değil midir?

Yıllardır hiçbir haklı gerekçe olmaksızın sadece yazdıkları kitaplar, ya da yazıları nedeniyle ,dışarıdan bilgisayarlarına gönderilen virüslü yazılımlarla uydurma dijital verilerle tutuklu bulunan kişilerin bırakınız savunma haklarını ,yaşam hakları, özgürlükleri gasp edilirken asıl insan hakkı ihlali, adil yargılanma hakkı ihlali burada yaşanmıyor mu?

Ağır hasta konumunda olan, iyileşmesi mümkün dahi olmayan tutuklu ve hükümlülerin tedavileri yeterince yaptırılmaksızın ölümcül duruma gelinceye kadar cezaevinde alıkonmaları insan hakkı ihlali değil midir?

Gerçek anlamda savunma hakları ,adil yargılanma hakları ihlal edilen binlerce tutuklu ve hükümlünün yaşadığı sorunlar görmezden gelinmekte ve AKP iktidarına muhalif olan insanların cezaevinde tutulması için her türlü hukuki ve fiili durum sonuna kadar kullanılmaktadır.

AİHM de uzun tutukluluk ve yargılama süreleri, bağımsız ve tarafsız mahkemelerde yargılamaların yapılmaması vb nedenlerle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin adil yargılanma hakkını düzenleyen 6.maddesinin hemen tüm maddelerini ihlal ettiği gerekçesiyle Türkiye mahkumiyet almıştır. Tek mahkumiyet almadığı konu m.6/3-e bendinde düzenlenen "mahkemede kullanılan dili anlamadığı ve konuşamadığı takdirde bir tercüman yardımıyla ücretsiz olarak yargılanmak " hakkıdır. Bu konuda uluslararası bağımsız kuruluşların raporları ve AB ilerleme raporları dahil en ufak bir eleştiri bugüne kadar gündeme gelmemiştir. Ancak ne hikmetse AKP hükümeti Türkiye'nin mahkumiyet kararı aldığı diğer hak ihlallerine yönelik bir düzenleme yapmamakta, mahkumiyet alınmayan tek ilke olan Ceza yargılamalarında ücretsiz tercüman tayin hakkına yönelik bir düzenleme yapma gereğini duymaktadır.

AKP hükümeti Oslo'da yapılan pazarlıkların sonucu olarak yerel yönetimleri güçlendirme iddiasıyla Büyükşehir (bütün şehir) tasarısını dayatmış ve Türkiye nin İdari yapısını değiştirecek idari federalizmin yolunu açacak bir düzenlemeyi meclisten geçirmiştir. Şimdi ise aynı anlayışla ve aynı amaca hizmet edecek ,açıkça yargı dilini değiştirmeye yönelik bu tasarıyı TBMM gündemine getirmiştir.

AKP hükümetinin getirdiği bu tasarıyla, yapay olarak yaratılan sorun, HSYK eliyle çözülebilecekken, ne yazık ki çözülmemiş , yapay olarak yaratılan gündemle yargıda çift dilliliğe neden olacak, toplumu ayrıştıran ve bölen, anayasanın 3. maddesine açıkça aykırı, Türkiye'nin yargılama dili üzerinden üniter yapısını hedef alan bir düzenleme yapılmak istenmektedir. Bu nedenle ülkemiz için taşıdığımız tarihi sorumluluğumuz gereği, AKP hükümet tasarısı ile Ceza muhakemesi Kanunu 202. maddesinde yapmak istenen düzenlemeye muhalefet şerhi koyuyoruz.

Tasarının diğer maddeleriyle ise ceza infaz sistemine yönelik düzenlemeler ve bu düzenlemelerin bir kısmıyla da artan cezaevi mevcudunu azaltmaya yönelik tahliye seçenekleri getirilmektedir.

Tasarının 2.maddesiyle 5275 s Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin infazı hakkındaki kanunun 16.maddesinde yapılmak istenen değişiklikle"maruz kaldığı ağır hastalık veya sakatlık nedeniyle ceza infaz kurumu koşullarında hayatını yalnız idame ettiremeyen ve toplum güvenliği bakımından tehlike oluşturmayacağı değerlendirilen mahkumun cezasının iyileşinceye kadar geri bırakılabileceğine" ilişkin bir düzenleme getirilmektedir.

Bu düzenleme yeterli değildir. Bu düzenlemeye "**Hastalığının ilerleme riski olan ve hayati tehlike içeren, hastane koşullarında sıkı takibi gereken**" kişilerin de eklenmesi yönündeki önerimiz reddedilmiştir.

Yine bu maddede halen uygulanmakta olan ağır hasta mahkum ve tutuklularla ilgili verilecek raporlarda son onay mercii Adli Tıp Kurumudur. Adli Tıp Kurumu ise ne yazık ki hasta ölümcül bir vaziye gelinceye kadar diğer hastanelerce verilen raporları onaylamamaktadır. Oysaki önemli olan hastanın en iyi koşullarda tedavi olmasının sağlanması ve hayata yeniden döndürülmesi olmalıdır. Cezaevi koşullarında ise bu mümkün değildir. Bu nedenle Adalet Bakanlığı tarafından belirlenecek diğer üniversite ve araştırma hastanelerinin vereceği raporların da geçerli olması ve Adli Tıp Kurumunca onay verilmesinin kaldırılmasına ilişkin talebimiz reddedilmiştir.

Tasarının 2. ve 3. maddesinde 5275 s. Yasanın 16. ve 17.maddelerinde 3 yılın altında ceza almış olan ve cezaevinde gebe kalmış kadınlara yönelik ve kasten işlenen suçlarda 3 yıl ve altında ceza almış kişilere yönelik ya da en azından çocuklar açısından terör suçu ya da adli suç ayrımı yapılmaksızın infazın ertelenmesinin ve infaza ara verilebilmesinin mümkün olması yönündeki önerimiz kabul edilmemiştir.

Her iki maddenin de şu anki halinde terör suçu ,adli suç ayrımı yapılmamaktadır. Üstelik AKP iktidarı döneminde bağımlı ve taraflı haline gelen yargı eliyle parasız eğitim isteyen gençler bildiri dağıtan kişiler hatta özlük hakları için basın açıklaması yapan sendikacılar memurlar terör suçu kapsamında yargılanabilmekte ve ceza almaktadırlar.3 yıl ve altında ceza almış kişilerin zaten silahlı terör örgütü üyesi olması gibi ya da ciddi cinsel istismar suçu olan ırza tecavüz gibi suçları işlemiş olmaları mümkün değildir. Sanığın 3 yıl ve altında ceza aldığı suçlar toplum gözünde de hafif nitelikli suçlardan sayılacağından bu suçlara ilişkin infaz sisteminde bir ayırım yapılması doğru değildir. Anayasanın eşitlik ilkesine aykırı böylesi bir ayırımın yapılması durumunda AKP iktidarında yargıda yaratılan tahribat nedeniyle infaz erteleme sisteminden AKP hükümetinin sakıncalı gördüğü hiç kimse yararlanamayacaktır.

Adalet komisyonunda tasarının görüşmeleri sırasında bu konulardaki önerilerimizin dikkate alınacağını umuyoruz.

Yukarıda ayrıntılı olarak anlattığımız üzere özellikle tasarının I. maddesiyle getirilen Türkçe bilen sanığın istediği dilde savunmasını yapabilmesi ve bu nedenle tercüman tayin edilmesine yönelik düzenlemenin

- Uluslararası hukukta bir karşılığı olmadığından ve AİHS m.6 Adil yargılanma hakkı çerçevesinde ülkemize böylesi bir yükümlülük yüklenmediği gibi AİHM de bir mahkumiyet kararı olmadığından;

- Resmi dili bilen kişiler açısından istediği dilde savunma yapabilmesine ilişkin hiçbir demokratik ülkede bir düzenleme olmadığından;

- Lozan antlaşması m.39/5 Müslüman olmayan (Hristiyan) azınlıklara yönelik bir düzenleme olup, getirilen bu tasarının böylesi bir dayanağı da bulunmadığından

- Düzenleme Anayasa m.3 "Türkiye devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçedir ve Anayasa m.4 "...3 üncü maddesi hükümleri değiştirilemez, ve değiştirilmesi teklif edilemez." hükümlerine açıkça aykırı olduğundan ve Anayasa'nın değiştirilemez maddeleri açıkça çiğnenip ANAYASA'YI İHLAL SUÇU İŞLENDİĞİNDEN;

- Bu düzenleme ile yargıda çift dil yaratılacağı gibi,kamuoyuna yansıtıldığına göre yakın zamanda kamuda ve eğitimde de Kürtçenin ikinci dil olacak şekilde düzenlemelerin TBMM gündemine getirileceği ,bu düzenlemelerin ise ülkenin üniter yapısını hedef alması nedeniyle , ülkenin bölünmesine yol açacağından;

ÜLKEMİZE KARŞI DUYDUĞUMUZ TARİHSEL SORUMLULUK GEREĞİ
TASARIYA MUHALEFET ŞERHİ KOYUYORUZ.

26.11.2012

Dilek Akağün Yılmaz

Ömer Süha Aldan

Uşak

Muğla

MUHALEFET ŞERHİ

Ceza Muhakemesi Kanunu İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı alt komisyon raporuna ve çoğunluk görüşüne arz edilen nedenlerle muhalifim:

Tasarı, ceza infaz sisteminde şikâyet edilen kimi konularda yeni düzenlemeler yapmakta, diğer taraftan da "anadile savunma" yapma imkânı getiren bir düzenleme getirmektedir.

Burada önemi nedeniyle sadece tasarının 1. Maddesine ilişkin görüşler ifade edilecek, diğer maddelere ilişkin olarak gerekirse üst Komisyonunda beyanda bulunulacaktır.

Göktürklerden bu tarafa, tarihte kurulmuş bulunan Türk Devletlerinin tamamına yakın kısmının resmi dili hep Türkçe olmuştur. 1876-1924-1960 ve 1982 Anayasalarında da resmi dilin Türkçe olduğu açıkça belirtilmiştir.

Zira dil, Milli Birliğimiz ve Millet olmamızın en önemli birleştirici unsurudur.

Wilhelm von Humboldt dil konusunda şunları söylemektedir "Gerçek vatan, aslında dildir. Vatandan en hızlı, en kolay uzaklaşma dil yoluyla olur ; ve hatta en sessizce gerçekleşen yolda budur."

Son zamanlarda, Türkçe dışındaki dillerinde Kamu alanında serbestçe kullanım konusunda bilinçli-bilinçsiz bir süreç yaşanmaktadır. Bu taleplerden biri de " anadilde savunma" hakkı diye tanımlanan istektir.

Konunun siyasi değerlendirmesini üst Komisyona bırakarak, anadilde savunma isteklerinin, gerek iç Hukukumuz gerekse Uluslararası Hukuk açısından değerlendirmesi yapılacaktır.

İÇHUKUK AÇISINDAN:

Ceza Muhakemesi Kanunu 202. Maddesi: meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilmeyen sanık veya mağdura, iddia ve savunmanın esaslı noktalarının tercüman aracılığıyla tercüme edileceğini" düzenlemiştir. Kişinin bu maddeden yararlanabilmesi için meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilmemesi gerekir.

Yeni düzenlemede ise "Meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilen sanığın, iddianamenin okunması ve Esas hakkındaki mütalaanın verilmesi üzerine sözlü savunmasını "kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde yapabileceğini" düzenlemektedir.

Her ne kadar maddede Anadil ifadesi geçmiyorsa da, kastedilen resmi Hukuk dilinden başka bir dilde savunma yapmayı içermektedir.

İç Hukukumuzda konu, Adalete erişim, Tercüme ve tercümanlık hizmetleri bağlamında ele alınmış ve meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilmeyen sanık ve mağdur tercüman hakkından yararlandırılmıştır.

Hatta ülkemiz tercümanlık hizmetlerini özel Hukuk alanında da karşılayarak birçok ülkeden daha farklı bir konumdadır.

Ceza Muhakemesi Kanunu 202 ve 324 maddelerinin düzenlenme amacı bu kapsamdadır. Bu güne kadar uygulamada bu yönde seyretmiştir.

- Adalet Bakanlığının 1996 Tarihli Genelgesi; Tercüman hakkını, yargılama dilini anlamama ya da sağır ve dilsiz olma durumlarıyla sınırlandırmıştır.

-Yargıtay Ceza Genel Kurulu 96/6 E. 96/33 K. Sayılı Kararında: ücretsiz, tercüman hakkını, mahkeme dilini anlamayanlar için geçerli saymıştır. (Türkiye'de Adalete Erişim - TESEV yayınları)

-Yargıtay 9. CD 06.10.2011 tarih E.No:2011/9614 - Karar No: 2011/27772,

-Yargıtay 9. CD 27.12.2011 tarih E.No:2011/11804 - Karar No: 2011/30673,

-Yargıtay Ceza Genel Kurulu 2011/10 -182 Esas - 2011/204 Karar No. sayılı kararları hep bu istikamettedir.

ULUSLARARASI HUKUK VE UYGULAMALAR AÇISINDAN:

-Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesinin uygulanmasını izleyen Birleşmiş Milletler İnsan hakları Komitesi "devletler tarafından mahkemelerde yalnızca bir resmi dil kullanılmasına ilişkin düzenleme yapılmasının, adil yargılanma hakkının ihlali olmadığına ve adil yargılanmanın kendisini resmi dilde ifade edebilen kişiye kendi anadilinde tercüman hizmeti sağlamayı gerektirmediğine" karar vermiştir.

-Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin adil yargılama hakkını düzenleyen 6. Maddesinin 3(e) bendinde " duruşmada kullanılan dili anlayamadığı ya da konuşmadığı durumlarda tercüman yardımından yararlanma hakkından söz edilmektedir.

-Avrupa Birliğinin 2010/64 sayılı direktifi de" tercüman hakları, şüphelinin ya da sanığın resmi Hukuk dilini konuşmadığı ya da anlamadığı durumlarla sınırlayarak tanımlanmıştır. (Türkiye'de Adalet Erişim- TESEV yayınları)

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ KARARLARI:

- Zana / Türkiye Davası

-Öztürk / Federal Almanya 21/02/1984, 8544/79

-Luedicke, Belkacem ve Koç/Almanya 28/11/1978, 6210/73 Kararları.

Uluslararası sözleşmeler ve uygulamalar yargılandığı ülkenin resmi Hukuk dilini bildiği halde, anadilinde veya başka bir dilde savunma yapma taleplerini kabul etmemiş, referans bir norm ya da istikrar kazanmış bir içtihat üretme ihtiyacı duymamıştır.

Bu husus savunma hakkı ya da adil yargılanma hakkı kapsamında değerlendirilmemiştir.

Tek tek Avrupa Birliği ülke mevzuatları incelendiğinde benzer durum görülmektedir.

Türkiye'de tercüme hizmetleri konusunda uluslararası uygulamaya paralel bir düzenleme yapmıştır. (CMK 202;324 ve ilgili diğer mevzuat)

Bazı görüşlerde Lozan 39 / 5 maddesinin anadilde savunma hakkı tanıdığı yolunda iddialar varsa da, bu temelsiz bir savunmadır.

Öncelikle 39. Madde sözleşmenin azınlıkların korunmasına ilişkin bölümündedir. Lozan Antlaşmasına göre ülkemizde kimlerin azınlık olduğu bellidir.

Lozan 39 / son Türk vatandaşlarına ana dilde ifade verme ya da serbestisi getirmemiştir. Türkçeden başka dil konuşan kişinin, mahkemede bu dili dillendirmesi için kolaylık gösterilmesini hedeflemiştir.(Prof. Dr. Sibel ÖZEL Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi)

Anlaşılabacağı üzere, Türkçe dışındaki dillerin Kamu da serbestçe kullanılması talebi, çok dilli, etnik azınlık yaratmaya yönelik siyasi içeriklidir.

Bu yönüyle de: Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. DİLİ TÜRKÇE'dir diyen Anayasa'nın değiştirilemez maddeleri arasında bulunan 3. Maddesine aykırıdır.

Evvel emirde üst komisyonda Anayasaya aykırılık itirazı görüşülmesi ve tasarının 1. Maddesinin bu yönüyle reddedilmesi gerekir.

26/11/2012

Sayılarımı arz ederim.

Murat Başesgioğlu

İstanbul

MUHALEFET ŞERHİ

1/708 Sıra Sayılı "Ceza Muhakemesi Kanunu ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı"na, ilişkin muhalefet şerhim aşağıdaki gibidir.

Bilgilerinize sunarım.

Murat Bozlak

Adana

1) Tasarının Birinci maddesi, özde toplumsal sorunların başında yer alan anadilde savunma hakkına ilişkindir. Kamuoyu da tasarıyı "anadilde savunma hakkını" tanıyan tasarı olarak bilmekte ve tasarı esas itibariyle bu özle tartışılmaktadır.

Tasarının birinci maddesinde, yargılama boyunca sadece iki noktada sanığa en iyi bildiği dilde (anadil dahil) sözlü savunma yapma hakkı tanınmaktadır.

Bu hak, iddianamenin okunmasından sonra sanığın yapacağı savunma konusunda verilmiş, bir de deliller toplanıp karar aşamasına gelinmesi üzerine savcının esas hakkındaki mütalaası üzerine sanığın yapacağı savunma için öngörülmüştür. Bu iki hal dışında yargılamanın diğer süreçlerinde bu hak sanıklara tanınmamaktadır. Bu hakkın yargılama sürecinin başından sonuna kadar ki tüm aşamalarında tanınmamış olması ciddi bir eksiklikler. Adil yargılanma hakkına aykırı olduğu gibi, kanunun yürürlüğe girmesinden sonraki dönemde de ciddi sorun ve sıkıntılara yol açabilecek niteliktedir.

Bilindiği gibi, yargılama Ceza Muhakemeleri Usulü Yasasına göre, iki temel evreden oluşmaktadır. Birinci evresi soruşturma evresi olup, savcılık ve emniyet safhasını kapsayan safhadır. Bu safhada, sanığa en iyi bildiği dilde kendisini savunma imkanı verilmemektedir. Davanın açılıp açılmamasının kararlaştırıldığı bu evre son derece önemlidir. Bu evrede tanınmayan bir hakkın bundan sonraki aşamada tanınması yargılama bütünlüğü açısından ve adil yargılanma ilkesi açısından sakıncalıdır. Bu hakkın yargılamanın tüm aşamalarında tanınması gerektiği kanısındayız.

Yargılamanın kovuşturma evresi diye isimlendirilen aşamasında da bu hakkın kovuşturmayla ilişkin tüm işlemlerde tanınmaması yine ciddi bir eksiklikler.

Ceza Muhakemesi esas itibariyle sözlü usule tabi olmakla birlikte, Ceza Muhakemesinde yazılı savunma pratikte, en çok başvurulana savunma biçimidir. Özellikle de yargılama sırasında bilirkişi raporları ve tanık beyanlarına karşı başvurulana bir yöntemdir.

Bu bakımdan, sözlü savunmada tanınana bu hakkın yazılı savunmada tanınmaması ayrı bir eksiklikler.

Yine tasarının Birinci maddesinde, tercüman ücreti sonuç itibariyle sanığa yüklendiği için parasız olanların bu haktan yararlanma olanağı da peşinen ortadan kalkmaktadır. Bu anlamda da tasarı ciddi bir eksikliği içermektedir.

Keza, bu hakkın yargılama sürecini uzatmaya matuf olarak kullanılamayacağı ve bunun takdirinin hakime bırakılması bu hakkın keyfi olarak kullandırılmamasının yolunu açabileceği ihtimaline binaen bu yönüyle de tasarı eksiktir. Bu hakkın kullanılıp kullanılmayacağı tamamen sanığın iradesine bırakılmalıdır.

2) Hapis cezasının infazının ertelenmesine ilişkin değişiklik içeren Tasarının İkinci maddesi ile infaz sisteminde iyileştirme değil suç tipi ayırımı yapılarak 3713 Sayılı kanun kapsamında yer alan suçlardan hükümlü olanlar aleyhine özel bir düzenleme öngörülmektedir.

Kanun tasarısıyla 3713 Sayılı Kanun kapsamında yer alan suçlardan hükümlü olan gebe kalanlara negatif ayırmacılık yapılmış ve bu kişilerin ceza infaz kurumunda kalarak geçici de olsa infazlarının ertelenmesi engellenmiştir. Bu durum, analık hakları ile çocuk hakları bakımından yeni bir ihlal yarattığı gibi açık bir ayırmacı muameleye de yol açıcı niteliktedir.

Tasarı metninde, maruz kaldığı ağır bir hastalık veya sakatlık nedeniyle ceza infaz kurumu koşullarında hayatını yalnız idame ettiremeyen mahkumların toplum güvenliği bakımından cezasının infazının iyileşinceye kadar geri bırakılması, cezaevi yöneticilerinin sanığın "toplum güvenliği bakımından tehlike teşkil etmeyeceği kanaat ve kararına" bağlanmış olması bu hakkın kullanılmasını ciddi anlamda engelleyici niteliktedir. Bu hakkın kullanımı, cezaevi idaresinin takdirine bırakılmayıp raporun tek başına yeterli sayılması gerektiği kanaatindeyim.

3) Tasarının Üçüncü maddesinde yapılan değişiklik, infazda iyileştirme değil, mevcut maddeden geriye gidilerek, infaz rejimini daha da ağırlaştırmaktadır.

Mevcut maddede olmadığı halde, erteleme talebinin kimi suçlar için özellikle de 3713 Sayılı Kanun kapsamına giren suçlar için kabul edilmeyeceğinin öngörülmüş olması eşitlik ilkesine aykırı olduğu gibi, mahpusların işledikleri suçlar bakımından farklı infaz rejimine tabi tutulamayacağına ilişkin Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 09. 12. 1988 tarih ve 43/173 Sayılı kararına da aykırıdır.

4) Tasarı ile sanığa tanınan en iyi bildiği dilde (anadilde) sözlü savunma yapma hakkı ve yine Ceza İnfaz Yasasına ilişkin öngörülen değişiklikleri olumlu bulmakla birlikte, tasarıdaki yukarıda dikkat çektiğimiz eksiklikler ile diğer eksiklikler konusunda verdiğimiz değişiklik önergeleri ne yazık ki alt komisyonda reddedilmiştir. Bu eksikliklerin giderilmesi için aynı değişiklik önergelerimizi komisyona da arz edeceğiz.

ALT KOMİSYON METNİ

**CEZA MUHALEMESİ KANUNU İLE CEZA VE GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN İNFAZI
HAKKINDA KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TASARISI**

MADDE 1- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 202 nci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “Bu madde hükümleri,” ibaresi “Birinci ve ikinci fıkra hükümleri,” şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“(4) Meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilen sanık,

a) İddianamenin okunması,

b) Esas hakkındaki mütalâanın verilmesi,

üzerine sözlü savunmasını, kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde yapabilir. Bu durumda tercüme hizmetleri, beşinci fıkra uyarınca oluşturulan listeden, sanığın seçeceği tercüman tarafından yerine getirilir. Bu imkân, yargılamanın sürüncemede bırakılması amacına yönelik olarak kötüye kullanılmaz.

(5) Tercümanlar, il adli yargı adalet komisyonlarının her yıl düzenlenen listede yer alan kişiler arasından seçilirler. Cumhuriyet savcıları ve hâkimler yalnız bulundukları il bakımından yapılmış listelerden değil, diğer illerde oluşturulmuş listelerden de tercüman seçebilirler. Bu listelerin düzenlenmesine ve listelerde yer alanların çıkarılmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.”

MADDE 2- 5271 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 1- (1) Bu Kanunun 202 nci maddesinin beşinci fıkrasında öngörülen yönetmelik, Adalet Bakanlığınca bu maddeyi ihdas eden Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde çıkarılır. Bu yönetmelik uyarınca tercüman listeleri oluşturuncaya kadar bu Kanunun 202 nci maddesinin dördüncü fıkrasında düzenlenen tercüme hizmetleri sanığın kendi getireceği tercüman tarafından verilir.”

MADDE 3- 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 16 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “üçer aylık” ibaresi “bire yıl” şeklinde değiştirilmiş, dördüncü fıkrasına aşağıdaki cümleler ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamında yer alan suçlardan mahkûm olanlardan kapalı ceza infaz kurumuna girdikten sonra geber kalanlar hakkında bu fıkra hükmü uygulanmaz. Bu kişilerin cezası, ceza infaz kurumlarında kendileri için düzenlenen uygun yerlerde infaz olunur.”

“(5) Maruz kaldığı ağır bir hastalık veya sakatlık nedeniyle ceza infaz kurumu koşullarında hayatını yalnız idame ettiremeyen ve toplum güvenliği bakımından tehlike oluşturmayacağı değerlendirilen mahkûmun cezasının infazı, üçüncü fıkrada belirlenen usûle göre iyileşinceye kadar geri bırakılabilir.”

MADDE 4- 5275 sayılı Kanunun 17 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 17- (1) Kasten işlenen suçlarda üç yıl, taksirle işlenen suçlarda ise beş yıl veya daha az süreli hapis cezalarının infazı, çağrı üzerine gelen hükümlünün istemi üzerine, Cumhuriyet Başsavcılığınca ertelenebilir.

(2) Erteleme, her defasında bir yılı geçmemek üzere, en fazla iki kez uygulanabilir.

(3) Erteleme süresi içinde, hükümlü hakkında kasten işlenen bir suçtan dolayı kamu davası açılması hâlinde, erteleme kararı kaldırılarak ceza derhal infaz olunur.

(4) Birinci fıkrada belirtilen hapis cezalarının infazına başlanmış olsa bile, hükümlünün yüksek öğrenimini bitirebilmesi, ana, baba, eş veya çocuklarının ölümü veya bu kişilerin sürekli hastalık veya malûllükleri nedeniyle ailenin ticari faaliyetlerinin yürütülebilmesinin veya tarım topraklarının işlenebilmesinin imkânsız hâle gelmesi veya hükümlünün hastalığının sürekli bir tedaviyi gerektirmesi gibi zorunlu ve çok ivedi hâllerde, Cumhuriyet Başsavcılığınca altı ayı geçmeyen sürelerle hapis cezasının infazına ara verilebilir. Ancak bu ara verme iki defadan fazla olamaz.

(5) Erteleme isteminin kabulü, güvence gösterilmesine veya diğer bir şarta bağlanabilir.

(6) Bu madde hükümleri;

a) Terör suçları, örgüt faaliyetleri çerçevesinde işlenen suçlar ve cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlardan mahkûm olanlar,

b) Mükerrirlere özgü infaz rejimi uygulanmasına karar verilenler,

c) Disiplin veya tazyik hapsine mahkûm olanlar,

hakkında uygulanmaz.”

MADDE 5- 5275 sayılı Kanunun 19 uncu maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(2) Kasten işlenen suçlarda üç yıl, taksirle işlenen suçlarda ise beş yıldan fazla hapis cezasının infazı için doğrudan yakalama emri çıkarılır.”

“(3) Adli para cezasından çevrilen hapsin infazında hükümlüye öncelikle çağrı kâğıdı gönderilir.”

MADDE 6- 5275 sayılı Kanunun 51 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 51- (1) Hükümlüler, kurum içindeki veya dışındaki genel durumları, eğitim ve iyileştirme faaliyetlerine etkin katılımları, kurum düzenine karşı tutumları ve kendilerine verilen işlerdeki gayretleri dikkate alınarak teşvik esaslı ödüllerden yararlandırılabilirler.

(2) Bu madde hükümleri, çocuk hükümlüler için de geçerlidir.

(3) Hükümlülere verilebilecek ödüller şunlardır:

a) Kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan evli hükümlüler, en geç üç ayda bir kez olmak üzere, üç saatten yirmidört saate kadar eşleri ile kurum veya eklentilerinde ceza infaz kurumu personelinin yakın nezareti olmaksızın mahrem şekilde görüştürülebilir.

b) Çocuk hükümlülere, en geç iki ayda bir kez olmak üzere, üç saatten yirmidört saate kadar ana ve babasıyla veya vasisiyle kurum ya da eklentilerinde ceza infaz kurumu personelinin yakın nezareti olmaksızın aile görüşmesi yaptırılabilir.

- c) Haftalık ziyaret süresi iki saate kadar uzatılabilir.
- d) Kapalı ziyaret yerine açık ziyaret yaptırılabilir.
- e) Üst üste kullanılmayan en fazla üç haftalık ziyaret süresi toplu olarak kullanılabilir.
- f) Haftalık telefonla görüşme süresi veya sayısı iki katına kadar artırılabilir.
- g) Sosyal, kültürel veya sportif etkinliklerden öncelikli veya daha uzun süreli yararlanmaları sağlanabilir.
- h) Haftalık harcama miktarı yarı oranında artırılabilir.
- ı) Tek kişilik odalarda televizyon bulundurma imkânı verilebilir.
- j) Hediye verilebilir.
- k) Takdir belgesi veya tavsiye mektubu verilebilir.
- (4) Ödüllendirme sisteminin usûl ve esasları ile bu ödüllerden yararlanmanın kapsam ve şartları, suç türleri dikkate alınarak yönetmelikle belirlenir.”

MADDE 7- 5275 sayılı Kanunun 54 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Çocuk hükümlüler bakımından bu fıkranın (b) bendi uygulanmaz.”

MADDE 8- 5275 sayılı Kanunun 58 inci maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde, dördüncü fıkrasında yer alan “Nakil” ibaresi “Görevli nezaretinde yapılan nakiller” şeklinde değiştirilmiştir.

“(3) Çocuk eğitimevlerine nakiller kurum görevlisinin nezaretinde yapılır. Açık ceza infaz kurumlarına nakiller ise kurum görevlisi olmaksızın yapılır. Bu hâlde hükümlünün, aynı il sınırları içinde bulunan ceza infaz kurumları arasındaki nakillerde aynı gün içinde; farklı illerde bulunan ceza infaz kurumları arasındaki nakillerde ise kurum amirinin kırksekiz saati geçmeyecek şekilde belirleyeceği süre içinde, nakledildiği açık ceza infaz kurumuna giriş yapması gerekir.”

MADDE 9- 5275 sayılı Kanunun 83 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Çocuk hükümlüler için ziyaret süresi bir saatten az üç saatten fazla olmamak üzere belirlenir.”

MADDE 10- 5275 sayılı Kanunun 94 üncü maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Hükümlünün, izin süresi içinde gece konaklaması gerektiği takdirde, kendi evi veya (a) bendinde belirtilen bir yakınının evinde, güvenli görülen başka bir yerde ya da gidilen yerde bulunan kapalı ceza infaz kurumunda kalmasına, güvenlik hususu değerlendirilmek ve gerekli güvenlik tedbirleri alınmak suretiyle, gidilen yerin valisi tarafından karar verilir.”

MADDE 11- 5275 sayılı Kanunun 95 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “yılda en çok üç kez olmak üzere her defasında” ibaresi “üç ayda bir,” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 12- 5275 sayılı Kanunun 116 ncı maddesinin dördüncü fıkrasının birinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“İkinci ve üçüncü fıkraya göre izin verilen tutuklunun, izin süresi içinde gece konaklaması gerektiği takdirde, kendi evi veya ikinci fıkrada belirtilen bir yakınının evinde, güvenli görülen başka bir yerde ya da gidilen yerde bulunan kapalı ceza infaz kurumunda kalmasına, güvenlik hususu değerlendirilmek ve gerekli güvenlik tedbirleri alınmak suretiyle, gidilen yerin valisi tarafından karar verilir.”

“(5) Dördüncü fıkra ile 94 üncü maddenin ikinci fıkrasının uygulamasına ilişkin usûl ve esaslar Adalet ve İçişleri bakanlıklarınca müştereken hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.”

MADDE 13- 5275 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 4- (1) 105/A maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde ve ikinci fıkrasında belirtilen altı aylık süre şartı ile birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen cezanın belirli bir süre infaz edilmesine ilişkin şart 31/12/2015 tarihine kadar uygulanmaz.”

MADDE 14- Bu Kanunun 6 ncı maddesi yayımı tarihinden iki ay sonra, diğer maddeleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 15- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Adalet Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Adalet Komisyonu

3/12/2012

Esas No: 1/708, 2/240, 2/262, 2/373, 2/539, 2/934, 2/955, 2/956

Karar No: 16

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

“Ceza Muhakemesi Kanunu ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı (1/708)” 13/11/2012 tarihinde esas Komisyon olarak Adalet Komisyonuna ve tali Komisyon olarak da İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna havale edilmiştir. Tasarı, Komisyonumuzun 20/11/2012 tarihli toplantısında Adalet Komisyonu Başkanı Ankara Milletvekili Ahmet İyimaya başkanlığında Hükümeti temsilen Adalet Bakanı Sadullah Ergin ile Adalet Bakanlığı, Yargıtay Başkanlığı ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı temsilcilerinin katılımlarıyla görüşülmüştür. İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu’nun 32 sayılı Raporu 19/11/2012 tarihinde Komisyonumuza tevdi edilmiştir.

Komisyonumuz tarafından “İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal’ın Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” (2/240), “İstanbul Milletvekili Sırrı Süreyya Önder’in 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun Kimi Maddelerinin Değiştirilmesine İlişkin Yasa Teklifi” (2/262), “Hakkari Milletvekili Adil Kurt’un 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine İlişkin Yasa Teklifi” (2/373), “İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanırkulu’nun 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi” (2/539), “Barış ve Demokrasi Partisi Grup Başkanvekili Bingöl Milletvekili İdris Baluken’in Ceza Muhakemesi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” (2/934), “İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal’ın 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” (2/955) ile “İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal’ın Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” (2/956) İçtüzüğü’ n 26’ncı maddesi uyarınca Komisyon gündemine alınmıştır. Gündeme alınan işler, 1/708 esas numaralı Tasarı esas alınmak üzere Türkiye

Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü' nün 35'inci maddesi uyarınca birleştirilmiş ve daha ayrıntılı incelenmek üzere dokuz üyeden müteşkil bir Alt Komisyona havale edilmiştir.

Alt Komisyon, Isparta Milletvekili Recep Özel'in başkanlığındaki 21/11/2012 tarihli toplantısında, Adalet Bakanlığı ve Yargıtay Başkanlığı temsilcileri ile Gazi Üniversitesi Öğretim üyeleri Prof. Dr. İzzet Özgenç ve Prof. Dr. Cumhuri Şahin'in katılımlarıyla gündemindeki işleri görüşmüştür. Alt Komisyon raporu 18/5/2012 tarihinde Komisyonumuza tevdi edilmiştir.

Komisyonumuz, Alt Komisyon tarafından tanzim edilen metin üzerinden 27/11/2012 ile 28/11/2012 tarihlerinde görüşmeler devam etmiştir. Görüşmelere Hükümeti temsilen Adalet Bakanı Sadullah Ergin ile Adalet Bakanlığı, Yargıtay, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Türkiye Barolar Birliği temsilcileri ile Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim üyeleri Prof. Dr. İzzet Özgenç ile Prof. Dr. Cumhuri Şahin ve TOBB Üniversitesi Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Ozan Ergül katılmışlardır. Görüşmelerin tamamı tutanağa bağlanmıştır. İçtüzüğü'n 45'inci maddesi uyarınca Genel Kurul çalışmalarında Komisyonumuzu temsil etmek üzere Bartın Milletvekili Yılmaz Tunç, Bursa Milletvekili Hakan Çavuşoğlu, Isparta Milletvekili Recep Özel ile İstanbul Milletvekili Bülent Turan özel sözcü seçilmişlerdir.

Komisyonumuzda müzakereler esnasında Tasarı hakkında aşağıdaki karşıt görüşler dile getirilmiştir.

Tasarının aleyhinde dile getirilen görüşler aşağıdaki gibidir:

Tasarının gerekçesinde 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Kanunun 202'nci maddesindeki düzenlemenin amacı, savunma hakkının genişletilmesi ve sanıklar hakkında Anayasa'nın 36'ncı maddesinde hükme bağlanan "Hak arama hürriyeti" ve tarafı olduğumuz Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6'ncı maddesinde hükme bağlanan "Adil yargılanma hakkı"nın tam anlamıyla hayata geçirilmesi ve diğer taraftan da modern ceza infaz hukukunun gereklerinin yerine getirilmesi olarak belirtilmiştir. Savunma hakkının genişletilmesi gerekçesi ileri sürülmekteyse de özellikle savunma hakkının kutsallığı noktasında hiç kimsenin herhangi bir tereddüdü olmadığına şüphe yoktur. Ancak özellikle 5271 sayılı Kanunun 202'nci maddesinde yapılması öngörülen değişikliklerin savunma hakkının kutsallığı gerekçesine dayandırılması mümkün olmadığı gibi öngörülen bu düzenleme birçok yönden Anayasa'nın muhtelif hükümlerine aykırılık teşkil etmektedir.

Şöyle ki; Tasarı ile mahkemelerde 5271 Sayılı Kanunun 202'nci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen koşul dışında (meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilmeme), Türkçe bilen sanıklar açısından kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği dilde savunma yapabilmesine imkân verilerek alternatif bir dil kullanmasına izin verilmesi öngörüldüğünden bu uygulama beraberinde alternatif bir yargılama dilinin oluşturulmasına neden olacaktır. Bu nedenle Tasarı ile öngörülen düzenleme;

- Öncelikle etnik imtiyaz oluşturulması kuvvetle muhtemel olduğundan Anayasa'nın Başlangıç hükümlerinde yer alan *"Hiçbir faaliyetin Türk milli menfaatlerinin, Türk varlığının, Devleti ve ülkesiyle bölünmezliği esası"* ilkesine,

- Yine aynı nedenle ve dahi resmi dil olan Türkçe yerine ikame edilebilecek farklı dillerin yargılamalarda kullanılmasına imkan tanınması nedeniyle Anayasa'nın 3'üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan *"Türkiye Devleti, ülkesi ve milleti ile bölünmez bir bütündür. Dili Türkçedir"* hükmüne,

- Anayasa'nın 3'üncü maddesine açıkça aykırı olduğundan düzenleme ile bu hükmün dolaylı olarak değiştirilmesi neticesi doğacağından Anayasa'nın 4' üncü maddesinde yer alan *"Anayasanın 1 inci maddesindeki Devletin şeklinin Cumhuriyet olduğu hakkındaki hüküm ile, 2 nci maddesindeki Cumhuriyetin nitelikleri ve 3 üncü maddesi hükümleri değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edilemez."* hükmüne,

- Yargılama yetkisinin egemenlik hakkının en temel göstergelerinden biri olması ve yargılamanın da Devletin resmi dili ile yapılmasının bu egemenlik hakkının kullanılmasının olmazsa olmaz unsuru olması nedeniyle ceza yargılamasına konu belli işlemlerinin Türkçe dışındaki dillerde yapılması halinde belli bir etnik kökene imtiyaz tanınmış olacağından Anayasa' nın 6'ncı maddesinde üçüncü fıkrasında yer alan *"Egemenliğin kullanılması, hiçbir surette hiçbir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamaz"* hükmüne,

- Esas hakkındaki mütalaanın verilmesinden sonra sanığın sözlü savunmasını kendisini daha iyi ifade edebileceğini belirttiği dilde yapabilmesine imkân verilmesinin dolaylı sonucu olarak Cumhuriyet savcısı bulunmayan mahkemelerde (örneğin sulh ceza mahkemeleri ve 2014 yılına kadar asliye ceza mahkemeleri) bu hakkın kullanılmasına imkân verilmediğinden Anayasa'nın 10'uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan *"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir."* hükmüne,

- Yine yukarıda belirtildiği gibi belli bir etnik kökene etnik imtiyaz tanındığından Anayasa'nın 10'uncu maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan *"Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz"* hükmüne,

- Anayasa hükümleri herkes hakkında hüküm ve sonuç doğurduğundan ve bağlayıcı olduğundan Anayasa'nın 3' üncü maddesinin değiştirilmeyeceğine ve değiştirilmesinin teklif dahi edilemeyeceğine dair hüküm dolayısıyla (m.4) Anayasa'nın 11' inci maddesinde yer alan *"Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz."* hükmüne,

- Düzenleme ile resmi dil olan Türkçe' ye alternatif bir yargılama dili oluşturulmaya çalışıldığından ve bu nedenle de toplumsal bir karmaşaya ve belki de milletin bölünmez bütünlüğüne aykırı neticelerin doğmasına neden olunabileceğinden Anayasa' nın 14' üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan *"Anayasada yer alan hak ve hürriyetlerden hiçbiri, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmayı ve insan haklarına dayanan demokratik ve lâik Cumhuriyeti ortadan kaldırmayı amaçlayan faaliyetler biçiminde kullanılamaz."* hükmüne,

- Türkçe bilen sanıklara buna rağmen farklı bir dille savunma yapma imkânı tanınması nedeniyle yargılamaların daha uzun sürelerde ve daha fazla masrafla bitmesine neden olunabileceğinden Anayasa'nın 141' inci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan *"Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir."* hükmüne,

- Tasarı ile sanığa tercümanını kendisinin seçmesine imkân tanınması, öncelikle mahkemenin elinde olan bir yetkinin sanığa devredilmesi sonucunu doğuracağından ceza yargılaması hukukunun maddi gerçeğe ulaşma amacına aykırılık teşkil etmektedir. Kaldı ki, bu şekilde bir uygulamaya meydan verildiği takdirde 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu bağlamında da bazı sakıncalar doğacaktır. Zira 5237 sayılı Kanunun 276'ncı maddesinin ikinci fıkrası uyarınca yargı mercileri veya suçtan dolayı kanunen soruşturma yapmak veya yemin altında tanık dinlemek yetkisine sahip bulunan kişi veya kurul tarafından görevlendirilen tercümanın ifade veya belgeleri gerçeğe aykırı olarak tercüme etmesi halinde, hakkında bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunacağı düzenlenmiştir. Hal böyle olunca tercümanın sanık tarafından seçilmesi durumunda, seçilen tercüman, yargı mercileri veya suçtan dolayı kanunen soruşturma yapmak veya yemin altında tanık dinlemek yetkisine sahip bulunan kişi veya kurul tarafından görevlendirilmiş olmayacağından, mahkeme tarafından atanan tercüman açısından bahse konu suç gerçekleşecek ancak sanık tarafından seçilen tercüman tarafından fiil işlendiğinde suç gerçekleşmeyecektir. Söz konusu hüküm bu haliyle de Anayasa'nın 10'uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan *"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir."* hükmüne, aykırıdır.

Bu nedenle Komisyon öncelikle Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü' nün 34 veya 38'inci maddeleri uyarınca gerekli işlemleri tesis etmek zorundadır. Dolayısıyla Anayasa'nın muhtelif hükümlerine açıkça aykırılık teşkil eden Tasarının, özellikle Anayasa' ya aykırılık olup olmadığı yönünde gerekli incelemelerin yapılması amacıyla ihtisas komisyonu olan Anayasa Komisyonu'na tevdi edilmesi, bu seçenek değerlendirilmediği

takdirde Komisyonun Tasarıyı Anayasa'nın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığı noktalarından tetkik etmesi ve neticeten Tasarıyı reddetmesi gerekir.

Tasarı ile değiştirilmesi öngörülen 5271 sayılı Kanunun 202' inci madde gerek Anayasa'nın 36'ncı maddesinde gerekse Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6'ncı maddesinde hükme bağlanan "Adil yargılanma hakkı"nın gereğini karşılamaktadır. Özellikle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6'ncı maddesinin üçüncü fıkrasının (e) bendinde *"Duruşmada kullanılan dili anlamıyor ya da konuşamıyorsa, bir çevirmenin yardımından ücretsiz olarak yararlanmak"* adil yargılanmanın bir gereği olarak düzenlenmiştir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de konuyla ilgili verdiği bir kararında *".... 3-e (madde 6-3-e) bendinin anlamı, bir suç ile itham edilen kişinin şayet mahkemede kullanılan dili anlamıyor ya da konuşamıyorsa, adil bir yargılamadan yararlanabilmesi için anlaması gereken veya mahkemenin diline tercümesi gereken bütün belge ve ifadelerin yazılı veya sözlü olarak tercüme edilmesi amacıyla bir tercümanın hizmetinden parasız olarak yararlanma hakkına sahip olmasıdır."* (Kamasinski/Avusturya kararı, Karar için bkz. Gilles DUTERTRE, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarından Örnekler, Avrupa Konseyi Yayınları, Ankara 2003, s. 270. Brozicek/İtalya davasında da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi aynı yönde bir karar vermiştir. Karar için bkz. Osman DOĞRU, Atilla NALBAN, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi Açıklama ve Önemli Kararlar, C. I, Yüksek Yargı Kurumlarının Avrupa Standartları Bakımından Rollerinin Güçlendirilmesi Ortak Projesi, Şen Matbaası, Ankara 2012, s. 655) şeklindeki hükmüyle tercümandan yararlanma hakkının içeriğinin neleri kapsadığını açıkça ortaya koymuştur. 5271 sayılı Kanunun 202'nci maddesinin birinci fıkrası ise *"Sanık veya mağdur, meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilmiyorsa; mahkeme tarafından atanan tercüman aracılığıyla duruşmadaki iddia ve savunmaya ilişkin esaslı noktalar tercüme edilir."* düzenlemesine yer vermektedir. Bu bağlamda 5271 sayılı Kanunun 202' inci maddesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6' ncı maddesinin gereklerini karşılamaktadır. Bu nedenle söz konusu düzenlemeye savunma hakkının tam anlamıyla gerçekleştirilmesini temelinde bir gerekçe bulunmaya çalışılması doğru değildir. Kaldı ki, Tasarı ile yapılması öngörülen değişiklik, tercüman giderlerini sanığa yükletmesi, Cumhuriyet savcısı olmayan mahkemelerde uygulanmasının söz konusu olmaması ve sadece belli durumlara ilişkin olarak kullanılabilir bir hak olarak düzenlemesi nedeniyle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6' ncı maddesinin üçüncü fıkrasının (e) bendine aykırı hale gelecektir. Daha önce hakkında ihlal kararı verilmeyen bir düzenleme, bu nedenle ihlal kararlarına konu olabilecek ve akabinde de daha etkili değişikliklerin yapılmasını gerekli kılacaktır. Dolayısıyla Türkçe bildiği ve meramını Türkçe anlatabilmesine rağmen ana dilde savunma adıyla anılan Tasarıdaki düzenleme Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi' ne aykırılık teşkil etmektedir.

İç hukukta yargılama dilini bilmeyenler bakımından tercüman bulundurulacak hâllere ilişkin düzenleme olmasına ve sanığın Türkçe bilmesine rağmen başka dilde savunma yapma talebi, ana dilde savunma talebi olarak değerlendirilemez; siyasi ve kültürel bir taleptir. Bu şekilde bir talep, hakkın kötüye kullanılması niteliğindedir ve hukuk düzeni tarafından himaye edilemez. (Anayasa m. 14 ve TMK m.2) Yine Tasarının çerçeve 1'inci maddesiyle getirilmek istenen düzenleme yargılamaların uzaması gibi gelecekte uygulamada birçok problemi de beraberinde getirecektir.

Savunma hakkı bir bütün olduğundan, tercüman kullanılması hakkının sadece sözlü savunma safhasına özgülenmesi, ceza yargılamasının maddi gerçeği ortaya çıkarma (amaç sanığın kendini daha iyi ifade edebilmesi ise her şeyin sanığın beyan ettiği bu dile çevrilmesi maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasına hizmet edecektir.) ve bir bütün olma gereğine aykırıdır. İlerleyen aşamalarda bunun yargılamanın tümüne yayılması gereği zuhur ettiği takdirde Türkçe dışında başkaca yargılama dilleri ortaya çıkacaktır. Bu durum kabul edilemez.

Tasarıda sadece “kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde” sözlü savunmaya olanak tanındığı hâlde yazılı savunma bakımından bu hakkın tanınmaması savunma hakkının ihlali anlamına gelir. Savunma hakkının tam olarak kullanılabilmesini teminen, sanığın meramını daha iyi ifade ettiği dilde yazılı savunma yapabilmesine de imkân tanınmalıdır.

Tasarının lehinde dile getirilen görüşler aşağıdaki gibidir:

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi asgari standartları içermektedir. Bu nedenle Sözleşme’ ye taraf Devletler insan haklarının korunmasının sağlanması amacıyla daha kapsamlı düzenlemeleri yapmakta özgürdür. Dolayısıyla Tasarı ile öngörülen düzenleme, savunma hakkının bir gereği olarak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ nden daha ileri bir düzenleme öngörmektedir. Tasarı savunma hakkının gereği gibi hayata geçirilmesi hususunda önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir. Kaldı ki, savunma hakkını genişletmeye yönelik olan Tasarı, Anayasa’ nın 2’ nci maddesinde yer verilen “*milli dayanışma ve adalet anlayışı*”, “*insan haklarına saygılı olma*” ve “*demokratik hukuk devleti*” ilkelerinin bir gereğidir.

Tasarının çerçeve 1’inci maddesiyle getirilen düzenleme ile yargılama dili değişmemektedir. Şüphesiz ki Türkiye Cumhuriyeti Devletinin resmî dili ve yargılama dili Türkçe’ dir. Tasarıdaki düzenleme Anayasa’ da “Hak arama hürriyeti” başlığı altında 36’ncı maddede düzenlen ve “Temel Haklar ve Ödevler” arasında sayılan savunma hakkının daha iyi kullanılabilmesi ve uygulamada karşılaşılan bir takım sorunların giderilmesine yönelik olarak savunma hakkını güçlendirici bir adım olarak telakki edilmektedir.

Diğer taraftan “Devletin dili Türkçedir.” hükmünü 1961 Anayasası’ nda düzenlendiği şekliyle (m. 3) “Devletin resmi dili Türkçedir.” şeklinde anlamak gerekir. Dolayısıyla bu hükümden anlaşılması gereken resmi belge ve yazışmaların Türkçe olması gerektiridir. Savunma hakkı çerçevesinde sanığa kendini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde savunma yapabilmesine imkân tanınması bu çerçevede resmi dile

alternatif bir yargılama dilinin oluşturulması şeklinde telakki edilmesi doğru bir değerlendirme değildir.

Komisyonumuz, gerek Anayasa' nın 11'inci gerek Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü' nün 38'inci maddeleri kapsamında Anayasa' ya aykırılık nedeniyle Tasarının reddedilmesi itirazlarını içeren önergeleri¹, esasa yönelik diğer itirazlardan önce incelemiş ve sonuçlandırmıştır. Komisyonlar dâhil, Yasama Organının Anayasa' ya aykırılık denetimi, niteliği itibarıyla siyasal bir denetimdir ve dolayısıyla oylamayla sonuçlandırma esası geçerlidir. Komisyon, itirazları değerlendirmiş, birbirlerine karşıt görüşleri tartışmış,

¹ Anayasa'ya aykırılık nedeniyle Tasarının reddedilmesi itirazlarını içeren önergeler aşağıdaki gibidir:

(1)

"ADALET KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

Görüşülmekte olan 1/708 Esas Numaralı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısının 5271 Sayılı Kanunun değiştiren 1. Maddesi anayasaya aykırı olduğundan maddelerin müzakeresine geçmeden önce bu konunun değerlendirilerek reddedilmesini arz ve teklif ederiz.

Dilek AKAGÜN YILMAZ
Üşak Milletvekili

Turgut DİBEK
Kırklareli Milletvekili

Bülent TEZCAN
Aydın Milletvekili

Ali İhsan KÖKTÜRK
Zonguldak Milletvekili

GEREKÇE

Getirilen tasarının 1. Maddesi Anayasanın 3. Maddesinde yer alan "Türkiye Devleti ülkesi ve milleti ile bölünmez bütündür. Dili Türkçedir." İlkesine ve Anayasanın 4. Maddesinde yer alan " Cumhuriyetin nitelikleri ve 3. Maddesi hükümleri değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edilemez" ilkesine açıkça aykırıdır. Getiren bu madde ile resmi dil Türkçenin yanında başkaca dillere de resmi dil statüsü tanınmakta ve yargı çok dilli hale getirilmeye çalışılmaktadır. Dolayısıyla, yapılmak istenen bu değişiklik, Anayasanın değiştirilemez hükmünü değiştirme sonucunu doğuracaktır. Yapılmak istenen bir Anayasayı ihlal suçudur, bu nedenle içtüzüğün 38. Maddesi uyarınca Anayasa'ya aykırı bu düzenlemenin reddedilmesi gerekmektedir"

(2)

"ADALET KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

Görüşmekte olduğumuz 1/708 Esas No.lu "Ceza Muhakemesi Kanunu ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı Anayasa'nın değiştirilemez 3. ilgili diğer maddelerine aykırıdır.

Öncelikle Türkiye Büyük Millet Meclisi İç Tüzüğü'nün 38. maddesi gereğince tasarının anayasaya aykırılık yönünden maddelerin müzakeresine geçmeden reddedilmesini arz ve teklif ederiz.

Celal ADAN
İstanbul Milletvekili

Oktay ÖZTÜRK
Erzurum Milletvekili

Murat BAŞESGİOĞLU
İstanbul Milletvekili

GEREKÇE

Görüşmekte olduğumuz 1/708 Esas No.lu Kanun Tasarısının 1. maddesi ile Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 202. Maddesine aşağıdaki 4. fıkranın eklenilmesi istenilmektedir.

(4) Meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilen sanık,

a) İddianamenin okunması,

b) Esas hakkındaki mütalâanın verilmesi,

üzerine sözlü savunmasını, kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde yapabilir. Bu durumda tercüme hizmetleri, beşinci fıkra uyarınca oluşturulan listeden, sanığın seçeceği tercüman tarafından yerine getirilir. Bu imkân, yargılamanın süruncemede bırakılması amacıyla yönelik olarak kötüye kullanılamaz.

Yeni fıkranın düzenlendiği, istediği dilde savunma yapma isteği neticede yargılama dilinin değiştirilmesi demektir. Türkçe'nin dışında başka dillerinde resmi hukuk dili olarak kullanılması demektir.

Bu hal; Anayasanın değiştirilemez maddesi arasında bulunan: Türkiye Devleti, ülkesiyle ve milletiyle bölünmez bir bütündür. DİLİ TÜRKÇE' dir, diyen 3. maddesine aykırıdır.

Savunma ve adil yargılanma hakkı kapsamında bulunmayan bu talep tamamen siyasadır. Egemenlik hakkıyla ilgilidir.

Bir yasa değişikliği ile, Anayasanın 3. Maddesi değiştirmek mümkün değildir.

Dil konusunda başka açılımlarında olacağı ifade edildiğinden, değişiklik tasarısı, Anayasal sistemimiz, üniter yapımız ve Milli Birlik ve beraberliğimiz açısından kritik bir eşiktir.

Yüksek Komisyonun bu tarihi sorumlulukta önergemizi değerlendirmesini arz ederiz."

Anayasa' ya aykırılık iddialarını içeren önermeleri oylamış ve Tasarı'nın Anayasa'ya aykırılık teşkil etmediği neticesine ulaşmıştır.

Tasarı, savunma hakkının genişletilmesi ve sanıklar hakkında Anayasa' nın 36'ncı maddesinde hükme bağlanan "Hak arama hürriyeti" ve tarafı olduğumuz Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi' nin 6' ncı maddesinde hükme bağlanan "Adil yargılanma hakkı" nın tam anlamıyla hayata geçirilmesini ve diğer taraftan da modern ceza infaz hukukunun gereklerinin yerine getirilmesi amacına hizmet etmektedir. Bu nedenle resmi dile alternatif bir yargılama dilinin oluşturulmasının Tasarının esas amacı olduğu yönündeki itirazlar kabul edilebilir değildir.

Diğer taraftan "Devletin dili Türkçedir." hükmünü 1961 Anayasası' nda düzenlendiği şekliyle (m. 3) "Devletin resmi dili Türkçedir." şeklinde anlamak gerekir. Dolayısıyla bu hükümden anlaşılması gereken resmi belge ve yazışmaların Türkçe olması gerektiğidir. Savunma hakkı çerçevesinde sanığa kendini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde savunma yapabilmesine imkân tanınması bu çerçevede resmi dilden bir sapma olarak görülmemelidir.

Kaldı ki Tasarı, itirazlara konu edildiği gibi ana dilde savunma hakkı tanıma amacı güden bir düzenleme öngörmemektedir. Zira yurtdışında yaşayan birçok vatandaşımızın Türk anne ve babadan dünyaya gelmesine karşın, yurt dışında doğmaları ve uzun yıllar yurt dışında yaşamaları nedeniyle Türkçeyi iyi kullanamadıkları gibi Türkiye'de de kendi ana dili Türkçe' den başka bir dil olmasına karşın yeterince o dile vakıf olmayan kişiler bakımından benzer durumlar söz konusu olabilir. Bu nedenle de Tasarıda kullanılan "kendisini daha iyi ifade edebileceği dil" kavramı ana dil kavramından daha geniş bir çerçeveyi ifade etmektedir.

Her ne kadar 5271 sayılı Kanunun 202' nci maddesinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi' nin 6' ncı maddesinin gereğini karşıladığı ve bu nedenle söz konusu düzenlemeye savunma hakkının gerçekleştirilmesini temin temelinde bir gerekçe bulunmaya çalışılması doğru olmadığı ileri sürülmüşse de tercümandan yararlanma hakkının kapsamı ve uygulanacağı alan bakımından Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi' nin (diğer temel hak ve özgürlüklerde olduğu gibi) asgari düzeyde koruma sağlamakla birlikte ulusal mevzuat açısından bu asgari düzeyin üzerinde bir standart belirlemek noktasında herhangi bir engel olmadığına duraksama yoktur. Zira Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi asgari standartlar içerir ve Sözleşme' ye taraf Devletler insan hakları korumasının sağlanması hususunda daha kapsamlı düzenlemeleri yapmakta özgürdür. Dolayısıyla Tasarı ile öngörülen düzenleme,

savunma hakkının bir gereği olarak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nden daha ileri bir düzenleme öngörmektedir. Bu bağlamda Türkiye, temel hak ve özgürlükler bakımından muhtelif uluslararası belgelerde belirlenmiş asgari standartlardan daha üst standartları hedef almakta ve böylece bu standartların üstündeki düzenlemelerle standartları belirlenen bir Ülke olmadığını göstermektedir. Kaldı ki, savunma hakkını genişletmeye yönelik olan Tasarı, Anayasa' nın 2' nci maddesinde yer verilen "*milli dayanışma ve adalet anlayışı*", "*insan haklarına saygılı olma*" ve "*demokratik hukuk devleti*" ilkelerinin de bir gereği olarak değerlendirilmelidir.

Tasarının çerçeve 1'inci maddesiyle getirilen düzenleme ile yargılama dili değişmemektedir. Şüphesiz ki Türkiye Cumhuriyeti Devletinin resmî dili ve yargılama dili Türkçe' dir. Tasarıdaki düzenleme Anayasa' da "Hak arama hürriyeti" başlığı altında 36'ncı maddede düzenlen ve "Temel Haklar ve Ödevler" arasında sayılan savunma hakkının daha iyi kullanılabilmesi ve uygulamada karşılaşılan bir takım sorunların giderilmesine yönelik olarak savunma hakkını güçlendirici bir adım olarak telakki edilmektedir.

Kaldı ki Anayasa' nın anlamını yeniden keşfetmek, Anayasa' yı demokrasi lehine yorum ilkesi doğrultusunda anlamlandırmak hem Anayasa sağlığı hem de toplumsal barış açılarından daha yerindedir. Düzenlemeyi Türkçe dışında alternatif bir yargılama dili oluşturulması olarak anlamak zorlayıcı bir yaklaşımdır. Tutanakların resmi dilde tutulması, sanığın kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde savunmasının isteğe bağlı olması, sözlü savunmanın "iddianamenin okunması" ve "esas hakkındaki mütalaanın verilmesi" ile sınırlandırılması, bir hak genişlemesi (Anayasa m. 12) olarak ele alınabilir. Sanığın resmi bir işlemi tamamlayan bir unsur değil, kamudan hizmet alan bir kişi (persona) konumunda olduğu hatırlanmalıdır. Ayrıca, yargı önünde ve Devlet arşivinde yer alan dosya tomarının Türkçe ile oluşturulduğu, sözlü savunma dilinin o tomarda yer almadığı da gözetilmelidir.

Diğer taraftan Tasarı hakkındaki tartışmalar 5271 sayılı Kanunun 202'nci maddesinde yapılması öngörülen değişiklik etrafında yoğunlaşmışsa da Tasarı ile 5275 sayılı Kanunun muhtelif maddelerinde yapılması öngörülen değişikliklerin hükümlüler ve mezkur Kanunun 116' ncı maddesinde yollamalar dolayısıyla tutuklular hakkındaki düzenlemelerin modern ceza infaz hukukunun gereklerin hayata geçirilmesinin bir gereği olduğunda şüphe yoktur. Zira yapılması öngörülen değişikliklere hükümlülerin gerek infaz aşamasında gerekse infaz sonrasında topluma kazandırılmaları ve rehabilite edilebilmelerine ilişkin gerekli

tedbirler alınmaya çalışıldığı gözlerden uzak tutulmamalıdır. Penoloji ilmi de Tasarı ile yapılması öngörülen iyileştirici değişikliklere bir infaz rejimi olarak işaret eder.

Komisyonumuzda yapılan çalışmalar sonunda, maddeler üzerindeki değişiklikler aşağıdaki şekildedir:

Alt Komisyon tarafından kabul edilen metnin çerçeve 1' inci maddesi (Tasarının çerçeve 1' inci maddesi) ile değiştirilmesi öngörülen 5271 sayılı Kanunun 202' nci maddesinin değiştirilmesi hakkında dört partiyi temsil eden üyeler tarafından farklı önergeler verilmiştir. Önergeler dipnotta olduğu gibidir². Madde ile değiştirilmesi öngörülen 202' nci

2

(1)
"ADALET KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

Görüşülmekte olan Kanun Tasarısının çerçeve 1 inci maddesi ile değiştirilmesi öngörülen 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 202 nci maddesinin dördüncü fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesin arz ve teklif ederiz.

Mevlüt AKGÜN
Karaman Milletvekili

Bülent TURAN
İstanbul Milletvekili

"(4) Ayrıca, sanık,
a) İddianamenin okunması,
b) Esas hakkındaki mülaahazanın verilmesi,
üzerine sözlü savunmasını, kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde yapabilir. Bu durumda tercüme hizmetleri, beşinci fıkra uyarınca oluşturulan listeden, sanığın seçeceği tercüman tarafından yerine getirilir. Bu tercümanın gideri Devlet tarafından karşılanmaz. Bu imkân, yargılamanın süruncemede bırakılması amacına yönelik olarak kötüye kullanılamaz."

GEREKÇE

Önergeyle, maddenin dördüncü fıkrasında redaksiyon yapmak suretiyle ifade düzgünlüğü sağlanmakta ve sanığın duruşmada sözlü savunmasını, kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde yapması halinde tercümanın giderinin Devlet tarafından karşılanmayacağı yönünde düzenleme yapılmaktadır."

(2)
"ADALET KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

Görüşülmekte olan 1/708 Esas Numaralı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısının 5271 sayılı Kanunu değiştiren 1. Maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Bülent TEZCAN
Aydın Milletvekili

Ömer Süha ALDAN
Muğla Milletvekili

Ali İhsan KÖKTÜRK
Zonguldak Milletvekili

Turgut DİBEK
Kırklareli Milletvekili

Dilek AKAGÜN YILMAZ
Uşak Milletvekili

MADDE 1- 5271 sayılı ceza Muhakemesi Kanununun 202 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 202- 1) Yeterince Türkçe bilmediğini beyan eden sanık ve mağdura bedeli devlet tarafından karşılanmak üzere mahkemeye tercüman tayin edilir. Bu hak kötüye kullanılamaz.

2) Engelli olan sanık ve mağdur hakkında yargılama sürecini anlayabilmesini sağlayacak önlemler devlet tarafından karşılanmak üzere mahkeme tarafından alınır.

3) Bu madde hükümleri soruşturma evresinde şüpheli, mağdur ve tanıklar hakkında da uygulanır."

GEREKÇE

Savunma hakkı kutsal olup, AİHS'nin 6. Maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının ayrılmaz bir parçasıdır. AİHS'nin 6/3. Maddesinin e fıkrasında "Duruşmada kullanılan dili anlayamadığı veya konuşamadığı takdirde bir tercümanın yardımıyla para ödemesiz yararlanmak" hükmü yer almakta ve bu hüküm adil yargılama hakkı ile savunma hakkının önemli unsurlarından biri olarak vurgulanmaktadır. Dolayısıyla yeterince Türkçe bilmediğini ifade edenlere tercüman sağlanması taraf devletlerin yükümlülüğüdür. Ancak savunma hakkının kapsamını aşan hakkın kötüye kullanımı kabul edilemez. Çünkü, Anayasamıza göre devletin resmi dilinin Türkçedir ve resmi dilden kastedilen de yasama, yürütme ve

maddenin dördüncü fıkrasında geçen “*Meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilen sanık,*” ibaresi, norm tekniğine daha uygun olması sebebiyle “*Ayrıca sanık,*” şeklinde değiştirilmiştir. Bundan başka bu durumda tercüman giderlerinin Devlet Hazinesince karşılanmayacağı da düzenlenmiştir. Madde değişiklik ve yapılan redaksiyon doğrultusunda oy çokluğuyla kabul edilmiştir.

Alt Komisyon tarafından kabul edilen metnin çerçeve 2’ nci maddesi yapılan redaksiyon doğrultusunda oy çokluğuyla kabul edilmiştir.

yargı işlemlerinin Türkçe gerçekleştirilmesidir. Bu hüküm karşısında Türkçeyi yeterince bilen sanık ya da mağdur Türkçenin dışında bir dilde ifade verme hakkı ya da imtiyazına sahip değildir. Mahkeme tercümandan yararlanma hakkının kötüye kullandığını tespit eder ise, tercüman görevlendirmesi yapmayabilir veya yapılmış olan görevlendirmeyi kaldırabilir. Bu hakkın kötüye kullanılmayacağı da önerge ile hüküm hâline getirilmiştir. Hakkın kötüye kullanılma yasası; davanın süruncemede bırakılmasını, yeterli Türkçe bilmediği ifadesinin samimiyetsizliğini ve diğer gerçekleştirme biçimlerini kapsamaktadır. Tasarı metni ALHS ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi uygulamalarını aşan, adil yargılanma ve savunma hakkı kapsamında değerlendirilemeyecek, toplumu ayırtıracak ifadeler içerdiğinden söz konusu öneri getirilmiştir. Ayrıca engelli sanık ya da mağdurların savunma haklarını en iyi şekilde kullanabilmeleri konusunda da değişiklik önerilmektedir. Düzenleme ile ALHS'nin uygulanmasında tereddüde yer vermeyecek şekilde paralellik sağlanması amaçlanmıştır.”

“ADALET KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

Görüşülmekte olan Ceza Muhakemesi Kanunu ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısının 1. maddesinin tasarı metninden çıkarılması arz ve teklif ederim.

Oktay Öztürk
Erzurum Milletvekili

Celal Adan
İstanbul Milletvekili

Murat Başesgioğlu
İstanbul Milletvekili

GEREKÇE

Gerek Ulusal hukukumuz, gerekse uluslararası sözleşme ve uygulamalar, resmi dili hiç konuşamayan ya da anlamayanlar için tercüme hizmetlerini bir zorunluluk olarak görmüş ve bu konudaki ihlaller adil yargılama hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

Ancak, kişilerin resmî hukuk dilini bildikleri halde, anadillerinde savunma yapmak istemelerinin uluslararası hukukta, sistemli, istikrara kavuşmuş bir hukuk normuna ve uygulamasına rastlamak mümkün değildir.”

(4)

“TBMM ADALET KOMİSYONU BAŞKANLIĞI'NA

1/708 sıra sayılı kanun tasarısının 1 inci maddesinin 1 inci fıkrasının “04.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 202 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir” şeklinde değiştirilmesini,

Tasarının 1 inci Maddesi ile eklenen 4 üncü fıkrasının “Meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilip bilmemesine bakılmaksızın, sanığa, yargılamanın soruşturma ve kovuşturma aşamalarında savunmaya yönelik hususlar, tercüman vasıtasıyla tercih ettiği dilde anlatılır ve kişi yargılamanın tüm aşamalarında savunmasını tercih ettiği dilde sözlü ve yazılı olarak yapar.” şeklinde değiştirilmesini
arz ve teklif ederiz.

Murat Bozlak
Adana Milletvekili

GEREKÇE

“Dil”, genelde toplumların, özde bireylerin varoluşlarından gelen tabii hakkidir. Hiçbir makam, bu hakka keyfi, yasal olmayan, adaletsiz bir biçimde müdahale edemez. Dilsel farklılık, dünyanın kültürel mirasının bir elementi ve geleceğidir. Anadilde eğitim ve anadilde savunma hakkı da bu kapsamda büyük önem arz etmektedir. Anadilde savunma hakkı Lozan Anlaşması ile tanınan ve önünde Anayasal bir engel bulunmayan meşru bir hakktır. Ancak Ceza Muhakemesi Kanunundaki mevcut düzenleme bu hakkı engeller niteliktedir. Tasarı ile bu engel aşılmış olmasına rağmen, düzenleme sadece iddianamenin okunması ve esas hakkındaki mütalaa aşamalarını kapsamaktadır. Oysa yargılama bir bütündür ve soruşturma ve kovuşturma aşamalarının tümünde kişi savunmasını tercih ettiği dilde yapabilmelidir. Aksi halde savunma eksik kalır ve yargılama sağlıklı ilerleyemez.

Yine düzenlemede yer alan bir diğer eksik husus da sadece “sözlü savunma” ya yer verilerek etmekte “yazılı savunma” ya cevaz verilmemiş olmasıdır. Bu durum ise; savunmanın kısıtlanmasına yol açacaktır. Zira sanığın kendini daha iyi ifade ettiği dilde yapmış olduğu savunma tutanaklara geçmeyecek, yine kendini daha iyi ifade ettiği dilde yazılı savunma veremeyecek olması yargılamada en önemli husus olan savunma hakkını zedeleyecektir. Savunma hakkının tam olarak kullanılmasını sağlamak adına bu değişiklik önerilmiştir. Yine, sanığın temin ettiği tercümanın ücretinin sanıktan alınması ceza yargılamaları usulüne aykırılık teşkil etmektedir. Ceza yargılamaları kamu davası niteliğinde olup mahkeme masrafları hazine tarafından karşılanmakta olup, bu yükümlülüğün sanığa yüklenmesi anayasaya da aykırılık teşkil etmektedir.”

Alt Komisyon tarafından kabul edilen metnin çerçeve 3' üncü maddesi (Tasarının çerçeve 2' inci maddesi), kapalı ceza infaz kurumuna girdikten sonra gebe kalan hükümlülerin 5275 sayılı Kanunun 16' ncı maddesinin dördüncü fıkrasında düzenlenen infazın geri bırakılmasına ilişkin düzenlemelerden hangi koşullarda yararlanabileceğinin düzenlenmesi amacıyla değiştirilerek oyçokluğuyla kabul edilmiştir.

Alt komisyon tarafından kabul edilen metnin çerçeve 4, 5 ve 6' ncı maddeleri (Tasarının çerçeve 3, 4, ve 5' inci maddeleri) redaksiyona tabi tutularak oyçokluğuyla kabul edilmiştir.

Alt Komisyon tarafından kabul edilen metnin çerçeve 7' nci maddesi oy çokluğuyla aynen kabul edilmiştir.

Alt Komisyon tarafından kabul edilen metnin çerçeve 8' inci maddesi (Tasarının çerçeve 6' ncı maddesi), belirlenen sürelerde açık ceza infaz kurumuna giriş yapmayan hükümlüler hakkında da izinden dönmeyen hükümlüler bakımından yapılacak işlemlerin düzenlendiği 5275 sayılı Kanunun 97' nci maddesinin uygulanmasını ve diğer taraftan da 5237 sayılı Kanunun 292' nci ve devamı eden maddelerin de uygulanacağını belirtmek amacıyla değiştirilerek oyçokluğuyla kabul edilmiştir.

Alt komisyon tarafından kabul edilen metnin çerçeve 9, 10 ve 11' inci maddeleri (Tasarının çerçeve 7, 8, ve 9' uncu maddeleri) oyçokluğuyla kabul edilmiştir.

Alt Komisyon tarafından kabul edilen metnin çerçeve 12 ve 13' üncü maddeleri (Tasarının çerçeve 10 ve 11' inci maddeleri) yapılan redaksiyon doğrultusunda oy çokluğuyla kabul edilmiştir.

Alt Komisyon tarafından kabul edilen metnin 14 ve 15' inci maddeleri (Tasarının 12 ve 13' üncü maddeleri) oy çokluğuyla aynen kabul edilmiştir.

Tasarının tümü oylanmış ve oy çokluğu ile kabul edilmiştir. Tasarının maddeleri görüşmeler sırasında ve yapılan değişiklikler doğrultusunda redaksiyona tabi tutulmuştur.

Raporumuz, Genel Kurula sunulmak üzere yüksek Başkanlığınıza saygı ile arz olunur.

Başkan <i>Ahmet İyimaya</i> Ankara	Başkanvekili <i>Hakkı Köylü</i> Kastamonu	Sözcü <i>Yılmaz Tunç</i> Bartın (Özel Sözcü)
Katip <i>Harun Tüfekci</i> Konya	Üye <i>Murat Boztrak</i> Adana (Muhalefet şerhim ektedir) (Son oylamada bulunamadı)	Üye <i>İlknur İnceöz</i> Aksaray
Üye <i>Bülent Tezcan</i> Aydın (Muhalefet şerhim vardır) (Son oylamada bulunamadı)	Üye <i>Fehmi Küpçü</i> Bolu	Üye <i>Hakan Çavuşoğlu</i> Bursa (Özel Sözcü)
Üye <i>Mustafa Kemal Şerbetçioğlu</i> Bursa	Üye <i>İsmail Kaşdemir</i> Çanakkale	Üye <i>Bilal Uçar</i> Denizli
Üye <i>Oktay Öztürk</i> Erzurum (Muhalefet şerhimiz var)	Üye <i>Recep Özel</i> Isparta (Özel Sözcü)	Üye <i>Bülent Turan</i> İstanbul (Özel Sözcü)
Üye <i>Celal Adan</i> İstanbul (Muhalefet şerhim var)	Üye <i>Murat Başesgioğlu</i> İstanbul (Muhalefet şerhim var)	Üye <i>Mevlüt Akgün</i> Karaman
Üye Ramazan Can Kırıkkale (Toplantıya katılamadı)	Üye <i>Turgut Dibek</i> Kırklareli (Muhalefet şerhim vardır)	Üye Ali Rıza Öztürk Mersin (Toplantıya katılamadı)
Üye <i>Ömer Süha Aldan</i> Muğla (Muhalefet şerhi ektedir) (Son oylamada bulunamadı)	Üye <i>Murat Göktürk</i> Nevşehir	Üye <i>Ali İhsan Yavuz</i> Sakarya
Üye <i>Dilek Akagün Yılmaz</i> Uşak (Muhalefet şerhim vardır)	Üye <i>Ali İhsan Köktürk</i> Zonguldak (Muhalefet şerhim vardır. Ektedir.)	

MUHALEFET ŞERHİ

1/708 esas nolu “Ceza Muhakemesi Kanunu ile Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı hakkında Kanunda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı Adalet Komisyonu tarafından oluşturulan alt komisyonda 21.11.2012 günü görüşülmüş, alt komisyona muhalefet şerhi verilmiş, ardından alt komisyon raporu tarafımıza gönderilmiştir. Tasarı görüşmesi 27.11.2012 günü KİT komisyon salonunda milletvekillerinin de geniş katılımıyla yapılmış, toplantı 28.11.2012 günü daha küçük olan Adalet komisyonu salonuna alınmış ve milletvekillerinin katkı koyması sınırlandırılmaya çalışılmıştır. Tasarıya ilişkin muhalefet şerhimiz aşağıdaki konulardadır.

Bu tasarının en önemli ve kamuoyunun da dikkatini çeken maddesi, Ceza Muhakemesi Kanunu m.202 de düzenlenen “Tercüman bulundurulacak haller” maddesinde yapılmak istenen değişikliktir. Bu değişiklik hükümet tarafından “anadilde savunma” olarak kamuoyuna yansıtılmış ve Meclis gündemine getirilmiştir. Yandaş medyanın da katkısıyla kamuoyunda Türkçe bilmeyen kişilerin mahkemelerde savunma yapmadığı, savunma hakkının ihlal edildiği ve bu nedenle düzenlemenin yapılma ihtiyacının doğduğu yönünde bir algı yaratılmaya çalışılmaktadır.

Oysaki tüm Cumhuriyet Döneminde yeterince Türkçe bilmeyenlere mahkemelerde Tercüman tayini Ceza Yargılaması mevzuatında bulunmakta ve uygulanmaktaydı. 2004 tarihinde çıkartılan Ceza Muhakemesi Kanunu 202. Maddesi ise Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine daha uygun bir şekilde değiştirilmiş ve aşağıdaki gibi düzenlenmiştir.

“Tercüman bulundurulacak haller

Madde 202- (I)Sanık veya mağdur meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilmiyorsa mahkeme tarafından atanan tercüman aracılığıyla duruşmadaki iddia ve savunmaya ilişkin esaslı noktalar tercüme edilir

(3) Bu madde hükümleri soruşturma evresinde dinlenen şüpheli, mağdur veya tanıklar hakkında da uygulanır. Bu evrede tercüman hakim veya Cumhuriyet Savcısı tarafından atanır”

Bu düzenlemeden de açıkça anlaşıldığı üzere Türkçeyi meramını anlatabilecek ölçüde bilmeyen sanığa tercüman atanması zorunlu olduğu gibi, CMK m.324/5 uyarınca tercüman giderleri devlet tarafından karşılanır ve taraflara yüklenemez.

Bu düzenlemenin kaynağı ise Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından onaylanan ve Anayasa m.90 uyarınca iç hukuk kuralı haline gelen Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin Adil Yargılanma hakkını düzenleyen m 6/ 3-e bendidir.

Avrupa insan hakları sözleşmesi

Adil yargılanma hakkı

“Madde 6/ 3- Bir suç ile itham edilen herkes aşağıdaki asgari haklara sahiptir:

e) Mahkemede kullanılan dili anlamadığı veya konuşamadığı takdirde bir tercüman yardımından ücretsiz olarak yararlanmak”

AİHS adil yargılanma hakkına yönelik bu metni çok açıktır. Yargılanan kişi mahkeme dilini anlamadığı veya konuşamadığı takdirde kendisine tercüman tayin edilecektir.

Yine Türkiye’nin taraf olduğu Siyasi ve Medeni Haklar sözleşmesi m. 14, paragraf 3 / f hükmü yargılanan kişi için

“Mahkemede konuşulan dili anlamıyor veya konuşamıyorsa bir çevirmenin yardımından ücretsiz olarak yararlanma” imkanını getirmektedir.

Her üç metnin karşılaştırmasından görülmektedir ki CMK m.202, AİHS m.6/3-e bendi ve Siyasi ve Medeni Haklar sözleşmesi m.14-3/f bendi paralelinde düzenlenmiştir. Yani CMK m.202 Avrupa İnsan Hakları sözleşmesine ve Siyasi ve Medeni Haklar sözleşmesine aykırı değildir. Bazı yargıçlar

ve Savcılar uygulamada bu maddeyi dar ya da geniş yorumlayarak bazı sorunların çıkmasına yol açıyorlarsa, bu durumun HSYK tarafından değerlendirilerek uygulamada tutarlılığın ve yeknesaklığın sağlanması gerekmektedir. Böylesi bir durum mevzuatın değiştirilmesine gerekece yapılamaz.

AKP hükümeti tarafından getirilen tasarının ilk halinde CMK 202, maddeye aşağıdaki 4. fıkranın eklenmesi istenilmiştir.

“(4) Meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilen sanık

a) İddianamenin okunması,

b) Esas hakkındaki mütalaanın verilmesi,

Üzerine sözlü savunmasını, kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde yapabilir. Bu durumda sanık savunma yapacağı oturumda tercümanını hazır bulundurmak zorundadır. Bu imkan yargılamanın sürüncemede bırakılması amacına yönelik olarak kötüye kullanılamaz”

Alt komisyonda sadece tercümanın İl Adli Yargı Adalet Komisyonu tarafından düzenlenen listeden seçileceğine yönelik bir değişiklik önergesi AKP grubu tarafından verilmiş, başkaca bir değişiklik yapılmamış, önerilen metin öz itibarıyla korunmuştur.

AKP hükümeti tarafından CMK 202. maddeye eklenmesi istenen 4.fıkranın özü duruşma safhasında sanık meramını anlatacak ölçüde Türkçe biliyorsa dahi başka bir dilde savunma yapabileceğine ve bu nedenle de tercüman tayin edilmesine yönelikti.

AKP grubu Adalet Komisyonu çalışmalarının sonuna doğru 28.11.2012 günlü görüşmelerde ise CMK 202.maddeye eklenmesini istediği metni aşağıdaki gibi değiştirmiştir. Bu değişiklik Adalet Komisyonunun AKP ve BDP üyesi milletvekillerinin oylarıyla kabul edilmiştir.

“(4) Ayrıca sanık,

a) İddianamenin okunması,

b) Esas hakkındaki mütalaanın verilmesi,

üzerine sözlü savunmasını, kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde yapabilir. Bu durumda tercüme hizmetleri beşinci fıkra uyarınca oluşturulan listeden sanığın seçeceği tercüman tarafından yerine getirilir. Bu tercüman gideri devlet tarafından karşılanmaz. Bu imkan yargılamanın sürüncemede bırakılması amacına yönelik olarak kötüye kullanılamaz

Son olarak kabul edilen bu metin ile ilk metin arasında bir fark yoktur. Bu durumda CMK m.202 ilk fıkrasında meramını Türkçe anlatamayan sanığa tercüman tayin edilecek ve ücretini devlet ödeyecek, Maddenin 4. fıkrasına göre ise sanık istediği dilde sözlü savunmasını yapabilecek, tercüman bedelini kendisi ödeyecek, sanığın Türkçe bilip bilmemesinin bir önemi olmayacak, sanık Türkçe bilse dahi istediği dilde sözlü savunmasını yapabilecektir.

Bu durumda tasarı ile getirilen değişiklik savunma hakkına yönelik değil, istenen dilin daha doğrusu **TERCİH EDİLEN DİLİN MAHKEMEDE KULLANILMASININ SAĞLANMASINA** yöneliktir. Oysaki altına imza koyduğumuz uluslararası anlaşmalar ülkemize böylesi bir yükümlülük yüklediği gibi, üniter yapıya sahip hiçbir ülkede de resmi dilin bilindiği bir durumda bir başka dilin mahkemede kullanılması söz konusu değildir. Zaten savunma hakkına yönelik bir düzenleme olarak görülse öneriyi getirenler tarafından tercüman giderinin sanığın kendisi tarafından değil, devlet tarafından ödeneceği de düzenlenirdi.

Üstelik getirilen önerge ile uygulamada öylesine garip bir durum ortaya çıkacaktır ki; sanık Polis ve Savcılık sorgusunda meramını anlatacak ölçüde Türkçe biliyorsa ifadesi Türkçe alınacak, duruşma safhasında iddianame okunduğunda istediği dilde sözlü savunmasını yapacak, ancak bu arada tanık

dinlenirken, dosya bilirkişiye giderken meramını Türkçe anlatacak, son olarak ise Savcı mütalaasını verdikten sonra yine istediği dilde sözlü savunmasını yapacaktır. AKP ve BDP grubu tarafından kabul edilen bu değişiklik önergesi genel kurulda da aynen kabul edilecek olursa ceza yargılaması uygulamasında ortaya çıkacak trajik komik durum orta oyununu aratmayacaktır.

Bu önerge ile istediği dilde ifade vermek isteyen sanık polis ve Savcılık aşamasında yine bir engelleme ile karşılaşacaktır. Bazı davalarda istediği dilde beyanda bulunmak isteyen sanıklar savcılık ve polis sorgusunda da aynı taleplerde bulunacaklar, ancak bu talep karşılanmayacağı için uygulamada ki sorun devam edecek, değişikliğe gerekçe olarak gösterilen bazı siyasi davalardaki sorun da çözümlenmeyecektir.

Ceza yargılamalarında sanıklar tarafından duruşmada kullanılan dil dışında başka dillerin kullanılması talebinin ülkemizde ve başka ülkelerde sorun teşkil ettiğini, özellikle yargılama alanında siyasi amaçlara yönelik ortaya çıktığını görmekteyiz. Ülkemizde ise bu sorun çok sayıda kişinin yargılandığı KCK davalarında sanıkların Kürtçe savunma yapmak istemeleri üzerine gündeme daha yoğunlukla gelmeye başlamıştır.

Bu sanıklar çoğu zaman Türkçe bildiklerini, ancak savunmalarını kendi anadilleri olan Kürtçe yapmak istediklerini beyan etmektedirler. Örneğin bir mahkeme kararında belirtildiği gibi **“Zaten kimlik tesbitinin yapılmasından önce sanık Mehmet Hatip Dicle sanıkların tümü adına söz olarak Türkçe konuşabildiklerini, Türkceyi iyi bildiklerini ve Türkçe konuşma konusunda fıkren ve fiilen bir sorunlarının bulunmadığını, ancak savunmalarını kendi anadilleri olan Kürtçe yapmak istediklerini”** beyan etmişlerdir denmektedir. İşte bu düzenleme böylesi bir dayatmanın sonucunda hükümet tarafından TBMM gündemine getirilmiştir.

Sorunu Avrupa İnsan Hakları sözleşmesi kapsamında değerlendirdiğimizde sözleşme yargılamanın resmi dilin dışında, anadilde veya istenilen başka bir dilde yapılması gerektiğini içeren bir hakkı kapsamamaktadır. Ayrıca Türkiye resmi dili bildiği halde başka dilde savunma yapmak isteyen sanıkların taleplerini reddettiği için AİHM den herhangi bir mahkumiyet de almamıştır.

Uluslararası uygulamalar da bu doğrultudadır. Örneğin **Medeni ve Siyasi haklar Sözleşmesinin uygulanmasını izleyen BM insan Hakları komitesi (Gueston v. France) ve diğer kararlarında; Devletler tarafından mahkemelerde yalnızca resmi dil kullanılmasına ilişkin düzenleme yapılmasının 14. Maddeye aykırı olmadığına ve adil yargılamanın kendisini resmi dilde ifade edebilen kişiye kendi anadilinde tercüman hizmeti sağlamayı gerektirmediğine hükmetmiştir.**

Bu konuda doktriner görüşlere bakılacak olursa

Prof. Dr. Osman Doğru’ya göre **“Tercüman hakkı sınırlı bir haktır. Sadece yargılamada kullanılan dili bilmeyen, anlamayan ve konuşamayan kişilere tercüman atanması gerekir. AİHM kararlarına göre kişinin mahkemede kullanılan dili konuşup, anlamasına ve meramını tam olarak ifade etmesine rağmen, mensup olduğu etnik bir dilde savunma hakkının verilmemesi mahkemece (AİHM) sözleşmenin ihlali olarak değerlendirilmemektedir.”**

Prof. Dr. Durmuş Tezcan’a göre **“Ulusal mahkemelerin sanığın duruşma dilini iyi derecede bilip bilmediğini takdir yetkisi vardır. Eğer duruşma sırasında sanığın yargılama dilini anlamadığı veya konuşmadığı açıkça anlaşılıyor ise muhakkak bir tercüman atanması gerekmektedir. Bu itibarla AİHM ulusal mahkemelerin, takdir yetkisini gerektiği gibi kullanıp kullanmadığını denetleyebilmektedir”**

Ankara Barosu Başkanı Prof. Dr. Metin Feyzioğlu’na göre **“Aynı şekilde kendini savunacak derecede Türkçe bildiğini kabul eden, bu kabulü yargılama organının gözlemiyle doğrulanan sanık, buna rağmen tercümandan yararlandırılmamalıdır. Aksi takdirde yargılama dili sanığın arzusuna göre belirlenmiş, resmi dilin Türkçe olması kuralı aşındırılmış olur. Bu nedenle**

hükümet tasarısında yer alan “meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilen” sanığın ,sözlü savunmasını başka dilde yapabileceğini öngören düzenleme yargılama dilinin Türkçe olması kuralının, dolayısıyla üniter devletin aşındırılmasıdır.”

İstanbul Barosu Başkanı Doç. Dr. Ümit Kocasakal ise “**Anadilde savunma kavramını asla kabul etmiyorum. Bu hakkın suistimalidir. CMK m.202 çok açık. Sanık Türkçe bilmiyorsa o Kürt vatandaşı ilk ben savunurum. Ama Türkçe bildiği halde ‘İlla da Anadilde savunma yapacağım’ demek bir hakkın suistimalidir.”** görüşünü ifade etmektedir.

Prof. Dr. Sibel Özel’e göre “**Vatandaş ya da yabancı ayrımı olmadan, duruşmada konuşulan dili bilmeyen herkesin adil yargılanma hakkının bir gereği olarak ücretsiz çevirmen hizmetinden yararlanma hakkı bulunmaktadır. Bir vatandaşın vatandaşlığını taşıdığı devletin dilini bilmesi bir vatandaşlık hakkıdır. Doğuştan TC vatandaşı olan herkesin Türkçe öğrenmesi devletin bir görevidir. Ancak eğitim imkanından yoksun kaldığı için Türkçeyi öğrenemeyenler elbette mahkemede çevirmen aracılığıyla dinlenecektir. Ancak Türkçeyi bilen bir vatandaş anadilde ifade verme hakkı ya da imtiyazına sahip değildir. Bu dayatmayı demokratik bir hak olarak gösterecek hiçbir ulusal ya da uluslararası kural mevcut değildir.”**

Genel olarak doktriner görüşler bu doğrultudadır. Adalet komisyonu alt komisyon toplantısına katılan Prof. Dr. İzzet Özgenç ve Prof. Dr. Cumhur Şahin CMK m 202 düzenlemesinin, AİHS ne aykırılığının söz konusu olmadığını, Türkiye’nin anadilde savunma hakkı vermemesi nedeniyle AİHM de mahkumiyetinin de söz konusu olmadığını belirtmişlerdir. Getirilen düzenlemenin Anayasa’nın 3.maddesinde düzenlenen resmi dilin Türkçe olduğu ilkesine aykırı olduğunu, eğer bir değişiklik yapılacak ise Anayasa’nın da değiştirilmesi gerektiğini ve sanığın istediği dilde savunma yapma isteğinin yargılama dilinin değiştirilmesine yönelik bir sonuca yol açabileceğini belirtmişlerdir.

Prof. Dr. İzzet Özgenç Adalet Komisyonunun 27.11.2012 günlü oturumuna katılarak “**Şimdi, sorumuz şu: Zaafa uğrayan bu yargılama faaliyetinde iddianame okunmadan önce yapılan bütün konuşmalar Türkçe yapılmaktadır ve bu sanıkların -bu konuşma yapan sanıkların- hiçbirisi Türkçeyi bilmediği yönünde, Türkçeyi yeterince bilmediği yönünde Kürtçeyi Türkçeden daha iyi bildiği yönünde bir iddiada bulunmamaktadırlar. Sadece tırnak içinde “ana dilde savunma hakkı” kavramını kullanmaktadırlar. Ama gerçekte dile getirdikleri husus, ana dilde yargılanma hakkıdır. Böyle bir hak var mıdır, yok mudur, o ayrı tartışma konusu olan bir husus. Ama dile getirilen husus ana dilde savunma hakkı değil, ana dilde yargılanma hakkıdır. Yani sadece meramlarını kendi ana dillerinde sözlü olarak ifade etmekle yetinmek istemiyorlar. Bütün bu yargılama faaliyeti sırasındaki bütün yazılı, sözlü işlemlerin hepsinin kendi ana dilleri çerçevesinde icra edilmesi yönünde bir talepte bulunuyorlar.**

Şimdi, bu talep o davanın esasıyla ilgili bir talep değil. O davanın esası bakımından başka kendilerine yöneltilen suçlamalarla bağlantılı eğer bir savunma yapacaksa bunu dinleyebiliriz. Ama o davadaki yargılama faaliyeti çerçevesinde bir siyasi talep dile getirilmektedir. Bu siyasi talep karşılanır, karşılanmaz, bu konu siyasetin bileceği bir konu ama eğer bu siyasi talep karşılanacaksa bunun karşılanacağı yer Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 202’nci maddesi değil. Böyle bir talebin karşılanması bir anayasal sorun olarak karşımıza çıkar. Yani bunu biz anayasa değişikliğiyle ancak dile getirebiliriz ve bu konu resmî dil tartışması bağlamında ele alınması gereken bir konudur.” yönünde görüşlerini bildirmiştir.

Doç. Dr. Ozan Ergül Adalet Komisyonunun 28.11.2012 günlü oturumuna katılarak “**Fakat bu genişletme, yani kişinin kendisi hakkında ileri sürülen isnadı anlayabilecek durumda olması ve buna karşı savunmalarını yapabilecek durumda olmasına rağmen, bir başka dilde savunma yapmak gibi bir tercihi saygı gösterilmesi ve bunun kendisine bir hak olarak tanınması bana göre savunma hakkını norm alanında bir genişletmedir. Bu çerçevede örneğin yargı yetkisi**

Anayasa’da aynen yürütme ve yasama yetkisi gibi düzenlenmiş bir yetkidir. Bir iktidardır ve kökünü egemenlik yetkisinden almaktadır. Yine Anayasa’nın çizdiği çerçevede resmi dil Türkçe ise yargılama dilinin de Türkçe olması esastır. Bu noktada savunma hakkının norm alanındaki bu genişletmenin Anayasa’daki bu değerlerle çatışma içine girmesi kaçınılmaz olacaktır” yönünde görüş bildirmiştir.

Anayasa Uzlaşma Komisyonu üyesi CHP Eskişehir milletvekili Prof. Dr. Süheyl Batum Adalet Komisyonunun 27.11.2012 günlü oturumuna katılarak getirilen düzenlemenin Anayasa’nın 3. ve 4. maddelerine aykırı olduğunu, resmi dil hükmünün aşındırılmaya çalışıldığını belirterek “Anayasa Uzlaşma Komisyonunda Haziran ayında BDP tarafından Ceza Yargılamasında sanığın savunmasının ‘TERCİH ETTİĞİ DİLDE’ yapılması önerisi getirildi. AKP de dahil üç parti bu öneriyi reddettik. Şimdi ne değişti de aynı anlama gelecek bu tasarıyı getiriyorsunuz” diye sordu.

SAYIN GENEL BAŞKANIMIZ KEMAL KILIÇDAROĞLU 9 EKİM 2012 tarihinde CNN TÜRK televizyonunda Ahmet Hakan’ın programında “Bir insan Türkçe bilmiyorsa veya yeteri kadar Türkçeyi anlamıyorsa ona tercüman tutulması, onun derdini anlatması kadar doğal bir şey olamaz. AİHS nin tarafıyız. Altına imza attık. Sözleşmenin 6/3 numaralı bendi diyor ki, hakları sayılıyor. Mahkemede kullanılan dili anlamıyor ya da konuşamıyorsa bir çevirmenden ücretsiz olarak yararlanma hakkı vardır. Eğer bir insan Üniversiteyi bitirmiş, Türkçeyi çok iyi biliyor, konuşuyorsa; hayır ben Türkçe anlatmayacağım, başka bir dilden anlatacağım diyorsa bu sözleşmenin kapsamında değil. Gerçekleri söyleyelim” diyerek evrensel hukukun temel yaklaşımının CHP tarafından da benimsendiğini çok net bir şekilde ifade etmiştir.

Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 11.10.2011 tarih ve 2011/204 K sayılı kararında “Soruşturma veya kovuşturma sırasında çeşitli Adli makamlar önünde yapılan işlemlerde Türkçe bildiği hususu hiçbir kuşkuyla yer vermeyecek biçimde anlaşılan şüpheli veya sanıkların, daha sonradan Türkçe bilmediklerini ileri sürerek tercüman görevlendirilmesini istemeleri halinde bu kişilerin AİHS ve CYY bağlamında tercümandan yararlanma hakları bulunmadığı gibi bu tür davranışların savunma hakkının kötüye kullanılması kapsamında değerlendirilmesi gerekir” görüşü yer almaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Mahkemelerince ayrıntılı bir şekilde gerekçelendirilerek verilen bu tür kararlar nedeniyle Türkiye AİHM de herhangi bir mahkumiyet almamıştır.

Yargıtay adına görüş bildiren yargıç ise AİHS m.6-3-e bendindeki düzenlemeye paralel olarak CMK da “Tercüman bulundurulacak haller” ve “Yargılama giderleri” hükümleri bulunduğunu belirterek “Halen yürürlükte olan Ceza Muhakemesi Kanunu, AİHS ile uyumludur. Ve bu güne kadar AİHM de aleyhimize verilmiş bir karar yoktur. Değiştirilmesine gerek bulunmadığı düşünülmektedir” görüşlerini bildirmiştir.

Diğer ülke uygulamalarına bakacak olursak AİHS m.6/3-e bendine paralel düzenlemelerin olduğu görülmektedir.

İSVİÇRE CEZA MUHALEMESİ KANUNU M. 68 “Muhakeme sürecinde taraflardan biri kullanılan dili anlamıyorsa ya da yeterli bir şekilde kendisini ifade edemiyorsa bu süreci yöneten kişi tarafından bir tercüman atanır”

ALMANYA CEZA MUHALEMESİ KANUNU m.259 “Mahkemede kullanılan dile hakim olmayan sanık, savcı ve savunma avukatı tarafından yapılan beyanlar konusunda bir tercüman tarafından bilgilendirilir”

FRANSA CEZA MUHALEMESİ KANUNU m 344 “Sanığın mağdurun, bir ya da daha fazla tanığın yeterli derecede Fransızca konuşmadığı durumlarda veya duruşma esnasında ortaya çıkan bir belgenin tercüme edilmesi gerektiğinde, mahkeme başkanı resmi olarak en az yirmi bir yaşında olan ve görevini şerefine ve vicdanına uygun yerine getireceğine dair yemin

eden bir tercüman atar” (Doğru tercüme bu olmasına rağmen TBMM araştırma merkezi tarafından dağıtılan AB ülkelerinde anadilde savunma hakkı başlıklı araştırma yazısında AİHS m.6/3-e, Fransa CMK ,Almanya CMK ve Letonya CMK tercümelerinde bilinçli olarak tahrifat yapıldığı “konuşmadığı” ibaresinin yerine “konuşmadığı” ibaresinin kullanıldığı ne yazık ki tarafımızdan tesbit edilmiştir. Tek başına bu durum dahi AKP hükümetinin bu tasarı konusunda zorlandığını, milletvekillerini ikna etmek için böylesi bir yola başvurduğunu göstermektedir.)

Üniter yapıya sahip diğer ülke uygulamaları bu doğrultudadır.

Adalet Komisyonundaki görüşmeler sırasında bu konuda farklı uygulaması olan Belçika, gibi örnekler verilmiştir.

Ancak mahkemelerde kullanılan dil açısından farklılık taşıyan diğer ülkeler gibi Belçika da federal devlet yapısına sahip olup, bu federal bölgelerde Felemenkçe, Fransızca ve Almanca resmi dil olarak kullanılmaktadır. Bu durumda mahkemelerde her bölgede farklı dil kullanılması söz konusudur. Oysaki Türkiye üniter yapıya sahip bir ülkedir. Ülke bütünlüğünün korunması çok önemlidir. Ancak AKP grubu tarafından bu örnekler verilmeye başlandı ise Türkiye için federalizmi gündeme getirecekleri apaçık ortadadır.

Uluslararası mevzuat ve diğer ülkelerin uygulamaları bu kadar açıkken AKP hükümeti meramını Türkçe anlatabilen kişilere TERCİH ETTİĞİ BAŞKA BİR DİLDE SAVUNMA hakkını getirme gereğini neden duymaktadır? Tasarıdaki son değişiklikle herkese istediği dilde savunma yapabilme olanağı neden verilmektedir? Getirilen bu değişiklik önerisinin savunma hakkıyla bir ilgisinin olmadığı aksine siyasi bir talebin karşılanması olduğu çok açıktır. Türkçe bilmeyenlere bu hakkın savunma hakkı kapsamında tanındığı tercüman giderinin devletçe karşılanmasından anlaşılmaktadır. Türkçe bilenlerin seçtiği tercümanın parasını ise kendisinin ödemesi gerektiği belirtilerek aslında bu talebin savunma hakkı kapsamında değil, siyasi bir talebin karşılanması olduğu metni hazırlayanlarca da kabul edilmiştir. Peki, bu ihtiyaç nereden doğmuştur?

Tüm kamuoyunca bilinmektedir ki bu talep önce Oslo görüşmelerinde dile getirilmiş, ardından da KCK davası sanıklarının açlık grevleri ile kamuoyuna haklılık ve insani bir talebin kabulüymüş gibi algılatılarak meclis gündemine taşınmıştır.

KCK sanıkları tarafından 12.9.2012 tarihinde başlatılan açlık grevi taleplerinin birisi de anadilde savunmadır. Ancak bu eylem tasarının Bakanlar Kurulunun son aşamasında ve PKK terör örgütünün ağırlaştırılmış müebbet hapse mahkum liderinin çağrısıyla sonlandırılmış ve tasarının getiriliş amaçlarından birinin de açlık grevlerini sonlandırmak olduğu ifade edilmiştir. Buradan da anlaşılmaktadır ki tasarı yapılan müzakere ve anlaşmanın sonucunda TBMM gündemine taşınmak zorunda kalmıştır.

Adalet Komisyonunda da ısrarla belirttiğimiz üzere getirilen tasarı Anayasa m. 3 de belirtilen Resmi dilin Türkçe olduğu ilkesine aykırı olup, ikinci bir resmi dil yaratma ve yargılamada da bu dili hakim kılma çabasının ürünüdür.

Anayasa m.3 **“Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçedir”**

Anayasa m.4 **Cumhuriyetin nitelikleri ve 3 üncü maddesi hükümleri değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edilemez”**

Anayasa’nın bu maddeleri uyarınca Resmi Dil Türkçenin değiştirilmesi dahi teklif edilemeyecektir. Anayasa’da dahi bu konuda bir değişiklik yapılması mümkün değilken CMK 202.maddesine eklenecek bir fıkra ile kişinin istediği dilde savunma yapmasının düzenlenmesi, böylece yargılama dilinin değiştirilmesi açıkça Anayasa’ya aykırıdır. Üstelik bu düzenleme ile Anayasa’nın değiştirilemeyecek maddesi bir yasa maddesi ile delinmekte, içi boşaltılmaktadır. Adalet komisyonunda Anayasa’ya aykırılık yönüyle verdiğimiz önerge AKP grubunun oylarıyla reddedilmiştir.

Komisyonunda dinlenen Prof. Dr. Süheyl Batum, Prof. Dr. İzzet Özgenç ve Doç. Dr. Ozan Ergül’de CMK 202 üzerinde yapılmak istenen bir düzenlemenin açıkça Anayasa’nın 3.ve 4.maddelerine aykırı olacağını, bu konunun Anayasa Komisyonunda görüşülmesi gerektiğini, bir değişiklik yapılacak ise önce Anayasa’nın değiştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ancak her zamanki gibi hukuk tanımaz AKP çoğunluğu bu uyarıları dikkate almamış, Anayasa’ya aykırı bu düzenleme komisyondan geçmiştir. Açıkça Anayasa’yı ihlal suçu işlenmektedir.

Anayasa’ya aykırılık bu kadar açıkken anadilde savunmanın ve anadilde kamu hizmeti verilmesinin önündeki engellerin kaldırılacağı, AKP nin 30 Eylül kongresinde dillendirilmiş, kamuoyu hazırlanmaya başlanmıştır.

Alt komisyonda bu tasarı görüşmeleri yapılırken AKP cephesinden kamu hizmetlerinin anadilde verilmesine yönelik çalışmaların da başlatıldığı Başbakan yardımcısı Beşir Atalay tarafından övünçle açıklanmış, Anayasa Uzlaşma komisyonunun AKP li üyesi milletvekili Mustafa Şentop ve Genel Başkan Yardımcısı Numan Kurtulmuş anadilde eğitim yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

BDP ise zaten her platformda ceza ve hukuk yargılamalarında sözlü ve yazılı savunma dahil olmak üzere yargıda, kamuda, eğitimde Kürtçenin resmi dil olarak tanınmasını demokratik özerklik talebinin bir gereği olarak ,yani bir egemenlik hakkı olarak talep etmektedir

Türkçenin resmi dil olarak kullanıldığı alanlar olan yargı, yasama ve yürütmeye resmi dilden vazgeçmek üniter devletin bölünmesi sonucunu doğurur. Son dönemde kamu ve eğitimde resmi dil kavramı aşındırılarak, çift dillilik meşrulaştırılmakta, ikinci resmi dilin Kürtçe olması yolunda çok ciddi adımlar atılmaktadır. Oysaki Türkçenin resmi ve ortak dil olması Türkiye’nin üniter yapısının sigortasıdır.

Von Humbolt’un söylediği gibi “Gerçek vatan aslında dildir. Vatandan en hızlı ,en kolay uzaklaşma dil yoluyla olur; ve hatta en sessizce gerçekleşen yol da budur.”

Türkçe’nin ortak ve resmi dil olması ülkemizde konuşulan diğer dillerin yok edilmesi yok sayılması, yasaklanması, geliştirilmemesi anlamına hiçbir zaman gelmez.

12 Eylül 1980 darbesinden sonra çıkartılan Kürtçenin konuşulmasını yasaklayan 2932 s.yasa 1991 yılında SHP iktidarı döneminde kaldırılmıştır. 1989 yılında SHP nin cesaretle yayınladığı Kürt sorununa ilişkin rapor ülkemizdeki kültürel haklarla ilgili yasakların kaldırılmasında büyük katkı sağlamıştır. Aynı şekilde Anayasa m.26 da 2001 yılında yapılan değişiklikle düşüncüyü açıklama ve yayma hürriyetinde var olan dil yasağı kaldırılmıştır.2002 yılında 3984 s.yasada yapılan değişiklikle Televizyon yayınlarında Türkçeden başka bir dilde program yapma yasağı kaldırılmıştır. Özgürlüklerin önündeki engellerin kaldırılmasına yönelik bu değişikliklerin tümü AKP iktidarı öncesinde yapılmıştır.

Halen ülkemizde Kürtçe yayın yapan özel ve resmi TV ve radyolar bulunmaktadır. Değişik Üniversitelerde Kürtçe, Arapça ve Süryanice lisansüstü eğitim yapılmaktadır. Türk vatandaşlarının günlük yaşamda kullandıkları farklı dil ve lehçelerde özel kurslar açılabilmekte ve son olarak da talep olduğu takdirde bu diller okullarda seçimli ders olarak okutulabilmektedir.

AİHM Kültürel kimlik ve kültürel hak olarak resmi dilin dışındaki dillerin de geliştirilmesi gerektiğini, ancak kamu hizmeti veren bütün özel ve kamu kuruluşlarının resmi dili kullanma zorunluluğu olduğunu, hizmet alan kişilerin de idari yetkililer ve kamu hizmetiyle ilgili işler esnasında resmi dili kullanmaları gerektiğini öngörmüştür.

Sonuç olarak AKP hükümeti tarafından getirilen tasarının uluslararası hukukta karşılığı yoktur. Aksine yargılama dilini değiştirmeyi amaçlayan siyasi yanı vardır.

AKP ve BDP tarafından savunulan bu önerge İnsan Hakları Komisyonuna muhalefet şerhi yazan BDP milletvekili Ertuğrul Kürkçü tarafından Lozan Antlaşmasının 39/5 maddesine dayandırılmakta ve 1923 yılında aslında Kürtlere tanınan anadilde savunma hakkının o tarihten itibaren gasp edildiğini, şimdi ise gasp edilen bu hakkı talep etiklerini belirtmektedir.

Oysaki Lozan Antlaşmasının Kesim III Azınlıkların Korunması başlığı altında düzenlenen 37-45 maddelerinin son maddesi olan m. 45 de açıkça belirtildiği üzere

“Bu kesimdeki hükümlerle Türkiye’nin Müslüman olmayan azınlıklarına tanınmış olan haklar Yunanistan’ca da kendi ülkesinde bulunan Müslüman azınlığa tanınmıştır” denmektedir.

Bu maddeden açıkça anlaşıldığı üzere azınlıkların korunmasına ilişkin Lozan Antlaşmasının 37-45. maddeleri, Müslüman olmayan (Hristiyan azınlıklar) açısından Türkiye’yi bağlamaktadır. Lozan Antlaşmasının müzakereleri sırasında bu konular aşağıdaki gibi açıkça tartışılmış ve Türkiye’deki azınlıklar Müslüman olmayanlar (Hristiyanlar) olarak, Yunanistan’daki azınlıklar ise Müslümanlar olarak değerlendirilmiş ve Antlaşma bu anlayışla bağtlanmıştır.

Azınlıkların haklarının korunmasına ilişkin Lozan Antlaşmasının 37-45. maddelerinin müzakere tutanaklarına bakıldığında

7 Ocak 1923 tarihinde alt komisyon başkanı M.Montagna’nın 1. Komisyon Başkanı Lord Curzon’a sunduğu raporda **“Azınlıkların korunmasına ilişkin hükümlerin Türkiye’de oturan dil ve din azınlıklarının - Müslüman azınlıkları da içine almak üzere -hepsine uygulanması konusunda uzun bir tartışmadan sonra, alt komisyon genel kapsamlı olan bir maddeye dayanarak bu hükümlerin uygulama alanının Müslüman olmayan azınlıklarla sınırlandırabileceği düşünülmüştür..... can ve çalışma güvenlikleri için gerekli garantileri Türk Devletinin yeniden örgütlenişinde bulacak olan Müslüman azınlıkları bu öngörülen korumanın kapsamı içine almak istemekte direnmeyi alt komisyon mümkün görememiştir.”** Beyanları yer almaktadır.(Lozan Barış konferansı tutanaklar-belgeler cilt 1 sh 310 -TBMM kütüphanesi)

9 Ocak 1923 19 sayılı tutanakta İsmet Paşa **“Azınlık terimine sınırlı bir anlam verilmesi mütteliklerce Türk temsilci heyetine yapılmış önemli bir taviz gibi gösterilmektedir. Türk temsilci heyeti durumu böyle görmemektedir. Türkiye’de hiçbir Müslüman azınlık yoktur, Çünkü kuramsal yönden olduğu kadar uygulamada da Müslüman nüfusun çeşitli unsurları arasında hiçbir ayırım gözetilmemektedir. Lord Curzon söz konusu Müslüman unsurların Türk Halkıyla tam bir anlaşma içinde iyi geçinecekleri umudunu açıklamıştır”** sözlerini söylemiştir. (Yukardaki kaynak cilt 1.sh 307)

Lozan Antlaşması tutanakları TBMM kütüphanesinde bulunmaktadır. Tarihi gerçekleri çarpıtarak bu gün dile getirilen talepleri Lozan antlaşmasına dayandırmak mümkün değildir. Üstelik Lozan Antlaşması gerekçe gösterilerek bu iddialarda bulunulduğuna göre, defalarca AİHM ne bu konuda başvurular yapılmasına rağmen neden anadilde savunma konusunda Lozan Antlaşması çerçevesinde bir tek dava için dahi olumlu bir karar çıkmamıştır.

Ne yazık ki AKP grubu tarafından hazırlanan alt komisyon raporunda Lozan Antlaşmasına yönelik tarihi gerçeklerin çarpıtılmasına devam edilmiş, yapılmak istenen değişikliğe haklılık kazandırılmak için Lozan Antlaşmasına dayanılmıştır. Devleti yöneten bir partinin Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş manifestosu olan, emperyalizme başkaldırı destanı olan Lozan Antlaşmasının azınlıklarla ilgili maddesini tahrif ederek, Lozan Antlaşmasındaki azınlık kavramının Hristiyan azınlıklara ilişkin olduğunu göz ardı ederek yaptığı düzenlemeye dayanak göstermesi bundan sonra Türkiye’nin zararına olan pek çok talep karşısında ülkemizi savunmasız bırakabilecektir. Yani AKP Anayasa’ya ve Lozan Antlaşması’na aykırı bu düzenlemeyi yapabilmek için Lozan Antlaşmasını ve ülke çıkarlarını feda edebilmektedir.

Bu olayın hiç kabul edilemeyecek bir yanı da **SEVR ANLAŞMASININ** 145. maddesinde etnik azınlıklara ilişkin yapılan düzenlemenin son fıkrasında **“Türkçeden başka dil kullanan Osmanlı vatandaşlarına mahkeme önünde lisanlarını sözlü veya yazılı olarak kullanabilmeleri için özel kolaylıklar tanınacaktır.”** Sözleri ile ifade edilen metnin bugün yine gündeme getirilmesidir. Bu durum ülkemizin bütünlüğüne karşı yine bir tarihsel dayatma ile karşı karşıya kaldığımızı göstermektedir.

Son olarak ise BDP tarafından Anayasa Uzlaşma Komisyonuna 20 bölgeden oluşan federal yönetim şekli önerilmiştir. Yani Türkiye'nin 20 özerk bölgeye bölünmesi talep edilmektedir. İşte bu durum ne yazık ki Sevr'in yeniden Türkiye'ye dayatılması ve Türkiye'nin bölünmesinin talep edilmesinden başka bir şey değildir.

Tam da bu nedenlerle özgürlüklerin önünü açan değil, Sevr'deki anlayışın dayatılması anlamına gelen ve AKP hükümeti tarafından getirilen önerenin kabulü mümkün değildir.

AKP iktidarının amacı gerçekten savunma hakkı önündeki engelleri kaldırmak olsaydı en başta doğal yargıç ilkesine aykırı olan olağanüstü mahkemelerin yani terör mahkemelerinin kaldırılması gerekmekteydi. CMK 250, 251, 252. maddeleri yürürlükten kaldırılmasına rağmen, geçici bir madde ile özel yetkili mahkemelerin yargılamalarına devam etmelerinin sağlanması bir hukuk ucubesidir. Bu mahkemelerde Balyoz, Ergenekon ve KCK ve diğer davalara devam edilmesi hangi evrensel hukuk kuralına uymaktadır. Hatta CMK 252. maddedeki kovuşturma usullerini düzenleyen madde yürürlükten kalkmasına rağmen bu maddeye dayanarak Sayın milletvekilimiz Mustafa Balbay ve pek çok sanık için 16 celse ve hatta yargılama sonuna kadar duruşmalara katılmama kararı verilebilmektedir. Bu mahkemeler AİHS de adil yargılama hakkını düzenleyen m.6 /1 de belirtilen bağımsız ve tarafsız mahkemeler midir?

AKP iktidarı adil yargılanma ilkesini ve savunma hakkını kutsal saysaydı bunun en vazgeçilmez ilkesi olan masumiyet karinesi kapsamında kişilerin suçlu ilan edilmesine izin vermez, halkın iradesi ile mecliste temsil edilme hakkını kazanmış milletvekillerinin haksız tutukluluklarına "yargı kararı, biz karışmayız" deme kolaycılığını göstermezdi. Bu konuda TBMM de üç partinin bir metinde mutabık kalmasına karşın, AKP tarafından kabul edilmeyip her nedense bu olayda özel düzenlemeye girişilmesi de manidardır.

Sanıkların bildirdikleri tanıklar dahi dinlemeden, sonradan üretildiğini iddia ettikleri dijital veriler bilirkişiye dahi gönderilmeden, avukatları olmaksızın ağır hapis cezalarına çarptırılan Balyoz davasındaki sanıklar AİHS m.6 da belirtilen "**şüpheden sanık yararlanır**" ilkesinden ve adil yargılanma hakkından yararlanabilmişler midir? Burada savunma hakkı ihlal edilmemiş midir?

Yönlendirilmiş gizli tanıklarla, hatta terör suçundan mahkum olmuş ya da hala daha terör suçundan yargılanan sanık konumundaki gizli tanıklarla, mahkum edilmeye çalışılan askerler, bilim adamları ve gazeteciler adil yargılanma hakkından yararlanabilmekte midirler? Gizli tanıkların kimliklerini, kendilerine karşı duydukları husumeti ve toplum içindeki güvenirliliklerini, somut olaylardaki konumlarını bilmeksizin, görünmeyen bir gizli güce karşı savunma hakkını dahi kullanamayan sanıkların adil yargılanma hakkı ihlal edilmemiş midir? Sınırsız oturma yasakları ile avukatların ve sanıkların duruşmalardan men edilmeleri savunma hakkının kısıtlanması değil midir?

Yıllardır hiçbir haklı gerekçe olmaksızın sadece yazdıkları kitaplar ya da yazıları nedeniyle, dışarıdan bilgisayarlarına gönderilen virüslü yazılımlarla, uydurma dijital verilerle tutuklu bulunan kişilerin bırakınız savunma haklarını ,yaşam hakları, özgürlükleri gasp edilirken asıl insan hakkı ihlali, adil yargılanma hakkı ihlali burada yaşanmıyor mu?

Ağır hasta konumunda olan, iyileşmesi mümkün dahi olmayan tutuklu ve hükümlülerin tedavileri yeterince yaptırılmaksızın ölümcül duruma gelinceye kadar cezaevinde alıkonmaları insan hakkı ihlali değil midir?

Gerçek anlamda savunma hakları, adil yargılanma hakları ihlal edilen binlerce tutuklu ve hükümlünün yaşadığı sorunlar görmezden gelinmekte ve AKP iktidarına muhalif olan insanların cezaevinde tutulması için her türlü hukuki ve fiili durum sonuna kadar kullanılmaktadır.

AİHM de uzun tutukluluk ve yargılama süreleri, bağımsız ve tarafsız mahkemelerde yargılamaların yapılmaması vb nedenlerle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin adil yargılanma hakkını düzenleyen 6.maddesinin hemen tüm maddelerini ihlal ettiği gerekçesiyle Türkiye

mahkumiyet almış ve büyük miktarda tazminatlar ödemiştir. Tek mahkumiyet almadığı konu m.6/3-e bendinde düzenlenen “mahkemede kullanılan dili anlamadığı ve konuşamadığı takdirde bir tercüman yardımıyla ücretsiz olarak yargılanmak” hakkıdır. Bu konuda uluslararası bağımsız kuruluşların raporları ve AB ilerleme raporları dahil en ufak bir eleştiri bugüne kadar gündeme gelmemiştir. Ancak ne hikmetse AKP hükümeti Türkiye’nin mahkumiyet kararı aldığı diğer hak ihlallerine yönelik bir düzenleme yapmamakta, mahkumiyet alınmayan tek ilke olan Ceza yargılamalarında ücretsiz tercüman tayin hakkına yönelik bir düzenleme yapma gereğini duymaktadır.

AKP hükümeti Oslo’da yapılan pazarlıkların sonucu olarak yerel yönetimleri güçlendirme iddiasıyla Büyükşehir (bütün şehir) tasarısını dayatmış ve Türkiye’nin İdari yapısını değiştirecek idari federalizmin yolunu açacak bir düzenlemeyi meclisten geçirmiştir. Şimdi ise aynı anlayışla ve aynı amaca hizmet edecek, açıkça yargı dilini değiştirmeye yönelik bu tasarıyı TBMM gündemine getirmiştir.

AKP hükümetinin getirdiği bu tasarıyla, yapay olarak yaratılan sorun, HSYK eliyle çözülebilecekken, ne yazık ki çözülmemiş, yapay olarak yaratılan gündemle yargıda çift dilliliğe neden olacak, toplumu ayırıştıran ve bölen, anayasanın 3. maddesine açıkça aykırı, Türkiye’nin yargılama dili üzerinden üniter yapısını hedef alan bir düzenleme yapılmak istenmektedir. Bu nedenle ülkemiz için taşıdığımız tarihi sorumluluğumuz gereği, AKP hükümet tasarısı ile Ceza muhakemesi Kanunu 202. maddesinde yapılmak istenen düzenlemeye muhalefet şerhi koyuyoruz.

BUNA KARŞIN CHP OLARAK VERDİĞİMİZ ÖNERGE:

“MADDE 202 -1) Yeterince Türkçe bilmediğini beyan eden sanık ve mağdura bedeli devlet tarafından karşılanmak üzere mahkemece tercüman tayin edilir. Bu hak kötüye kullanılamaz.

2) Engelli olan sanık ve mağdur hakkında yargılama sürecini anlayabilmesini sağlayacak önlemler bedeli devlet tarafından karşılanmak üzere mahkeme tarafından alınır.

3) Bu madde hükümleri soruşturma evresinde şüpheli, mağdur ve tanıklar hakkında da uygulanır”

CHP grubu olarak verdiğimiz bu önerge ile asıl olarak savunma hakkına vurgu yapıldığı gibi madde metni AİHS nin 6-3/e bendine de uygundur. Yeterince Türkçe bilmediğini ifade edenlere tercüman sağlanması savunma hakkının bir gereği olduğu gibi uluslararası hukukun ülkemize yüklediği de bir yükümlülüktür. Ancak yeterince Türkçe bilmediğini ifade eden kişinin samimiyeti çok önemlidir. Savunma hakkının kapsamını aşan hakkın kötüye kullanımı kabul edilemez. Kişi bu konuda samimi değilse, gerçekten Türkçeyi çok iyi biliyor ve konuşabiliyorsa bu hakkın kötüye kullanılması niteliğindedir. Mahkeme tercüman tayininin kötüye kullanıldığını tesbit ederse tercüman görevlendirmesi yapmayabilir ya da yapılmış olan görevlendirmeyi kaldırabilir.

Çünkü Anayasa’ya göre devletin resmi dili Türkçedir. Resmi dilden kastedilen yargı, yasama ve yürütme işlemlerinin Türkçe gerçekleştirilmesidir. Bu hüküm karşısında Türkçeyi yeterince bilen sanık ya da mağdur Türkçe dışında bir başka dilde ifade verme hakkı ya da imtiyazına sahip değildir.

Gelinen noktada CHP sorunu yargı dilini tartışmaya açmadan, her türlü siyasallaştırma çabasının uzağında tutarak AİHS de yer alan adil yargılanma hakkı çerçevesinde ele almıştır. Bu teklif ile soruşturma ve kovuşturma ayrımı yapılmamıştır. Aynı zamanda yeterince Türkçe bilmediğini beyan şartı getirilerek yargılama dilinin Türkçe olduğu, bunun tartışmaya açılmayacağı vurgusu yapmıştır.

Ceza yargılamasında temel unsur kararı verecek yargıcın, yargılama sırasında olayı tüm yönleriyle anlayabilmesinin sağlanması, tarafların da kendisini en iyi şekilde ifade edebilmesinin sağlanmasıdır. Aksi takdirde yanlış anlamalar sonucu kişiler yıllarca özgürlüklerinden yoksun kalabilirler ki savunmanın kutsallığı işte burada ortaya çıkar. Toplumdaki ve kişilerdeki adalet duygusunun kesinlikle zedelenmemesi gerekmektedir.

Adalet Komisyonunda verdiğimiz yukarda belirtilen önerge, ayrıntılı olarak ifade ettiğimiz gerekçeler dahi dikkate alınmaksızın AKP grubu tarafından reddedilmiştir.

Yine verdiğimiz önerge ile Ceza Yargılamasında çok önem arzeden, hukukun evrensel ilkelerinin hiçe sayıldığı, bir mahkeme değil, engizisyon uygulaması olan ve AKP muhalifı milletvekilleri, bilim adamları, askerler, memurlar, ve öğrencilerin yargılanmasında en ağır şekilde uygulanan AİHS 6. maddesinde belirtilen ADİL YARGILANMA HAKKINA AÇIKÇA AYKIRI OLAN

- GİZLİ TANIKLIĞI düzenleyen Ceza Muhakemesi Kanunu 58. maddenin 2. ve 3. fıkralarının yürürlükten kaldırılmasına yönelik önergemiz reddedilmiştir.

- Bilirkişi raporları arasındaki çelişkinin mutlaka mahkemece giderilmesini içeren Ceza Muhakemesi Kanununun 67. maddesinin değiştirilmesine yönelik önergemiz reddedilmiştir.

- Savunma hakkını ortadan kaldıracak şekilde sanık ve avukatların duruşmadan çıkarılmasının önlenmesine yönelik Ceza Muhakemesi Kanununun 204. maddesinin değiştirilmesine yönelik önergemiz reddedilmiştir.

Verdiğimiz bu önergelerin Adalet Komisyonu üyesi AKP milletvekilleri tarafından reddedilmesi AKP nin savunma hakkının önündeki engelleri kaldırmak, adil yargılanma ilkelerinin uygulanmasını sağlamak gibi bir yaklaşımının olmadığını göstermektedir. Aksine Oslo ve İmralı’da yapılan pazarlıkların sonucunda Türkiye’nin üniter yapısını hedef alan yasaları çıkarmayı kendisine bir görev bildiğini açıkça görmekteyiz.

Tasarının diğer maddeleriyle ise ceza infaz sistemine yönelik düzenlemeler ve bu düzenlemelerin bir kısmıyla da artan cezaevi mevcudunu azaltmaya yönelik tahliye seçenekleri getirilmektedir.

Tasarının 2. maddesiyle 5275 s Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin infazı hakkındaki kanunun 16. maddesinde yapılmak istenen değişiklikle “maruz kaldığı ağır hastalık veya sakatlık nedeniyle ceza infaz kurumu koşullarında hayatını yalnız idame ettiremeyen ve toplum güvenliği bakımından tehlike oluşturmayaacağı değerlendirilen mahkumun cezasının iyileşinceye kadar geri bırakılabileceğine” ilişkin bir düzenleme getirilmektedir.

Bu düzenleme yeterli değildir. Bu düzenlemeye “**Hastalığının ilerleme riski olan ve hayati tehlike içeren, hastane koşullarında sıkı takibi gereken**” kişilerin de eklenmesi yönündeki önerimiz reddedilmiştir.

Yine bu maddede halen uygulanmakta olan ağır hasta mahkum ve tutuklularla ilgili verilecek raporlarda son onay mercii Adli Tıp Kurumudur. Adli Tıp Kurumu ise ne yazık ki hasta ölümcül bir vaziye gelinceye kadar diğer hastanelerce verilen raporları onaylamamaktadır. Oysaki önemli olan hastanın en iyi koşullarda tedavi olmasının sağlanması ve hayata yeniden döndürülmesi olmalıdır. Cezaevi koşullarında ise bu mümkün değildir. Bu nedenle Adalet Bakanlığı tarafından belirlenecek diğer üniversite ve araştırma hastanelerinin vereceği raporların da geçerli olması ve Adli Tıp Kurumunca onay verilmesinin kaldırılmasına ilişkin talebimiz reddedilmiştir.

Tasarının çerçeve 2. maddesiyle 5275 s. Yasanın 16. maddesinin 3 yılın altında ceza almış olan ve cezaevinde gebe kalmış kadınlara yönelik infaza ara verilebilmesinin sağlanması yönündeki önerimiz kabul edilmemiştir.

Ancak AKP grubu tarafından verilen önerge ile koşullu salıverilmesine 6 yıldan az süre kalmış ve cezaevinde gebe kalmış tüm kadınlara dönük olarak hamilelikleri döneminde ve doğum yaptığına infazın geri bırakılmasına ilişkin bir önerge kabul edilmiştir. Koşullu salıverilmesine 6 yıl kalmış kadının cezası en az 9 yıldır. 9 yıl ceza almış bir kadının ise hamile olması nedeniyle tahliyesi toplumda çeşitli tepkilere yol açabileceği gibi, kötüye kullanılması da sözkonusu olabilir.

Ceza İnfaz Kanunun 17. maddesinde yapılan değişiklikle infazın ertelenmesi ve infaza ara verilmesine yönelik bir değişiklik yapılmakta, kasıtlı suçlarda 3 yılın altında ceza almış olsa dahi bazı suçlar kapsam dışı bırakılmaktadır. Maddenin şu anki halinde terör suçu ,adli suç ayrımı yapılmamaktadır. Üstelik AKP iktidarı döneminde bağımlı ve taraflı haline gelen yargı eliyle parasız eğitim isteyen gençler, bildiri dağıtan kişiler, hatta özlük hakları için basın açıklaması yapan sendikacılar. Memurlar terör suçu kapsamında yargılanabilmekte ve ceza almaktadırlar. 3 yıl ve altında ceza almış kişilerin zaten silahlı terör örgütü üyesi olması gibi suçları işlemiş olmaları mümkün değildir. Saniğin 3 yıl ve altında ceza aldığı suçlar toplum gözünde de hafif nitelikli suçlardan sayılacağından bu suçlara ilişkin infaz sisteminde bir ayırım yapılması doğru değildir. Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırı böylesi bir ayırımın yapılması durumunda AKP iktidarında yargıda yaratılan tahribat nedeniyle infaz erteleme sisteminden AKP hükümetinin sakıncalı gördüğü hiç kimse yararlanamayacaktır.

Genel Kurulda tasarının görüşmeleri sırasında bu konulardaki önerilerimizin dikkate alınacağını umuyoruz.

Yukarıda ayrıntılı olarak anlattığımız üzere özellikle tasarının 1. maddesiyle getirilen Türkçe bilen sanığın kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği dilde, yani tercih ettiği dilde savunmasını yapabilmesi ve bu nedenle tercüman tayin edilmesine yönelik düzenlemenin

- Uluslararası hukukta bir karşılığı olmadığından ve AİHS m.6 Adil yargılanma hakkı çerçevesinde ülkemize böylesi bir yükümlülük yüklenmediği gibi AİHM de bir mahkumiyet kararı olmadığından;

- Resmi dili bilen kişiler açısından istediği dilde savunma yapabilmesine ilişkin üniter yapıya sahip hiçbir demokratik ülkede bir düzenleme olmadığından;

- Lozan antlaşması m.39/5 Müslüman olmayan (Hristiyan) azınlıklara yönelik bir düzenleme olup, getirilen bu tasarının böylesi bir dayanağı da bulunmadığından

- Düzenleme Anayasa m.3 “Türkiye devleti ,ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçedir” ve Anayasa m.4 “...3 üncü maddesi hükümleri değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edilemez” hükümlerine açıkça aykırı olduğundan ve Anayasa'nın değiştirilemez maddeleri açıkça çiğnenip ANAYASA'YI İHLAL SUÇU İŞLENDİĞİNDEN;

- Bu düzenleme ile yargıda çift dil yaratılacağı gibi, kamuoyuna yansıtıldığına göre yakın zamanda kamuda ve eğitimde de Kürtçe ikinci dil olacak şekilde düzenlemelerin TBMM gündemine getirileceği, bu düzenlemelerin ise ülkenin üniter yapısını hedef alması nedeniyle, ülkenin bölünmesine yol açacağından;

ÜLKEMİZE KARŞI DUYDUĞUMUZ TARİHSEL SORUMLULUK GEREĞİ TASARIYA MUHALEFET ŞERHİ KOYUYORUZ. 30.11.2012

Dilek Akagün Yılmaz

Uşak

Ömer Süha Aldan

Muğla

Turgut Dibek

Kırklareli

Bülent Tezcan

Aydın

Ali İhsan Köktürk

Zonguldak

MUHALEFET ŞERHİ

Ceza Muhakemesi Kanunu ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısına İlişkin, **Milliyetçi Hareket Partisi** Adalet Komisyonu Üyeleri olarak karşı görüş ve düşüncelerimiz aşağıda arz edilmiştir.

Tasarının en önemli ve tartışılan maddesi, Ceza Muhakemesi Kanunu’nun **“TERCÜMAN BULUNDURULACAK HALLER”** başlıklı 202. Maddesinde yapılmak istenen değişikliktir. İş bu değişiklik **“ANADİLDE SAVUNMA”** olarak takdim edilmiş ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Gündemine Hükümet Tasarısı olarak getirilmiştir. Tasarı gerekçesinde, değişikliğin hangi nedenle yapıldığı yazılmamış, daha doğrusu yazılamamıştır. 202. Madde, Ceza Muhakemesi Kanunun en sorunsuz maddesidir.

Bugüne kadar, ülkemiz aleyhine 202. Maddeye ilişkin herhangi bir ihlal kararı verilmemiştir.

Tasarıyla getirilen yeni düzenlemeyle Ceza yargılamasının en çok tartışılan maddesi olacaktır. Bu nedenle mevcut düzenleme ve yeni değişiklik tasarısını daha yakından incelememiz gerekecektir:

“Tercüman bulunduracak haller;

Madde 202-(1) Sanık veya mağdur meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilmiyorsa mahkeme tarafından atanan tercüman aracılığıyla duruşmadaki iddia ve savunmaya ilişkin esaslı noktalar tercüme edilir.

(3) Bu madde hükümleri soruşturma evresinde dinlenen şüpheli, mağdur veya tanıklar hakkında da uygulanır.”

Yani mevcut düzenlemede **“meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilmeyen “sanığı”** ya da **“mağdura”** tercüman imkânı tanınmaktadır.

Yeni tasarıyla getirilmek istenen ilave düzenleme nedir?

Ceza Muhakemeleri Kanunu 202. Maddeye 4. Fıkra eklenerek; **“meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilen sanık”** (Komisyonda meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilen İfadesi çıkarılmıştır.)

a) İddianamenin okunması,

b) Esas hakkındaki mütalaanın verilmesi üzerine sözlü savunmasını, kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde yapabilir. Bu durumda tercüme hizmetleri, beşinci fıkra uyarınca oluşturulan listeden sanığın seçeceği tercüman tarafından yerine getirilir. (tasarının ilk şeklinde, sanık tercümanı kendisi hazır etmek zorundaydı.)

Bu imkân, yargılamanın sürüncemede bırakılması amacına yönelik olarak **“kötüye kullanılamaz”** düzenlemesi önerilmektedir.

Açıkça anlaşılacağı üzere, mevcut düzenlemenin aksine, **“meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilen “sanığa”** ve **“kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde”** **“sözlü savuma”** yapma imkânı getirilmek istenmektedir.

Her ne kadar **“anadil”** ifadesi geçmiyorsa da, kastedilen, Resmi yargılama dilinden başka bir dilde, özellikle anadilde savunma yapmayı içermektedir. Bu talep nasıl gündeme gelmiştir ve Hükümetçe **“anadilde savunma”** talebine karşılık yasa tasarısı hazırlanmasının geri planında ne vardır?; PKK/KCK davalarından tutuklu sanıkların, topluca yargılamayı yapan mahkeme heyetlerine **“bizim meramımızı Türkçe ifade etme konusunda bir sıkıntımız yok. Fikren ve fiilen bunu yapabiliriz”** **“ancak biz, savunmamızı anadilde “Kürtçe”** yapmak istiyoruz mealindeki ısrar ve direnmeleriyle gündeme gelmiştir.

Açlık grevlerindeki taleplerden biri de “**anadilde**” savunmadır. AKP ve Hükümetçe de bu talep olumlu karşılanmış ve yasalaşma süreci başlatılmıştır.

Buradan hareketle “**meramını anlatabilecek ölçüde resmi Hukuk dilini“ TÜRKÇE’yi**” bilen sanığın, istediği dilde “**anadilde**” savunma yapabilmesi ve bu nedenle kendisine tercüman tayin edilmesine yönelik iş bu düzenlemenin ULUSAL ve ULUSLARARASI HUKUKTA karşılığı olup-olmadığına bakmak gerekecektir:

ULUSAL HUKUK AÇISINDAN:

- Anayasanın “**değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edilemez**” hükümleri arasında sayılan 3. Maddesi:

Madde 3. – “**Türkiye Devleti Ülkesiyle ve Milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçedir**” amir hükmünü içermektedir.

- İfade edildiği gibi, Ceza Muhakemeleri Kanunu’nun 202. Madde, son olaylara kadar sorunsuz bir madde olmuştur. Bu maddeye ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de ülkemiz aleyhine verilmiş bir ihlal kararı yoktur.

- Adalet Bakanlığının 1996 tarihli genelgesinde “**Tercüman hakkı, yargılama dilini anlamama, ya da sağır ve dilsiz olma**” durumlarıyla sınırlandırılmıştır.

- Yargıtay Ceza Genel kurulu 96/6 E. 96/33 K. sayılı kararında “**ücretsiz tercüman hakkı, mahkeme dilini anlamayanlar için geçerli**” saymıştır.

Yine Yargıtay Ceza Genel Kurulu : 11.10.201 tarih 2011/10-182 Esas, 2011/204 Karar sayılı kararında: “**ücretsiz olarak tercüman görevlendirilmesi için Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kişinin yargılamanın yapıldığı ülkenin vatandaşı veya yabancı olması ölçütünü değil**” “**duruşmada kullanılan dili anlamaması veya konuşamamasını esas alırken**”, Ceza Yargılama Yasasında aynı yaklaşımla, kişinin “**meramını anlatabilecek derecede Türkçe bilmemesini**” gerekli görmüştür. Bunun sonucu olarak Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmakla birlikte meramını anlatacak ölçüde Türkçe bilmeyen şüpheli veya sanıklara tercüman görevlendirilmesi savunma hakkının kullanılması açısından zorunlu iken, ülkemiz vatandaşı olmasa bile savunmasını yapabilecek derecede ve yeterlilikte Türkçe bilen şüpheli ve sanıklara tercüman görevlendirilmesi zorunluluğu bulunmamaktadır.”

Nitekim Yargıtay Özel Dairelerinin uygulamaları da bu doğrultudadır. (Yargıtay 9.Ceza Dairesinin 23.06.2011 gün ve 3883-3498 ile Yargıtay 5. Ceza Dairesinin 13.06.2011 gün ve 9885-4674 sayılı kararları).

Doktrinde ise;

Prof. Dr. Sibel ÖZEL: “**Ancak Türkçeyi bilen bir vatandaş anadilde ifade verme hakkı ya da imtiyazına sahip değildir. Bu dayatmayı demokratik bir hak olarak gösterecek hiçbir ulusal ya da uluslararası kural mevcut değildir.**”

Prof. Dr. O. DOĞRU: “**Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına göre kişinin mahkemede kullanılan dili konuşup, anlamasına ve meramını tam olarak ifade etmesine rağmen, mensup olduğu etnik bir dilde savunma hakkının verilmemesi mahkemece (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi) sözleşmenin ihlali olarak değerlendirilmemektedir.**

Adalet Komisyonu görüşmelerine katılarak değerli katkılar veren bilim adamları Prof. Dr. İ. ÖZGENÇ ve Prof. Dr. C. ŞAHİN “**Mevcut Ceza Muhakemeleri Kanunu 202. Maddesinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ne aykırı olmadığını, Türkiye’nin anadilde savunma hakkı vermemesi**

nedeniyle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 'de bir mahkûmiyetinin de olmadığını belirtmişlerdir. Getirilen düzenlemenin Anayasa'nın 3. Maddesinde düzenlenen resmi dilin Türkçe olduğu ilkesine aykırı olduğunu, eğer bir değişiklik yapılacaksa Anayasa'nın da değiştirilmesi gerektiğini, sanığın istediği dilde savunma yapma talebinin yargılama dilinin değiştirilmesi anlamına geleceğini ifade etmişlerdir.

Yine Komisyonumuzda bizzat dinlenen Doç. Dr. Ozan ERGÜL: "...Yargı yetkisi, Anayasa da aynen yürütme ve yasama yetkisi gibi düzenlenmiş bir yetkidir, bir iktidardır ve kökünü egemenlik yetkisinden almaktadır. Yine Anayasa'nın çizdiği çerçevede resmi dil Türkçe ise yargılama dilinin de Türkçe olması esas olması gerekir. Bu nokta da, savunma hakkının norm alanındaki bu genişletmenin Anayasa'daki bu değerlerle çatışma içine girmesi kaçınılmaz olacaktır." Diyerek tasarının Anayasa'ya aykırı olduğunu ifade etmiştir.

ULUSLARARASI HUKUK AÇISINDAN:

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

Adil Yargılama Hakkı

"madde6/3- Bir suç ile itham edilen herkes aşağıdaki asgari haklara sahiptir:

e) Mahkemede kullanılan dili anlamadığı veya konuşmadığı takdirde bir tercüman yardımından ücretsiz yararlanma" hakkından söz etmektedir.

- Ülkemizin taraf olduğu Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesinin (14. md. ile ilgili) uygulamasını izleyen "Birleşmiş Milletler İnsan Hakları komitesi" "devletler tarafından mahkemelerde yalnızca bir resmi dil kullanılmasına ilişkin düzenleme yapılmasının, adil yargılanma hakkının ihlali olmadığına ve adil yargılamanın kendisini resmi dilde ifade edebilen kişiye kendi anadilinde tercüman hizmeti sağlamayı gerektirmediğine" karar vermiştir.

Her iki sözleşmede Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce onaylanan ve iç hukukumuzun parçası haline gelmiş sözleşmelerdir.

- Avrupa Birliği'nin 2010/64 sayılı direktifi de "tercüman hakları, şüphelinin ya da sanığın resmi hukuk dilini konuşmadığı ya da anlamadığı durumlarla" sınırlayarak tanımlamıştır.

Bu uluslararası sözleşmelere ve AB müktesebatındaki açık hükümlere rağmen,"2012 yılı Türkiye ilerleme raporunda "Ayrıca, yargı, Kürt siyasetçilerin ve insan hakları savunucularının aleyhinde açılan davalarda Kürtçenin kullanılması dahil olmak üzere, Türkçe dışındaki dillerin kullanımına yönelik bazı kısıtlayıcı kararlar almıştır." (Komisyon tarafından Avrupa Parlamentosu'na ve Konseye sunulan Bildirim, Türkiye'ye ilişkin bölümler. Shf.15-33)

Bunca haklı pozisyonumuza rağmen, bu eleştiri paragrafının Komisyon raporunda insafsız şekilde yer alması, müzakerelerde ülkemizin hak ve hukukunun ne derece korunduğunun göstergesidir.

Komisyon görüşmelerinde talep ettiğimiz üzere, konunun Sayın Komisyon Başkanı tarafından araştırılmasını ve paragrafın önümüzdeki ilerleme raporlarından çıkartılması için gerekli girişimlerin yapılmasını talep etmekteyiz.

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ KARARLARI

- Zana/Türkiye Davası:

- Öztürk/ Federal Almanya 21/02/1984, 8544/79

- Luedicke,Belkacem ve koç/ Almanya. 28/11/1978, 6210/73

- Avrupa İnsan hakları Komisyonu 7 Aralık 1983 tarihli kararı.

Tüm bu kararlarda “ **mahkemede kullanılan dili bilen sanığın Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 6. Maddesi 3. Paragrafının e) bendinde öngörülen haktan, yararlanamayacağı**”

“Mahkemenin dilini anlayan ve konuşan sanığın başka bir dilde savunma yapmak istemesi ona ücretsiz tercüman hakkını vermediği kararlaştırılmıştır.

KARŞILAŞTIRMALI HUKUK AÇISINDAN da diğer ülke uygulamalarının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi madde 6/3-e bendine uygun düzenlemelerin olduğu görülmektedir. Örneğin:

ALMANYA CEZA MUHAKEMESİ KANUNU: Madde 259 ”**Mahkemede kullanılan dile hâkim olamayan sanık, savcı ve savunma avukatı tarafından yapılan beyanlar konusunda bir tercüman tarafından bilgilendirilir.**

İTALYAN HUKUKU (Yeni Anayasa 111.nci madde) “**Mahkeme dili İtalyancadır. İtalyanca konuşamayan ya da anlamayan kişiler için tercüman tahsis edilir**”

FİNLANDİYA DİL KANUNU: “**Davalarda kullanılan dil Fince ya da İsveççedir. Kişiler Fince ya da İsveççeyi bilmiyorsa Devlet tarafından ücretsiz olarak kendilerine çeviri hizmeti verilir.**”

PORTEKİZ HUKUKUNA GÖRE: “**Sözlü ve yazılı davalar Portekizce dilinde yapılır ve yargılamaya katılmasına ihtiyaç duyulan her yabancı dil kullanılabilir.**”

Avusturya – Bulgaristan – Fransa – Yunanistan İsviçre gibi birçok ülke uygulaması bu yöndedir.

Tüm bu izahlardan sonra; gerek iç Hukukumuz, gerekse Uluslararası Hukuk hükümlerine göre “**Sanığın yargılandığı ülkenin Resmi Hukuk dilini bildiği halde, anadilinde veya başka bir dilde savunma yapma talepleri kabul edilmemiştir.**”

Yine bu husus, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 6 maddesindeki “**ADİL YARGILANMA**” ve “**SAVUNMA HAKKI**” kapsamında değerlendirilmemiştir. Mevcut Ulusal düzenlemelerimiz Uluslararası sözleşmelerle uyum içindedir. Bu güne kadar da Ülkemiz bir ihlal kararına muhatap olmamıştır.

Ülkemiz açısında baktığımızda da: “**meramını anlatabilecek ölçüde “Türkçe” bilen “Sanığın” “anadilde” ya da tasarındaki şekliyle ve kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği “başka bir dilde” sözlü savuma yapmak istemesi o davaya münhasır bir savunma ve adil yargılama talebi değildir. İstek tamamen “Siyasal ve Kültürel bir hak talebidir” “Kendi dilinde yargılama talebidir” “Türkçeye başat ikinci, üçüncü bir resmi dil yaratma girişimidir.**”

Az da olsa bazı görüşler ve maalesef Adalet Komisyonu Alt Komisyon Raporunda Devletimizin Kurucu anlaşması olan Lozan barış antlaşmasının (Madde 39/5) “**Bu nedenle duruşma dilini bilmesine rağmen sanığın kendisini daha iyi bir dilde ifade edebileceği bir dilde savunma yapması, Lozan Barış Antlaşması Hükümlerinin bir gereğidir**” diyerek tarih şuurundan yoksun, talihsiz bir atıfta bulunulmuştur.

Zira Lozan Antlaşmasının 37 - 45 hükümleri Azınlıklarla ilgilidir ve azınlıklarda gayrimüslim olarak belirlenmiştir. Antlaşmanın 39/45 fıkrası azınlık haklarının kullanılması ile ilgili bir hüküm olduğu için, bu haklardan azınlık statüsünde olanlar yararlanacaktır.

Yoksa bu fıkra, “**Türk vatandaşlarının Türkçe dışında kendi ana dilleri ile savunma yapacağı anlamına gelmemektedir.**”

“Türkçeden başka bir dil konuşmak, Türkçe bilmemek anlamına gelmektedir. Türkçe bilmeyen ya da Türkçesi zayıf olan bir kişi için adil yargılanma hakkının bir gereği olarak çevirmen atanacaktır”

Lozan antlaşması 1923 yılında imzalanmıştır. Bugüne kadar sözleşmeye taraf olan devletlerden sözleşmenin ihlal edildiği yolunda bir iddia yoktur.

TASARININ LEHİNDE OLANLAR, SAVUNMA HAKKINA SARILMAKTADIR. OYSA GERÇEKLER BAŞKADIR.

Ceza Muhakemesi Kanunu 202. Maddeye eklenen 4. Fıkra sanığın:

“a) İddianamenin okunması

b) Esas hakkındaki mütalaanın verilmesi, üzerine sözlü savunmasını, kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde yapabileceğini” düzenlemektedir.

- Bir an için, tasarının 1. Maddesinin Anayasa’ya aykırılık ve diğer sakıncalardan uzak, salt savunma hakkı açısından değerlendirildiğinde durumun ne kadar karmaşık olduğu görülmektedir.

- Savunma hakkı bir bütündür. Kovuşturma ve soruşturma süreçlerinde bu bütünlük korunmalıdır.

- Yeni düzenleme sadece, kovuşturma aşamasının belirli evrelerinde söz konusu olacak soruşturma aşamasında geçerli olmayacaktır.

Belki bu eksiklikte “**anadilde Kamu hizmeti**” düzenlemesi ile giderilir! Yâda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne adil yargılanmama şikâyetleri üzerine düzenlemenin kapsamı genişletilir!

Mevcut düzenleme, sanık ve mağdurun birlikte düzenlenmişken yeni düzenlemede mağdur çıkartılmıştır.

Ceza Muhakemesinde “**yüz yüze**” ilkesi geçerlidir. Mahkeme, duruşmalar boyunca sanığın durumunu gözleyerek hakkında vicdani bir kanaate sahip olacaktır. Ceza tayin ederken takdir hakkını kullanarak hafifletici ve ağırlaştırıcı nedenleri yorumlayacaktır. Sanığın yeni getirilen bu düzenlemeyle, tercüman aracılığıyla masumiyetini, pişmanlığını, nedametini mahkemeye aktarması mümkün olmayacaktır.

Bunun gibi, sanığın birçok savunma imkânından mahrum kalacağı bir düzenlemeyi “**savunma hakkı**” adına bir yenilik olarak göstermek boşunadır.

Taraflar, sanığın birçok savunma hakkından mahrum olacağını herkesten daha iyi bilmektedir. Peki, ne adına vazgeçilmektedir?

Yaşanan açlık grevlerinde talep edilen haklardan biri “**anadilde savunma**” dır. Açlık grevlerinin sona erdirilmesin de de “**anadilde savunma**” üzerinde anlaşmanın etkili olduğu ifade edilmiştir. Anadilde savunma isteyenlerin amaçları ve niyetleri bellidir.

Peki, siyasal iktidar ne yapmaktadır? Onun durumu maalesef “**terörle ve terörizmle mücadelenin arkasında sağlam duramayıp terörle müzakere etme acziyetine düşmüş**” olmasıdır. AKP hükümetinin ne yazık ki çaresizlik halinin dışı vurumudur.

Açlık grevlerine başlangıçta, devlete tehdit ve şantaj olarak görenler sonra teslim olmuş ve devlete de boyun eğdirilmiştir.

Sayın Genel başkanımız Dr. DEVLET BAHÇELİ’nin 27 Kasım 2012 tarihli grup konuşmasında ifade ettikleri, komisyon görüşmeleri sırasında da üyeler tarafından tekrarlandığı üzere “*maalesef AKP, bölücülerin oynacağı haline gelmiş, dayatılan ihanet taleplerini karşılamak için her bahaneye sığınmaya başlamıştır.*”

“PKK, anadilde savunma için bastırmış, istediğini almıştır, anadilde eğitim için zorlamış büyük oranda hedefine ulaşmıştır.”

Şimdi sıra, ana dilde kamu hizmetini gerçekleştirmeye gelmiştir.

ORTAK VE RESMİ DİLİMİZ TÜRKÇE ÖZENLE KORUNMALIDIR:

“Gerçek vatan aslında, dildir. Vatandan en hızlı, en kolay uzaklaşma dil yolu ile olur; ve hatta en sessizce gerçekleşen yol da budur”

“Von Humbolt “

Zira, ortak dilimiz Türkçe, Millet olmamızın en önemli unsurlarından biridir. Devlet ve Millet bütünlüğümüzün garantisidir. Değişik etnik kökenlerden gelseler bile, yüzyıllar boyunca kaynaşmış, bir ortak kaderi paylaşmış, ortak bir kültüre ulaşmış vatandaşlarımızın hem günlük hayatlarında, aile içinde ve iş yerlerinde yaygın biçimde kullandığı ortak bir iletişim aracı olmuştur. Türkçe resmi dil olmasının yanı sıra, ortak bilim, kültür ve sanat dili olmuştur.

Türk Devlet geleneğinde Türkçe özel bir yere sahip olmuş, Göktürkler ’den bu tarafa kurulan Türk Devletleri’nin tamamına yakın kısmının resmi dili hep Türkçe olmuştur.

Dilin, egemenlik ilişkisi nedeniyle 1876 Anayasasından başlayarak,1924-1960 ve 1982 Anayasalarında resmi dilin TÜRKÇE olduğu belirtilerek, en üst hukuk normuyla koruma altına alınmıştır.

Türkçe’nin resmi dil olması tüm kamu hizmetlerinde Türkçe’nin kullanılması demektir. Resmi Hukuk dilimizde Türkçe olduğundan, mahkemelerde de bu kural geçerlidir.

Kamusal alanda, resmi dil Türkçeye eş değer ikinci bir dilin yaratılması ve kullanılması hem sosyolojik açıdan, hem de Anayasa açısından mümkün değildir.

Türkçe’nin ortak ve resmi dil olması, ülkemizde konuşulan diğer dillerin yok sayılması, yasaklanması demek değildir.

Anadilin korunması, öğrenilmesi ve geliştirilmesi için önemli yasal düzenlemeler yapılmıştır. Ortak Dil birliği içerisinde, farklı dil ve lehçelerin unutulmaması, gelecek kuşaklara aktarılması kültürel bir zenginliktir.

Ancak, Devlet farklı dil ve lehçelerin korunması ve yaşatılması konusunda ayırım yapmamalıdır. Tarafsız kalmalıdır.

TASARI ANAYASAYA AYKIRIDIR:

Meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilen sanığın, savunmasını kendisini daha iyi ifade edebileceği bir dilde **“anadilde”** yapma talebi, SİYASAL ve KÜLTÜREL BİR HAK TALEBİDİR.

Ortak ve Resmi Dil Türkçe dışında, ikinci bir yargılama dili oluşturma girişimidir.

Daha ileri giderek, anadilde yargılanma talebidir.

Anayasa’nın 3. Maddesi **“Türkiye Devleti, Ülkesi ve Milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçedir”**

Anayasa madde 4. **“Cumhuriyetin nitelikleri ve 3. Maddesi hükümleri değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edilemez.”** amir hükümlerini içermektedir.

Tasarının 1. Maddesi, bu nedenle Anayasa’nın 3. ve 4. maddelerine açıkça aykırıdır.

Dil ve Yargılama hakkı, devletin Egemenlik haklarındandır.

Bu egemenlik alanının bir kısmını devretmeye, bahşetmeye yürütme organının asla hakkı ve yetkisi yoktur. Kayıtsız şartsız millete ait olan egemenlik hakkında tasarrufta bulunamaz.

Bu yönüyle de Anayasa’nın 6. Maddesine aykırılık söz konusudur.

Keza, hem eşitlik, hem de “**Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz.**” Hükümü gereğince Anayasa 10. Maddesine aykırıdır.

Tasarının diğer maddeleri; Ceza İnfaz sistemine yöneliktir, bir taraftan aşırı artmış bulunan cezaevi yoğunluğunu azaltmaya yönelik seçenekler söz konusudur.

Bazı maddelerde terör suçu - adli suç ayırımı yapılmamıştır.

Bu düzenlemelerin önemli bir bölümünü, yaşanan acı olaylardan sonra gündeme alındığını görüyoruz.

Tüm bu düzenlemelere rağmen, Ceza Adalet Sistemimizin yapısal sorunları halen devam etmekte ve maalesef Hükümetin öncelik sırasına girmemektedir.

Sonuç; Arz ve izahına çalıştığımız nedenlerle;

- Meramını anlatabilecek derecede Türkçe bilen kişinin, istediği dilde savunma yapabilmesinin “adil yargılama ve savunma hakkıyla ilgisi bulunmadığından”,

- Bu talebin gerek Ulusal gerekse Uluslararası Hukukta bir karşılığı olmadığından ve ülkemizin bu anlamda hiçbir yükümlülüğü bulunmadığından,

- Avrupa Birliği ülkelerin de de sözleşme hükümlerine uygun ülke düzenlemeleri bulunduğundan,

- Talebin tamamen, siyasal ve kültürel bir hak talebi olduğundan,

- Türkçenin resmi dil oluşunu ve Egemenlik Haklarını ihlal ederek Anayasanın 3. 4. 6. ve 10. maddelerine aykırı olduğundan,

- Tüm bu konuların Devlet ve Millet bütünlüğünü bozacağından dolayı, Komisyon raporuna ve çoğunluk görüşüne muhalefet ediyoruz.

03.12.2012

Celal Adan
İstanbul

Oktay Öztürk
Erzurum

Murat Başesgioğlu
İstanbul

MUHALEFET ŞERHİ

1/708 Esas Sayılı “Ceza Muhakemesi Kanunu ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı”na ilişkin muhalefet şerhim aşağıdaki gibidir.

Bilgilerinize sunarım.

Murat Bozlak

Adana

1) Tasarının 1’inci maddesi, özde, toplumsal sorunların başında yer alan anadilde savunma hakkına ilişkindir. Kamuoyu da tasarıyı “anadilde savunma hakkını” tanıyan tasarı olarak bilmekte ve tasarı esas itibariyle bu özle tartışılmaktadır.

Tasarının 1’inci maddesinde, yargılama boyunca sadece iki noktada sanığa en iyi bildiği dilde (anadil dahil) sözlü savunma yapma hakkı tanınmaktadır.

Bu hak, iddianamenin okunmasından sonra sanığın yapacağı savunma konusunda verilmiş, bir de deliller toplanıp karar aşamasına gelinmesi üzerine savcının esas hakkındaki mütalaası üzerine sanığın yapacağı savunma için öngörülmüştür. Bu iki hal dışında yargılamanın diğer süreçlerinde bu hak sanıklara tanınmamaktadır.

Ceza Muhakemeleri Usulü Yasasına göre, yargılama iki temel evreden oluşmaktadır. Birinci evresi soruşturma evresi olup, savcılık ve emniyet safhasını kapsayan safhadır. Bu safhada, sanığa en iyi bildiği dilde kendisini savunma imkanı verilmemektedir. Davanın açılıp açılmamasının kararlaştırıldığı bu evre son derece önemlidir. Bu evrede tanınmayan bir hakkın bundan sonraki aşamada tanınması yargılama bütünlüğü açısından ve adil yargılanma ilkesi açısından sakıncalıdır. Bu hakkın yargılamanın tüm aşamalarında tanınması gerektiği kanısındayız.

Yargılamanın kovuşturma evresi diye isimlendirilen aşamasında da bu hakkın kovuşturmayla ilişkin tüm işlemlerde tanınmaması da önemli bir eksiklikler.

Ceza Muhakemesi esas itibariyle sözlü usule tabi olmakla birlikte, Ceza Muhakemesinde yazılı savunma pratikte en çok başvurulmuş savunma biçimidir. Özellikle de yargılama sırasında bilirkişi raporları ve tanık beyanlarına karşı başvurulmuş bir yöntemdir.

Bu bakımdan, sözlü savunmada tanınan bu hakkın yazılı savunmada tanınmaması ayrı bir eksiklikler.

Tercüman ücretinin devlet tarafından karşılanmaması, bu imkanından parası olanların istifade etmesi olmayanların mahrumiyetine yol açacağı gibi Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6’ncı maddesinin 3/e fıkrasına aykırıdır. Yine tasarının Birinci maddesinde, tercüman ücreti sonuç itibariyle sanığa yüklediği için parasız olanların bu haktan yararlanma olanağı da peşinen ortadan kalkmaktadır. Bu anlamda da tasarı ciddi bir eksikliği içermektedir.

Keza, bu hakkın yargılama sürecini uzatmaya matuf olarak kullanılamayacağı ve bunun takdirinin hakime bırakılması bu hakkın keyfi olarak kullandırılmamasının yolunu açabileceği ihtimaline binaen bu yönüyle de tasarı eksiktir. Bu hakkın kullanılıp kullanılmayacağı tamamen sanığın iradesine bırakılmıştır.

Tasarı, savcının iddianameyi okuması veya esas hakkındaki mütalaasını vermesi üzerine en iyi bildiği dilde sözlü savunma hakkı tanınmakta, savcının bulunmadığı ceza davalarında bu hakkın sanıklara tanınması da söz konusu değil.

Tasarı, özü itibarıyla son derece eksik, yetersiz olup sadece somut bir olayı halihazırda mahkemelerde yaşanan tıkanmayı aşmaya yönelik olup geleceğe de açılım sağlayan genel bir düzenleme mahiyetinde değildir.

2) Hapis cezasının infazının ertelenmesine ilişkin değişiklik içeren Tasarının 3’üncü maddesi ile infaz sisteminde iyileştirme değil suç tipi ayırımı yapılarak 3713 Sayılı kanun kapsamında yer alan suçlardan hükümlü olanlar aleyhine özel bir düzenleme öngörülmektedir.

Kanun tasarısıyla 3713 Sayılı Kanun kapsamında yer alan suçlardan hükümlü olan gebe kalanlara negatif ayırmacılık yapılmış ve bu kişilerin ceza infaz kurumunda kalarak geçici de olsa infazlarının ertelenmesi engellenmiştir. Bu durum, analık hakları ile çocuk hakları bakımından yeni bir ihlal yarattığı gibi açık bir ayırmacı muameleye de yol açıcı niteliktedir.

Tasarı metninde, maruz kaldığı ağır bir hastalık veya sakatlık nedeniyle ceza infaz kurumu koşullarında hayatını yalnız idame ettiremeyen mahkumların toplum güvenliği bakımından cezasının infazının iyileşinceye kadar geri bırakılması, cezaevi yöneticilerinin sanığın “toplum güvenliği bakımından tehlike teşkil etmeyeceği kanaat ve kararına” bağlanmış olması bu hakkın kullanılmasını ciddi anlamda engelleyici niteliktedir. Bu hakkın kullanımı, cezaevi idaresinin takdirine bırakılmayıp raporun tek başına yeterli sayılması gerektiği kanaatindeyim.

3) Tasarının 4’üncü maddesinde yapılan değişiklik, infazda iyileştirme değil, mevcut maddeden geriye gidilerek, infaz rejimini daha da ağırlaştırmaktadır.

Mevcut maddede olmadığı halde, erteleme talebinin kimi suçlar için özellikle de 3713 Sayılı Kanun kapsamına giren suçlar için kabul edilmeyeceğinin öngörülmüş olması, eşitlik ilkesine aykırı olduğu gibi, mahpusların işledikleri suçlar bakımından farklı infaz rejimine tabi tutulamayacağına ilişkin Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nun 09.12.1988 tarih ve 43/173 Sayılı kararına da aykırıdır.

4) Tasarıyla 5275 Sayılı Kanunun 51’inci maddesinde yapılan değişikliklerin ödüllendirme olarak kabul edilmesi pratikte olumsuz sonuçlar yaratacak niteliktedir. Ödüllendirme için hükümlülerin yarışdırılması söz konusudur. Ödüllendirme yolu ile ödölü verecek olan kurum mensuplarının hükümlüler üzerinde tahakküm oluşturmalarına yol açacaktır. Vaat edilecek kimi ödüller ile hükümlüyü teslim alıp istediğini hükümlüye yaptırtmaya yol açacaktır. Başka bir deyimle pratikte çokça başvuru itirafçılığın yaygınlaştırılmasına yol açacak niteliktedir.

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

CEZA MUHAKEMESİ KANUNU İLE CEZA VE GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN İNFAZI HAKKINDA KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 202 nci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "Bu madde hükümleri," ibaresi "Birinci ve ikinci fıkra hükümleri," şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(4) Meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilen sanık,

a) İddianamenin okunması,
b) Esas hakkındaki mütalâanın verilmesi, üzerine sözlü savunmasını, kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde yapabilir. Bu durumda sanık, savunma yapacağı oturumda tercümanını hazır bulundurmak zorundadır. Bu imkân, yargılamanın sürüncemede bırakılması amacına yönelik olarak kötüye kullanılamaz."

ADALET KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

CEZA MUHAKEMESİ KANUNU İLE CEZA VE GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN İNFAZI HAKKINDA KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 202 nci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "Bu madde hükümleri," ibaresi "Birinci ve ikinci fıkra hükümleri," şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"(4) Ayrıca sanık,

a) İddianamenin okunması,
b) Esas hakkındaki mütalâanın verilmesi, üzerine sözlü savunmasını, kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde yapabilir. Bu durumda tercüme hizmetleri, beşinci fıkra uyarınca oluşturulan listeden, sanığın seçeceği tercüman tarafından yerine getirilir. Bu tercümanın giderleri Devlet Hazinesince karşılanmaz. Bu imkân, yargılamanın sürüncemede bırakılması amacına yönelik olarak kötüye kullanılamaz.

(5) Tercümanlar, il adli yargı adalet komisyonlarınca her yıl düzenlenen listede yer alan kişiler arasından seçilirler. Cumhuriyet savcıları ve hâkimler yalnız bulundukları il bakımından oluşturulmuş listelerden değil, diğer illerde oluşturulmuş listelerden de tercüman seçebilirler. Bu listelerin düzenlenmesine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir."

MADDE 2- 5271 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 1-(1) Bu Kanunun 202 nci maddesinin beşinci fıkrasında öngörülen yönetmelik, Adalet Bakanlığınca bu maddeyi ihdas eden Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde çıkarılır. Bu yönetmelik uyarınca tercüman listeleri oluşturuluncaya

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

MADDE 2- 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 16 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "üçer aylık" ibaresi "bire yıl" şeklinde değiştirilmiş, dördüncü fıkrasına aşağıdaki cümleler ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamında yer alan suçlardan mahkûm olanlardan kapalı ceza infaz kurumuna girdikten sonra ge be kalanlar hakkında bu fıkra hükmü uygulanmaz. Bu kişilerin cezası, ceza infaz kurumlarında kendileri için düzenlenen uygun yerlerde infaz olunur."

"(5) Maruz kaldığı ağır bir hastalık veya sakatlık nedeniyle ceza infaz kurumu koşullarında hayatını yalnız idame ettiremeyen ve toplum güvenliği bakımından tehlike oluşturmayacağı değerlendirilen mahkûmun cezasının infazı, üçüncü fıkrada belirlenen usûle göre iyileşinceye kadar geri bırakılabilir."

MADDE 3- 5275 sayılı Kanunun 17 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 17- (1) Kasten işlenen suçlarda üç yıl, taksirle işlenen suçlarda ise beş yıl veya daha az süreli hapis cezalarının infazı, çağrı üzerine gelen hükümlünün istemi üzerine, Cumhuriyet Başsavcılığınca ertelenebilir.

(2) Erteleme, her defasında bir yılı geçmemek üzere, en fazla iki kez uygulanabilir.

(3) Erteleme süresi içinde, hükümlü hakkında kasten işlenen bir suçtan dolayı kamu davası açılması hâlinde, erteleme kararı kaldırılarak ceza derhal infaz olunur.

(4) Birinci fıkra hükmü;

a) Terör suçları, örgüt faaliyetleri çerçevesinde işlenen suçlar ve cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlardan mahkûm olanlar,

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

kadar bu Kanunun 202 nci maddesinin dördüncü fıkrasında düzenlenen tercüme hizmetleri sanığın kendisi tarafından getirilen tercüman tarafından yerine getirilir."

MADDE 3- 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 16 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "üçer aylık" ibaresi "bire yıl" şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"(5) Kapalı ceza infaz kurumuna girdikten sonra ge be kalanlardan koşullu salıverilmesine altı yıldan fazla süre kalanlar ile eylem ve tutumları nedeniyle tehlikeli sayılanlar hakkında dördüncü fıkra hükümleri uygulanmaz. Bu kişilerin cezasının dördüncü fıkrada öngörülen kısmı ceza infaz kurumlarında kendileri için düzenlenen uygun yerlerde infaz olunur.

(6) Maruz kaldığı ağır bir hastalık veya sakatlık nedeniyle ceza infaz kurumu koşullarında hayatını yalnız idame ettiremeyen ve toplum güvenliği bakımından tehlike oluşturmayacağı değerlendirilen mahkûmun cezasının infazı üçüncü fıkrada belirlenen usule göre iyileşinceye kadar geri bırakılabilir."

MADDE 4- 5275 sayılı Kanunun 17 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 17- (1) Kasten işlenen suçlarda üç yıl, taksirle işlenen suçlarda ise beş yıl veya daha az süreli hapis cezalarının infazı, çağrı üzerine gelen hükümlünün istemi üzerine, Cumhuriyet Başsavcılığınca ertelenebilir.

(2) Erteleme, her defasında bir yılı geçmemek üzere en fazla iki kez uygulanabilir.

(3) Erteleme süresi içinde, hükümlü hakkında kasten işlenen bir suçtan dolayı kamu davası açılması hâlinde, erteleme kararı kaldırılarak ceza derhal infaz olunur.

(4) Birinci fıkrada belirtilen hapis cezalarının infazına başlanmış olsa bile, hükümlünün yükseköğrenimini bitirebilmesi,

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

b) Mükerrirlere özgü infaz rejimi uygulanmasına karar verilenler,

c) Disiplin veya tazyik hapsine mahkûm olanlar,

hakkında uygulanmaz.

(5) Birinci fıkrada belirtilen hapis cezalarının infazına başlanmış olsa bile, hükümlünün yüksek öğrenimini bitirebilmesi, ana, baba, eş veya çocuklarının ölümü veya bu kişilerin sürekli hastalık veya malûllükleri nedeniyle ailenin ticari faaliyetlerinin yürütülebilmesinin veya tarım topraklarının işlenebilmesinin imkânsız hâle gelmesi veya hükümlünün hastalığının sürekli bir tedaviyi gerektirmesi gibi zorunlu ve çok ivedi hâllerde, Cumhuriyet Başsavcılığınca altı ayı geçmeyen sürelerle hapis cezasının infazına ara verilebilir. Ancak bu ara verme iki defadan fazla olamaz.

(6) Erteleme isteminin kabulü, güvence gösterilmesine veya diğer bir şarta bağlanabilir."

MADDE 4- 5275 sayılı Kanunun 19 uncu maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(2) Kasten işlenen suçlarda üç yıl, taksirle işlenen suçlarda ise beş yıldan fazla hapis cezasının infazı için doğrudan yakalama emri çıkarılır."

"(3) Adli para cezasından çevrilen hapsin infazında hükümlüye öncelikle çağrı kâğıdı gönderilir."

MADDE 5- 5275 sayılı Kanunun 51 inci maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"(3) Hükümlülere ödül olarak; azamî ziyaret süresi uygulanabileceği gibi tek kişilik odalarda televizyon bulundurma imkânı, takdir belgesi, hediye veya tavsiye mektubu verilebilir. Ayrıca, hükümlülerin sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerden öncelikli olarak ve daha uzun süreli yararlanmaları sağlanabilir."

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

ana, baba, eş veya çocuklarının ölümü veya bu kişilerin sürekli hastalık veya malûllükleri nedeniyle ailenin ticari faaliyetlerinin yürütülebilmesinin veya tarım topraklarının işlenebilmesinin imkânsız hâle gelmesi veya hükümlünün hastalığının sürekli bir tedaviyi gerektirmesi gibi zorunlu ve çok ivedi hâllerde, Cumhuriyet Başsavcılığınca altı ayı geçmeyen sürelerle hapis cezasının infazına ara verilebilir. Ancak bu ara verme iki defadan fazla olamaz.

(5) Erteleme isteminin kabulü, güvence gösterilmesine veya diğer bir şarta bağlanabilir.

(6) Bu madde hükümleri;

a) Terör suçları, örgüt faaliyetleri çerçevesinde işlenen suçlar ve cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlardan mahkûm olanlar,

b) Mükerrirlere özgü infaz rejimi uygulanmasına karar verilenler,

c) Disiplin veya tazyik hapsine mahkûm olanlar,

hakkında uygulanmaz."

MADDE 5- 5275 sayılı Kanunun 19 uncu maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(2) Kasten işlenen suçlarda üç yıl, taksirle işlenen suçlarda ise beş yıldan fazla hapis cezasının infazı için doğrudan yakalama emri çıkarılır."

"(3) Adli para cezasından çevrilen hapsin infazında hükümlüye öncelikle çağrı kâğıdı gönderilir."

MADDE 6- 5275 sayılı Kanunun 51 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 51- (1) Hükümlüler, kurum içindeki veya dışındaki genel durumları, eğitim ve iyileştirme faaliyetlerine etkin katılımları, kurum düzenine karşı tutumları ve kendilerine verilen işlerdeki gayretleri dikkate alınarak teşvik esaslı ödüllerden yararlandırılabilirler.

(2) Bu madde hükümleri, çocuk hükümlüler için de geçerlidir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

"(4) Kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan evli hükümlüler, üç ayda bir kez olmak üzere, üç saatten yirmidört saate kadar eşleri ile ceza infaz kurumu personelinin yakın nezareti olmaksızın görüşme yapabilir.

(5) Çocuk hükümlülere, iki ayda bir kez olmak üzere, üç saatten yirmidört saate kadar ana ve babasıyla veya vasisiyle ceza infaz kurumu personelinin yakın nezareti olmaksızın aile görüşmesi yaptırılabilir.

(6) Ödüllendirme sisteminin usûl ve esasları ile bu ödüllerden yararlanmanın kapsam ve şartları, suç türleri dikkate alınarak yönetmelikle belirlenir."

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

(3) Hükümlülere verilebilecek ödüller şunlardır:

a) Kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan evli hükümlüler, en geç üç ayda bir kez olmak üzere, üç saatten yirmidört saate kadar eşleri ile kurum veya eklentilerinde ceza infaz kurumu personelinin yakın nezareti olmaksızın mahrem şekilde görüştürülebilir.

b) Çocuk hükümlülere, en geç iki ayda bir kez olmak üzere, üç saatten yirmidört saate kadar ana ve babasıyla veya vasisiyle kurum ya da eklentilerinde ceza infaz kurumu personelinin yakın nezareti olmaksızın aile görüşmesi yaptırılabilir.

c) Haftalık ziyaret süresi iki saate kadar uzatılabilir.

d) Kapalı ziyaret yerine açık ziyaret yaptırılabilir.

e) Üst üste kullanılmayan en fazla üç haftalık ziyaret süresi toplu olarak kullanılabilir.

f) Haftalık telefonla görüşme süresi veya sayısı iki katına kadar artırılabilir.

g) Sosyal, kültürel veya sportif etkinliklerden öncelikli veya daha uzun süreli yararlanmaları sağlanabilir.

h) Haftalık harcama miktarı yarı oranında artırılabilir.

ı) Tek kişilik odalarda televizyon bulundurma imkânı verilebilir,

j) Hediye verilebilir.

k) Takdir belgesi veya tavsiye mektubu verilebilir.

(4) Ödüllendirme sisteminin usul ve esasları ile bu ödüllerden yararlanmanın kapsam ve şartları, suç türleri dikkate alınarak yönetmelikle belirlenir."

MADDE 7- 5275 sayılı Kanunun 54 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Çocuk hükümlüler bakımından bu fıkranın (b) bendi uygulanmaz."

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

MADDE 6- 5275 sayılı Kanunun 58 inci maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde, dördüncü fıkrasında yer alan "Nakil" ibaresi "Görevli nezaretinde yapılan nakiller" şeklinde değiştirilmiştir.

"(3) Çocuk eğitimevlerine nakiller kurum görevlisinin nezaretinde yapılır. Açık ceza infaz kurumlarına nakiller ise kurum görevlisi olmaksızın yapılır. Bu hâlde hükümlünün, aynı il sınırları içinde bulunan ceza infaz kurumları arasındaki nakillerde aynı gün içinde; farklı illerde bulunan ceza infaz kurumları arasındaki nakillerde ise kurum amirinin kırksekiz saati geçmeyecek şekilde belirleyeceği süre içinde, nakledildiği açık ceza infaz kurumuna giriş yapması gerekir."

MADDE 7- 5275 sayılı Kanunun 83 üncü maddesinin birinci fıkrasının sonuna aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Çocuk hükümlüler için ziyaret süresi bir saatten az üç saatten fazla olmamak üzere belirlenir."

MADDE 8- 5275 sayılı Kanunun 94 üncü maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Hükümlünün, izin süresi içinde gece konaklaması gerektiği takdirde, kendi evi veya (a) bendinde belirtilen bir yakınının evinde, güvenli görülen başka bir yerde ya da gidilen yerde bulunan kapalı ceza infaz kurumunda kalmasına, güvenlik hususu değerlendirilmek ve gerekli güvenlik tedbirleri alınmak suretiyle, gidilen yerin valisi tarafından karar verilir."

MADDE 9- 5275 sayılı Kanunun 95 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "yılıda en çok üç kez olmak üzere her defasında" ibaresi "üç ayda bir," şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 10- 5275 sayılı Kanunun 116 ncı maddesinin dördüncü fıkrasının birinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"İkinci ve üçüncü fıkraya göre izin verilen tutuklunun, izin süresi içinde gece konaklaması gerektiği takdirde, kendi evi veya ikinci fıkrada belirtilen bir yakınının evinde, güvenli görülen başka bir yerde ya da gidilen yerde bulunan

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

MADDE 8- 5275 sayılı Kanunun 58 inci maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde, dördüncü fıkrasında yer alan "Nakil" ibaresi "Görevli nezaretinde yapılan nakiller" şeklinde değiştirilmiştir.

"(3) Çocuk eğitim evlerine nakiller kurum görevlisinin nezaretinde yapılır. Açık ceza infaz kurumlarına nakiller ise kurum görevlisi olmaksızın yapılır. Bu hâlde hükümlünün, aynı il sınırları içinde bulunan ceza infaz kurumları arasındaki nakillerde aynı gün içinde; farklı illerde bulunan ceza infaz kurumları arasındaki nakillerde ise kurum amirinin kırksekiz saati geçmeyecek şekilde belirleyeceği süre içinde, nakledildiği açık ceza infaz kurumuna giriş yapması gerekir. Belirlenen sürelerde açık ceza infaz kurumuna giriş yapmayan hükümlüler hakkında 97 nci madde hükümleri uygulanır."

MADDE 9- 5275 sayılı Kanunun 83 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Çocuk hükümlüler için ziyaret süresi bir saatten az üç saatten fazla olmamak üzere belirlenir."

MADDE 10- 5275 sayılı Kanunun 94 üncü maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Hükümlünün, izin süresi içinde gece konaklaması gerektiği takdirde, kendi evi veya (a) bendinde belirtilen bir yakınının evinde, güvenli görülen başka bir yerde ya da gidilen yerde bulunan kapalı ceza infaz kurumunda kalmasına, güvenlik hususu değerlendirilmek ve gerekli güvenlik tedbirleri alınmak suretiyle, gidilen yerin valisi tarafından karar verilir."

MADDE 11- 5275 sayılı Kanunun 95 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "yılıda en çok üç kez olmak üzere her defasında" ibaresi "üç ayda bir," şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 12- 5275 sayılı Kanunun 116 ncı maddesinin dördüncü fıkrasının birinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"İkinci ve üçüncü fıkraya göre izin verilen tutuklunun, izin süresi içinde gece konaklaması gerektiği takdirde, kendi evi veya ikinci fıkrada belirtilen bir yakınının evinde, güvenli görülen başka bir yerde ya da gidilen yerde bulunan

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

kapalı ceza infaz kurumunda kalmasına, güvenlik hususu değerlendirilmek ve gerekli güvenlik tedbirleri alınmak suretiyle, gidilen yerin valisi tarafından karar verilir."

"(5) Dördüncü fıkra ile 94 üncü maddenin ikinci fıkrasının uygulamasına ilişkin usûl ve esaslar Adalet ve İçişleri bakanlıklarınca müştereken hazırlanacak yönetmelikle belirlenir."

MADDE 11- 5275 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 4- (1) 105/A maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde ve ikinci fıkrasında belirtilen altı aylık süre şartı 31/12/2015 tarihine kadar uygulanmaz."

MADDE 12- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 13- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

kapalı ceza infaz kurumunda kalmasına, güvenlik hususu değerlendirilmek ve gerekli güvenlik tedbirleri alınmak suretiyle, gidilen yerin valisi tarafından karar verilir."

"(5) Dördüncü fıkra ile 94 üncü maddenin ikinci fıkrasının uygulamasına ilişkin usul ve esaslar Adalet ve İçişleri bakanlıklarınca müştereken hazırlanacak yönetmelikle belirlenir."

MADDE 13- 5275 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 4- (1) Bu Kanunun 105/A maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde ve ikinci fıkrasında belirtilen altı aylık süre şartı ile birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen cezanın belirli bir süre infaz edilmesine ilişkin şart 31/12/2015 tarihine kadar uygulanmaz."

MADDE 14- Bu Kanunun 6 ncı maddesi yayımı tarihinden iki ay sonra, diğer maddeleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 15- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

Başbakan Yardımcısı V.

F. Çelik

Başbakan Yardımcısı V.

N. Ergün

Avrupa Birliği Bakanı

E. Bağış

Çevre ve Şehircilik Bakanı

E. Bayraktar

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

T. Yıldız

Gümrük ve Ticaret Bakanı

H. Yazıcı

Kültür ve Turizm Bakanı

E. Günay

Milli Savunma Bakanı

İ. Yılmaz

Başbakan Yardımcısı

A. Babacan

Adalet Bakanı

S. Ergin

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı

N. Ergün

Dışişleri Bakanı

A. Davutoğlu

Gençlik ve Spor Bakanı

S. Kılıç

İçişleri Bakanı

İ. N. Şahin

Maliye Bakanı

M. Şimşek

Orman ve Su İşleri Bakanı

V. Eroğlu

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı

B. Yıldırım

Başbakan Yardımcısı

B. Atalay

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı

F. Şahin

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

F. Çelik

Ekonomi Bakanı

M. Z. Çağlayan

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı

M. M. Eker

Kalkınma Bakanı

C. Yılmaz

Milli Eğitim Bakanı

Ö. Dinçer

Sağlık Bakanı

R. Akdağ